

ÁRSRIT

SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS

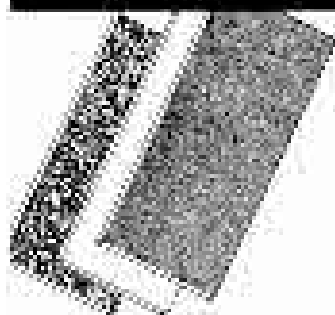
1969

**VALIN
EFNI**

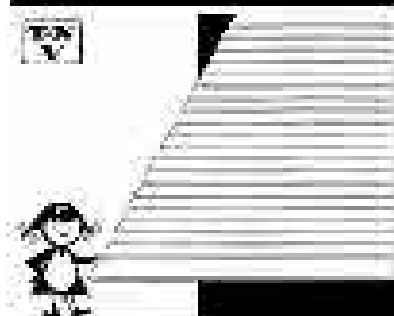
VÖNDUÐ SMÍÐ

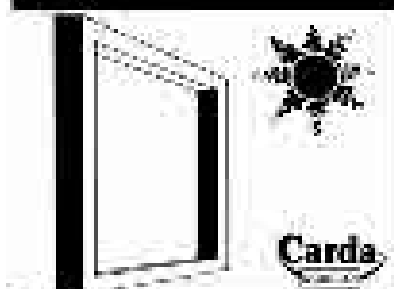
**VÖLUNDAR
TIMBUR**

**VÖLUNDAR
HURDIR**

**BÍLSKÚRS
HURDIR**

**VÖLUNDAR
GLUGGAR**

TIMBURVERZLUNIN VÖLUNDUR HF

Landsbanki Íslands

Austurstræti 11 — Reykjavík — Sími 17780.

ÚTIRÐ Í REYKJAVÍK:

Árbæjarhlíð, Pósthólf 7, sími 64400

Austurbæjarhlíð, Laugavegi 77, sími 12300

Langhólshlíð, Langhólswegi 49, sími 39080

Mólaóð, Lágmóla 9, sími 03300

Vegamólaóð, Laugavegi 16, sími 12208

Vesturbæjarhlíð, Háskúlabó-við Hagstorg, sími 11624

ÚTIRÐ ÚTI Á LANDE:

Akureis — Akureyri — Lækjörður —

Grindavík — Húsavík — Hvalbyrdalur

Ísafjarður — Sandgerði — Selfos

AGGREIÐSLUR:

Keflavík — Raufarhöfn — Þorlákshöfn

★ *Annar ótt venjuleg bankagæðisþjónustugæðingur og vinnur.*

**BÚNAÐARBANKI
ÍSLANDS**

Austurstræti 5 Sími 21200

Opití kl. 9.30–12.30 og 1–3.30.

Austurbæjarútibú Laugaveg, 114

Opití kl. 9.30–12, 1–3 og 3–6.30.

Háaleitisútibú Ármóla 3

Opití kl. 1–6.30.

Miðbæjarútibú Laugavegi 3

Opití kl. 1–6.30.

Vesturbæjarútibú Vesturg. 52

Opití kl. 1–6.30.

Melaútibú Bændahöll n./Hogateig

Opití kl. 1–6.30.

Útibú úti á landi:

STYKKISHÖLM: Kl. 10–12 og 1.30–4

BÓBARDAL: Kl. 10–12 og 1.30–4

BLÖNDUÖSI: Kl. 9.30–12 og 1.30–4.

SAUDÁRKRÚKA: Kl. 9.30–12 og 1–3

Stöð og sölgræðsla
Íðuleysa kl. 1–7

ARUREYRI: Kl. 9.30–12, 1–4 og
2–7.

EGILSSTÓÐUM: Kl. 1.30–12 og 1–3

HEIMI, Rmrg.: Kl. 10–12 og 1.30–4

HVERAGERDI: Kl. 9.30–12 og 1.30–4.

★ Bankinn annast öll innlend bankaviðskipti.

BÚNAÐARBANKI ÍSLANDS

ÁRSRIT

SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS

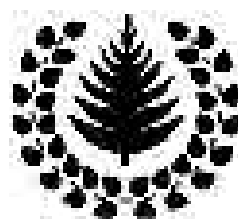
1969

EFNI:

	Bls.
<i>Hákon Bjarnason</i> : Einar G. E. Sæmundsen, skógar- vörður. Minning	4
<i>Tryggvi Sigtryggsson</i> : Jón Sigurðsson, Ystafelli. Minn- ing	6
<i>Hákon Bjarnason</i> : Magnús Þorsteinsson frá Eyvindar- tungu. Minning	7
<i>Haukur Ragnarsson</i> : Vaxtarskilyrði ýmissa trjátegunda á Íslandi	8
<i>Hákon Bjarnason</i> : Síbirískt lerki í Norður-Svíþjóð	19
<i>Snorri Sigurðsson</i> : Þáttur skógræktarfélaganna í land- græðslu og gróðurvernd	26
<i>Einar Eyfells</i> : Skógarreitir tuttugu ára.	29
<i>Hákon Bjarnason</i> : Enn um myndun lyngheiðanna	30
<i>Hákon Bjarnason</i> : Störf Skógræktar ríkisins 1968 ..	32 !
<i>Haukur Ragnarsson</i> : Skýrsla um tilraunir í skógrækt 1968	38
<i>Snorri Sigurðsson</i> : Störf skógræktarfélaganna 1968	41
Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands 1968	47
Stjórnir héraðsskógræktarfélaganna og félagatal 1968.....	50
Reikningar Skógræktarfélags Íslands 1967	51
Reikningar Landgræðslusjóðs 1967	53
Annað efni	37, 40, 46

Mynd framan á kápu:

Blómstrandi fura. Ljósm. Vilhjálmur Sigtryggsson.

ÚTGEFANDI:

SKÓGRÆKTARFÉLAG ÍSLANDS
RÁNARGÖTU 18 - REYKJAVÍK
Sími 18150

RITSTJÓRI:

SNORRI SIGURÐSSON

Gefið út í 4.800 eintökum

Prentsmiðjan ODDI hf.

Reykjavík 1969

Einar G. E. Sæmundsen. skógarvörður

Einar G. E. Sæmundsen skógarvörður og framkvæmdastjóri Skógræktarfélags Reykjavíkur lést af slysförum hinn 15. febrúar í vetur.

Einar Guðmundur, en svo hét hann fullu nafni í höfuð afa sinna, var sonur Einars E. Sæmundsens og konu hans Guðrúnar Sigfríðar Guðmundsdóttur. Hann fæddist að Þjótanda við Þjórsá hinn 18. september 1917, þar sem foreldrar hans bjuggu um skeið. Þau fluttu til Reykjavíkur þegar Einar var fárra ára, og þar ólst hann upp. Einar faðir hans var í hópi hinna fyrstu skógarvarðar, og gegndi hann skógarvarðarstarfi í 36 ár, uns hann varð að láta af því sakir heilsubreysts árið 1944. Einar yngri var alinn upp í starfi löðurins frá blautu barnsbeini. Vandist hann snemma ferðalögum og hestum, komst víða um land og sá margt, sem unglingum á hans aldri var lokuð bók. Enda fór svo að skógrækt varð ævistarf hans og hestarnir yndi hans. Hann kom ungur til starfa fyrir íslenska skógrækt og því málefni helgaði hann krafta sína eins og faðir hans, þótt það væri hvorki vegur til auðs né metorða. Hugsjónin um betri framtíð lands og þjóðar, ást á gróðri landsins og trú á framtíðina olli hér mestu um.

Við Einar vorum samferðamenn og samverkamenn um mörg ár. Leiðir okkar lágu fyrst saman sumarið 1930. Þá var hann 13 ára en ég 10 árum eldri. Nokkru síðar varð ég kennari hans og margra annarra glaðværra unglunga árið 1932. Og eftir það urðum við samferðamenn um landið þvert og endilangt, fyrst á hestum en síðan á hverskonar farartækjum um fjölda ára, oft tveir saman. Á þann hátt kynnast menn hvor öðrum betur en á annan. Eftir þau kynni veit ég, að leitun er á jafn góðum og hreinskilnum dreng sem Einar var.

Einar lauk gagnfræðanámi með góðri einkunn úr Gagnfræðaskóla Reykvíkinga vorið 1933, sem þá var langbesti unglingaskóli landsins. Hann hafði mikinn hug á að halda áfram námi, en þá var kreppa í landi og varð hver að standa á eigin fótum og óstuddur. Sneri hann því strax að störfum við skógrækt, en þegar

svólítið rofaði til hélt hann til Danmerkur til skógarvarðarnáms haustið 1936. Dvaldi hann þar og í Noregi að mestu fram á vorið 1939. Þann tíma, sem hann var hér heima, annaðist hann skógarvarðarstarfið á Vöglum. Sakir styrjaldarinnar tók hann skógarvarðarpróf hér heima ásamt Garðari Jónssyni, og voru þeir hinir fyrstu, sem tóku það próf hér á landi.

Hinn 1. mars 1940 var Einar skipaður skógarvörður á Norðurlandi með aðsetri á Vöglum í Fnjóskadal. Þar var hann fram til ársloka 1946, en þá hafði hann verið á Vöglum alls í 10 sumur og látið mikið að sér kveða. Hann komst yfir að grisja allan Vaglaskóg og sumt tvisvar, auka við skógargirðinguna með því að færa hana út yfir Hálsmelana að þjóðvegnum, festa kaup á Þórðarstaðaskógi og hálfum Lundsskógi og girða þá, girða Mela- og Skuggabjargaskóga og stækka gróðrarstöðina á Vöglum, svo að hið helsta sé nefnt. Hann var einn af stofnendum Skógræktarfélags Suður-Þingeyinga og vann því svo vel, að það varð strax með athafnasömustu skógræktarfélögum landsins. Hefur það komið upp fleiri einkagirðingum en nokkurt annað skógræktarfélag. Einar varð strax mjög vinsæll meðal Þingeyinga, og töldu þeir það mikið skarð fyrir skildi, er hann tók að sér forustu Skógræktarfélags Reykjavíkur 1947 og flutti suður. Handaverka hans mun gæta lengi fyrir norðan.

Skógræktarfélag Reykjavíkur var stofnað haustið 1946, og við stofnun þess fékk það gróðrarstöðina í Fossvogi ásamt vonina í Heiðmörk, en þá var sem óðast verið að undirbúa friðun hennar. Þegar Einar tók við stöðinni var hún mjög lítil, en hann jók svo við hana, að nú er hún stærsta uppeldisstöð landsins. Skömmu eftir að Einar kom suður var gengið frá landakaupum vegna Heiðmerkur, og var þá strax hafist handa um að girða hana. Því verki var lokið haustið 1947, og var Heiðmörk vígð í júní 1948.

Einar réði því meir en nokkur annar, hvernig friðun Heiðmerkur var fyrir komið og hvað

Einar G. E. Sæmundsen

þar var gert. Samvinna hans við borgarstjórn Reykjavíkur var á þann veg, að á betra varð ekki kosið, en borgin eignaðist friðland og griðastað í Heiðmörk á fyrirhafnarlítinn hátt.

Í jafn veðrasömu landi eg hér er það mörgum vandkvæðum bundið að ala upp trjáplöntur, og lítið var að byggja á af reynslu fyrri ára þegar Einar hóf starf sitt. Einari tókst þetta starf mjög vel sakir árvekni sinnar og vandvirkni, og var hann tvímælalaust fremstur á því sviði. Í höndum hans döfnuðu allar plöntur, ef þeim á annað borð var lífs auðið.

Veturinn 1956 til 1957 dvaldi Einar í Dan-

mörku til að kynna sér skjólbeltaræktun á Jótlandi, og í þeirri ferð fór hann einnig til Noregs og Skotlands í sömu erindagjörðum. Fékk hann óumbeðið stóran styrk til þeirrar farar og notaði sér tíma sinn mjög vel. Eftir það var honum falin öll skjólbeltaræktun hér á landi, og sá hann um það verk upp frá því.

Einar Sæmundsen gekk að hverju starfi með gleði og góðum hug. Honum var létt um verk og var ágætur verkstjóri, elskaður og virtur af þeim, sem hjá honum unnu. Einar var starfssamur og var sem vinnan væri honum leikur. Hann

Jón Sigurðsson

Ystafelli

Jón Sigurðsson í Ystafelli lést hinn 10. febrúar síðastliðinn, en hann hefur um áratugi verið einn svipmesti bóndi í Þingeyjarsýslu.

Jón var fæddur í Ystafelli 4. júní 1889 og ólst þar upp og ól þar aldur sinn mestalla ævina. Foreldrar hans voru Sigurður Jónsson, bóndi, Ystafelli, alþingismaður og ráðherra um skeið, og kona hans, Kristbjörg Marteinsdóttir frá Bjarnastöðum.

Jón ólst upp á miklu menningarheimili, og naut þar kennslu hjá föður sínum sem barn og unglingur, og stundaði síðan nám á bændaskólanum á Hólum. Jón hóf búskap í Ysta felli 1917 og bjó þar síðan til dauðadags að undanskildum þrem árum, er hann var skólastjóri á Reykjum í Hrútafirði. Bjó hann á hálfri jörðinni móti Marteini bróður sínum.

Auk þess sem Jón stundaði bú sitt af alúð og dugnaði, tók hann mikinn þátt í margvíslegum félagsmálum fyrir sveit sína og hérað. Hann ritaði a. m. k. 5 allstórar bækur, og auk þess átti hann mikinn þátt í bókinni Byggðir og bú.

Jón gekk í Skógræktarfélag Suður-Þingeyinga,

Jón Sigurðsson

þegar það var stofnað 1943. Hann var kosinn í stjórn félagsins 1948 og ætíð síðan. Hann kom sér upp skógræktargirðingu 1944, og hóf þá þegar að gróðursetja þar ýmsar trjátegundir rétt

kom ávallt fyrstur að verki og gekk síðastur frá því.

Faðir Einars, Einar eldri Sæm, eins og hann var nefndur okkar á meðal, var fjöl hæfur mjög, skýrleiksmaður og listfengur, ör í lund og fljótur í hugsun og verki. Hann hafði verið með bestu íþróttamönnum á unga aldri og var vel að manni. Móðir Einars var komin af traustu bændafólki í Skagafirði og móðurfrændur hans landskunnir fyrir dugnað og hagsýni. Ég hef aldrei séð kosti tveggja ætta eins vel sameinaða í einum manni og Einari. Hann var léttur í lund, ávallt glaður og reifur, átti auðvelt með að læra og skýra hugsun sína, og að auki var honum bæði létt og samt að kasta fram stökum eða jafnvel heilum ljóðum, ef slíku var að skipta. Líkamsburði og lipurð hafði hann og umfram flesta.

Meðan hann var á Vöglum hafði hann lítið en gott bú, og bóndinn var ávallt ofarlega í honum. Hér syðra hafði hann ávallt nokkra hesta sér til gamans og afþreyingar. Hestamennskan var honum í blóð borin, og valdist hann til forustu meðal hestamanna snemma á ævi. Til hans sóttu hestamenn holl ráð og leiðbeiningar um mörg ár.

Einar Sæmundsen kvæntist Sigríði Vilhjálmsdóttur sumarið 1940 og áttu þau 3 syni og eina dóttur, sem nú eru öll upp komin.

Enginn veit hvað átt hefur fyrr en misst hefur. Við, sem að skógrækt vinnum, vissum að Einar var forvígismaður á mörgum sviðum, en að honum látnum höfum við fundið enn betur en áður, að hann var okkur ómetanlegur. Skógrækt .i. Íslandi hefur misst besta liðsmann sinn við fráfall hans.

Hákon Bjarnason:

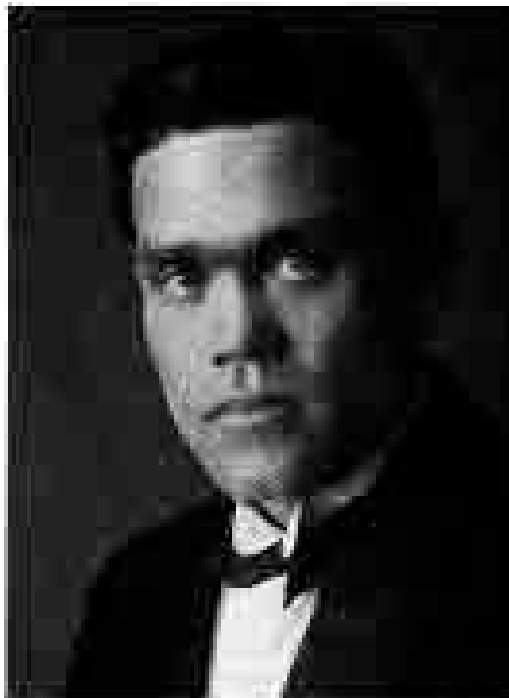
við túnið. Mótbylismaður hans hóf einnig skógrækt heima hjá sér stuttu seinna.

Nokkru seinna var Fellsskógur girtur, en þar eiga Ystafellsbændur mikið og gott skóglendi. Hófu þeir þá þegar að gróðursetja barrtré í skóginn í allstórum stíl. En nú hvíldi það starf á herðum yngri kynslóðarinnar, og eru það þeir Friðgeir Jónsson og Sigurður Marteinson, sem þar hafa verið að verki. Á síðustu 10 árum hafa þar verið gróðursettar á milli 90 og 100 þúsund plöntur af ýmsum barrtrjám. Er mér ekki kunnugt um bændabýli þar sem skógrækt hefur verið stunduð af meiri myndarskap. Jón var upphafsmaður að þessu starfi, og fylgdist jafnan með því af miklum áhuga.

Kona Jóns er Helga Friðgeirsdóttir frá Þór-oddsstað, og lifir hún ásamt 6 börnum þeirra.

Við í Skógræktarfélagi Suður-Þingeyinga höfum misst einn okkar dugmesta og skemmtilegasta félaga, og skógræktin í landinu einn sinn bjartsýnasta stuðningsmann.

Tryggvi Sigtryggsson.

Magnús Þorsteinsson

Magnús Þorsteinsson frá Eyvindartungu

Skýlt er að minnast Magnúsar Þorsteinssonar í riti þessu fyrir það, að hann vann í fjölda ára að skógrækt, enda þótt langt sé um liðið. Hann var verkstjóri hjá fyrirrennara mínum Kofoed Hansen og reisti fjölda girðinga um land allt á árunum 1920 til 1932. Var þetta sumarvinna hans, en á vetrum stundaði hann ýmis önnur störf. Er ég tók við störfum var Magnús orðinn fastur starfsmaður Sláturfélags Suðurlands, sem hann vann af dyggð og trúmennsku meðan heilsa entist. En á mæðiveikiárunum, þegar varnargirðingar voru settar upp í flýti um þvert landið, og mér falið að sjá um verkið, fékk ég Magnús lausan hjá Sláturfélaginu í tvö sumur til að koma upp girðingum. Þá kynntist ég honum og upp frá því urðum við vinir.

Magnús fæddist að Eyvindartungu 18. mars 1892 og varð því nærri 77 ára, er hann lést í byrjun mars á þessu ári. Hann var meðalmaður

ÁRSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

á hæð en þrekinn og sterkur og verkmaður ágætur. Stílltur var hann og högvær en glaðsinna og kíminn í góðra vina hópi, söngmaður mikill á yngri árum og hafði yndi af tónlist, traustur maður og ábyggilegur í hvívetna. En hann var yfirlætislaus og hélt sér hvergi fram, óáleitinn og grandvar.

Allt frá því að Magnús starfaði hjá Skógrækt ríkisins fékk hann áhuga fyrir skógræktarmálum og lagði þeim ávallt liðsinni upp frá því.

Magnús var á fundi Skógræktarfélags Íslands sumarið 1968 á Hallormsstað. Þá hafði hann ekki komið þangað frá 1927, er hann vann að stækkun skógargirðingarinnar. Átti hann ekki orð til að lýsa hrifningu sinni yfir framförunum, sem orðið höfðu í þessum röskum 40 árum. Gleðin skein úr andliti hans alla þá daga, sem hann var þar.

Magnús var ókvæntur en bjó með móður sinni og síðar systkinum sínum. Var hann þeim jafnan haurk í horni. Nú er hann góður genginn eftir nytsöm störf í þjóðfélaginu.

Hákon Bjarnason.

Vaxtarskilyrði ýmissa trjátegunda á Íslandi

INNGANGUR

Undanfarið hefur mikið verið um það rätt, hvort kuldatímabil sé í garð gengið. Nýlega var haldin merk ráðstefna, hafisráðstefnan, þar sem til umræðu voru margir þeir þættir, sem talist geta til orsaka aukinnar hafistíðni, en einnig var rätt um afleiðingar hennar hér við land. Meðal þeirra, sem erindi fluttu, var Adda Bára Sigfúsdóttir, veðurfræðingur. Byggðist erindi hennar á athugunum þeirra veðurstöðva. sem lengst hafa verið starfræktar, einkum þó Stykkishólms, þar sem athuganir hafa farið fram síðan árið 1845. Einkum ræddi hún um skiptingu athugananna í hlý og köld tímabil. Kom þá í ljós, svo sem áður hefur verið sýnt fram á af Jóni heitnum Eyþórssyni, að allmiklar sveiflur hafa orðið á meðalhita ársins. Stafa þær fremur af sveiflum, i meðalhita vetrarins heldur en sumarsins. Það kom fram í umræddu erindi, að veðurfræðingar telja sig ekki hafa þau gögn, sem sanni, að kuldatímabil fari í hönd, en hins vegar er það staðreynd, að öll sumur síðan 1960 hafa verið kaldari en meðaltal árána 1931-1960. Skal hér sýnd tafla um sumarhitann í Stykkishólmi og eru meðaltölin útreiknuð af Öddu Báru Sigfúsdóttur.

TAFLA I Sumarhiti í
Stykkishólmi

(Meðalhiti júní-september)

1845-1870	8.5° C
1871-1900	8.6° C
1901-1930	8.7° C
1931-1960	9.3° C
1961-1967	8.6° C

Hér kemur greinilega fram, að tímabilið 1931-1960 verður að teljast hlýviðrisskeið; þótt ekki verði með neinni vissu sagt, að því sé lokið, þá má samt gera ráð fyrir því, að kaldari tímabil geti komið. Virðist því rétt að gera sér nokkra grein fyrir því, hver áhrif slík kólnun gæti haft fyrir ræktun nýttjajurta á Íslandi, þar

sem sveiflur í sumarhita geta haft úrslitapýðingu fyrir ræktun þeirra. Í þessari grein verður þó eingöngu fjallað um vaxtarskilyrði trjátegunda.

HITAKRÖFUR TRJÁTEGUNDA

Enginn þáttur veðurfarsins hefur eins mikla þýðingu fyrir vöxt og útbreiðslu plantna á norðlægum slóðum og sumarhitinn. Kröfur plantnanna til sumarhita og lengd vaxtartíma eru afar mismunandi. Fari þessir þættir niður fyrir ákveðin mörk, nær tegundin ekki þeim þroska, að hún geti lifað af veturinn. Hins vegar er rétt að gera sér grein fyrir því, að þótt sumarhitinn sé nægur, þá geta aðrir þættir valdið því, að plantan geti ekki vaxið, t. d. vindur og jarðvegur. því meir sem nálgast hitamörk tegundarinnar, því áhrifameiri verða þessir þættir.

Mikið hefur verið ritað um það, hvernig sumarhitinn skyldi mældur. Fer það eftir því, hver staðurinn er, og um hvaða plöntutegundir er að ræða. Algengast hefur verið á Norðurlöndum að nota meðalhita júní-september, þegar fjallað er um útbreiðslu trjátegunda. Þessi aðEerð hefur þann kost, að auðvelt er að afla gagna í veðurskýrslum. því að þar eru mánaðameðaltöl ávallt birt. Verður hér einnig miðað við sumarhitann júní-september, einkum til þess að tengja erlendar athuganir við innlendar. Það verður þó jafnan að hafa í huga, að sami meðalhiti í strandloftslagi og meginlandsloftslagi er ekki sambærilegur. Í strandloftslagi verða sveiflur milli dags- og næturhita miklu minni en í meginlandsloftslagi, þar sem nætur eru kaldari. en dagar mun hlýrri. Á hinn bóginn hefur dagshitinn mikla þýðingu fyrir vöxt trjáa, og af þeim sökum væri að sumu leyti heppilegra að nota meðalhámarkshita sumarmánaðanna, þegar borin eru saman skilyrði mismunandi vaxtarstaða.

Í ritgerð, sem birtist árið 1912, reyndi Norðmaðurinn A. Helland að ákveða sumarhitann

við vaxtarmörk ýmissa trjategunda í Noregi. Gerði hann það á þann hátt, að hann mældi hve hátt yfir sjó vaxtarmörk trjánna á ýmsum stöðum næðu. Síðan reiknaði hann út sumarhitann á nálægum veðurstöðvum og gerði ráð fyrir ákveðinni kólnun með hæð (0.6^0 C á 100 m). Út frá því reiknaði hann svo sumarhitann við vaxtarmörkin. Þetta kann í fljótu bragði að virðast nokkuð ónákvæm aðferð, en seinni athuganir hafa leitt í ljós, að hann hefur náð furðanlegri nákvæmni. Niðurstöður Hellands eru sýndar í töflu II.

TAFLA 11

Sumarhiti við vaxtarmörk trjategunda í Noregi.

Beyki og perutré	11.4 ⁰ C
Eplarækt	13.0 ⁰ⁿ
Eik	12.6 ⁰ⁿ
Hesli, hlynur, linditré	12.5 ⁰ⁿ
Askur og svarteiri	12.4 ⁰ⁿ
Álmur, silfurreynir	11.2 ⁰ⁿ
Kornrækt verður óörugg	11.0 ⁰ⁿ
Kartöflurækt verður óörugg	9.3 ⁰ⁿ
Skógarfura og rauðgreni	8.4 ⁰ⁿ
Ribs	7.8 ⁰ "
Reynir, gráeyri, heggur	7.7 ⁰ⁿ
Blæosp	7.6 ⁰ⁿ
Birki	7.5 ⁰ⁿ
Einir	5.3 ⁰ⁿ
Fjalldrapi	4.3 ⁰ⁿ
Pólarvíðir	1.4 ⁰ⁿ

Hitastig það, sem tilgreint er í þessari töflu, sýnir lágmarkshitakröfur hverrar tegundar til þess að verða að tré við þau skilyrði, sem náttúran býður henni. Í gördum, þar sem hægt er að búa trjám gott skjól og hin ákjósanlegustu jarðvegsskilyrði, má oft fá tré til þess að vaxa við mun lakari hitaskilyrði en tilgreind eru í þessari töflu. Má í þessu sambandi geta þess, að askur og álmur hafa víða í gördum í Reykjavík náð góðum þroska, og sama er reyndar að segja um hlyn. Helland hefur einnig tekið með kornrækt og kartöflurækt, og hef ég tekið það með hér til gamans, enda þótt meðalhiti júní til september sé tæplega góður mælikvarði á ræktunarskilyrði þessara tegunda. Þess ber einnig að gæta, að sjálfsagt eru í dag til harðgerðari afbrigði þessara tegunda en áður var.

Vekja verður athygli á því, að þessar niðurstöður Hellands eru meðaltöl margra athugana, því að eins og rannsóknir Hagems sýna, geta frávik verið mikil.

Í ritgerð, sem Norðmaðurinn Oscar Hageru birti árið 1917, eru ýtarlegar upplýsingar um sumarhitann við vaxtarmörk skógarfurunnar víða í Noregi. Hagem reiknaði sumarhitann á sama hátt og Helland og eru niðurstöður hans sýndar í töflu III.

TAFLA III

Sumarhiti við skógarmörk skógar/uni í Noregi.

	Meðal- C tal	- C
Finnmörk (meginlandsloftslag)	7.4- 8.8 S.:!	
Sör- og Nordfolden (meginlands- og strandloftslag) 8.1- 9.9	9.2	
Saltdalurinn og Beiarn (meginlandsloftslag)	8.5- 9.2	8.9
Vestur-Noregur:		
Ströndin	10.7-11.4	11.1
Innri firðir	9.3- 9.9	9.5
Austur-Noregur (meginlandsloftslag)	7.7- 9.1	8.3

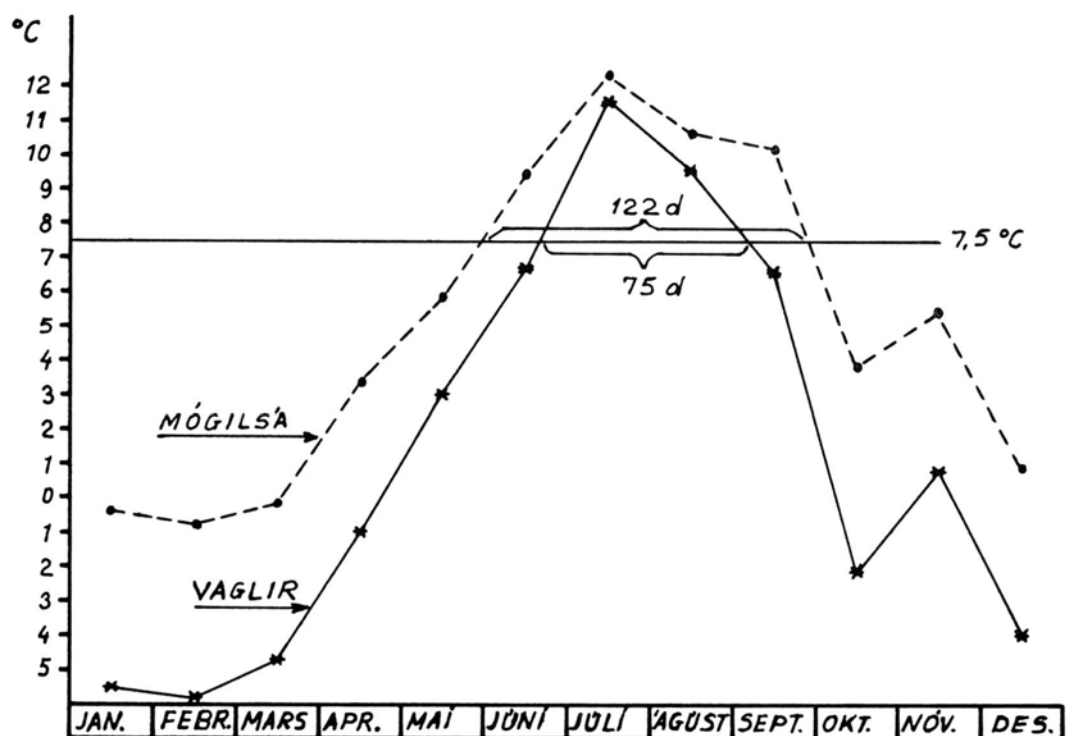
Þessar rannsóknir Hagems staðfesta athuganir Hellands hvað skógarfuru snertir. Vekur það sérstaka athygli, að meðalhiti við skógarmörk skuli vera hinn sami á Finnörku og í Austur-Noregi, eru þó 900 km á milli. Annað er það, sem athygli vekur, það er hve miklu hærra hitinn er við skógarmörk við ströndina en inni í landinu. Þetta á sér ýmsar orsakir. Í fyrsta lagi verður að telja, að skógarfuran sé meginlandstrjategund, í öðru lagi verða eins og áður er getið miklu hlýrrí dagar í meginlandsloftslagi við sama meðalhita. og í þriðja lagi er miklu vindasamara við ströndina.

Það má finna að athugunum Hellands og Hagerns, að þær byggjast ekki á hitamælingum við skógarmörkin, heldur eru þær miðaðar við nálægar veðurstöðvar. Getur þetta valdið nokkurri ónákvæmni. Nú vill hins vegar svo vel til, að Norðmaðurinn Elias Mork hefur mælt meðalhiti við skógarmörk á árabílinu 1932- 1961, og kemst hann að þeirri niðurstöðu, að sumarhitinn við skógarmörk rauðgrenis á Hirkjölen í Austur-Noregi sé 8.7^0 og við skógar-

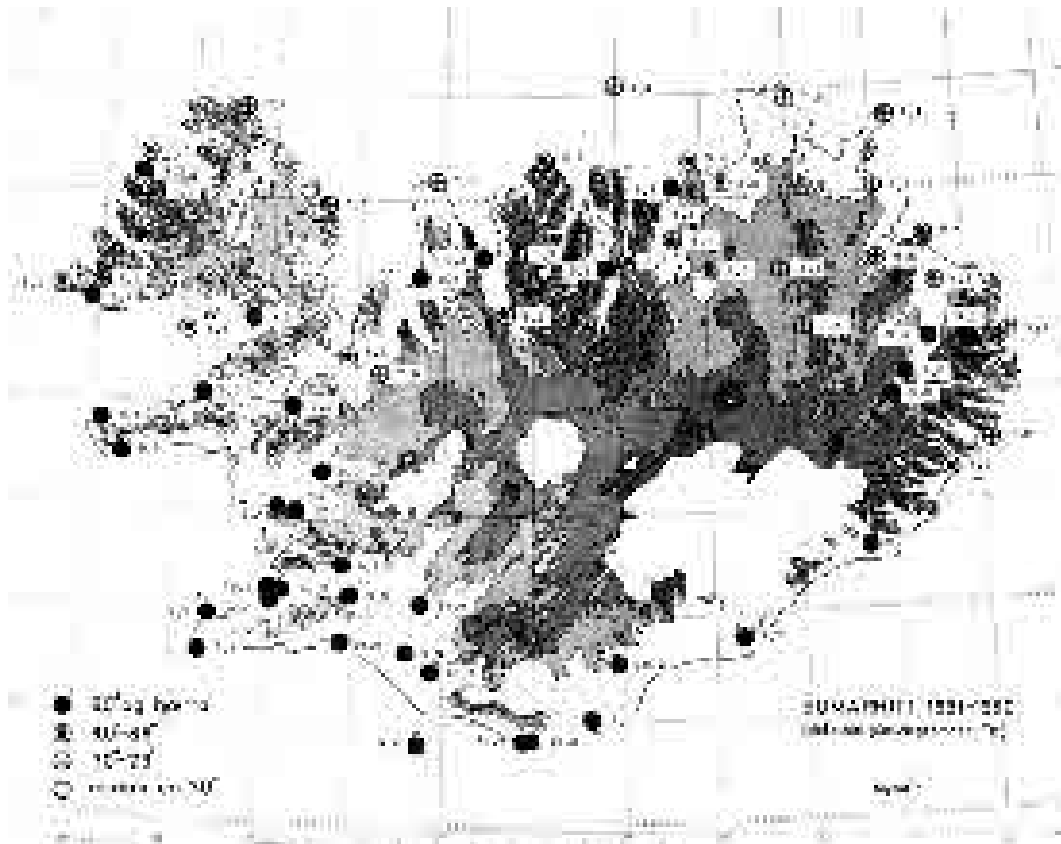
Tafla 17. Þekktfjóræðingun þar sem eru söfnuðir á Íslandi.

Stofnunin	Stofnunin Íslenskt Nafn	Stofnunin Íslenskt Nafn	Stofnunin Íslenskt Nafn	Stofnunin Íslenskt Nafn	Stofnunin Íslenskt Nafn	Stofnunin Íslenskt Nafn
Þekktfjóræðingun	12	10,0	8,8	12,2	1,04	10,7
Þekktfjóræðingun	28	10,5	8,9	12,5	1,05	11,2
Þekktfjóræðingun	35	—	—	12,5	—	—
Þekktfjóræðingun	25	—	8,8	12,1	—	9,1
Þekktfjóræðingun	10	10,1	—	—	1,0	—
Þekktfjóræðingun	78	10,5	8,4	12,4	1,06	11,1
Þekktfjóræðingun	30	10,3	1,2	1,4	1,0	11,0
Þekktfjóræðingun	15	10,1	8,8	11,4	1,06	10,9
Þekktfjóræðingun	30	10,4	8,8	1,5	1,06	11,1
Þekktfjóræðingun	25	10,2	8,7	1,2	1,06	11,1
Þekktfjóræðingun	25	10,1	8,4	1,2	1,04	11,1
Þekktfjóræðingun	7	10,0	8,1	10,5	1,0	11,0
Þekktfjóræðingun	7	10,2	8,4	1,4	1,06	11,1
Þekktfjóræðingun	10	10,5	8,1	10,7	1,0	11,0
Þekktfjóræðingun	10	10,3	8,5	10,8	1,02	11,2
Þekktfjóræðingun	20	10,9	8,2	10,8	1,06	11,1
Þekktfjóræðingun	5	10,2	8,8	12,1	1,02	11,0
Þekktfjóræðingun	20	10,5	7,7	10,1	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	1	10,6	8,1	10,1	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	28	10,6	8,4	10,1	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	12	1,7	8,8	1,8	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	18	8,1	7,5	10,2	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	180	10,0	7,0	10,8	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	4	10,0	—	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	4	10,0	10,0	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	3	10,0	8,2	11,2	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	115	10,0	7,1	11,1	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	100	10,0	7,7	11,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	10	10,0	7,2	10,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	10	10,0	8,0	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	4	10,0	8,0	12,0	1,12	11,1
Þekktfjóræðingun	140	10,0	7,7	12,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	3	10,0	7,1	10,7	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	200	10,0	7,7	12,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	42	10,1	7,5	12,1	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	28	10,1	8,5	12,0	1,05	11,1
Þekktfjóræðingun	17	10,4	7,0	10,8	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	22	10,0	7,0	10,2	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	204	10,4	8,1	10,2	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	1	10,0	6,1	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	12	10,4	8,0	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	1	10,0	7,1	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	40	10,4	—	—	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	20	10,0	—	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	204	10,0	—	1,0	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	40	10,0	7,1	11,2	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	20	10,0	8,1	12,1	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	10	10,0	8,5	12,1	1,10	11,1
Þekktfjóræðingun	10	10,0	8,1	12,0	1,12	11,1
Þekktfjóræðingun	3	10,1	8,2	10,7	1,04	11,1
Þekktfjóræðingun	5	10,0	7,0	8,4	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	20	10,0	7,1	—	1,0	11,1
Þekktfjóræðingun	10	10,0	8,2	11,2	1,0	11,1

Veðurstöðvar	Stærð í km ²	Árs- meðalhiti °C	Árs- meðalhiti °C	Árs- meðalhiti °C	Árs- meðalhiti °C	Árs- meðalhiti °C	Árs- meðalhiti °C
Hálfir í Hornafelli	16	9,7	9,1	11,7	11,1	11,1	13,8
Þorgerðisvegur	66	9,7	9,2	12,3	11,8	11,1	15,1
Kirkjubæjarkleifar	32	10,2	9,7	13,8	11,3	11,0	17,2
Mýrar í Álfavani	26	9,3	9,1	12,8	11,7	11,6	14,1
Ísb.	86	10,2	9,7	13,4	11,8	11,4	17,6
Ísfljót	16	10,5	9,7	12,7	11,8	11,6	17,6
Þorgerðisvegur	112	9,6	9,6	11,9	11,1	11,1	14,7
Sandur í Álfavani	58	10,7	9,7	13,1	11,6	11,5	15,3
Hellir	24	10,1	9,1	12,8	11,4	11,4	14,1
Hellir í Álfavani	122	10,1	9,1	12,1	11,6	11,1	14,1
Kirkjubæjarkleifar	32	10,1	9,1	12,8	11,4	11,1	17,2
Ljósálfur	32	9,9	9,1	12,3	11,8	11,3	14,1
Álfavani	106	9,3	9,7	12,7	11,3	11,1	14,7
Þorgerðisvegur	66	9,3	9,2	11,9	11,1	11,1	14,1
Álfavani í Álfavani	32	9,7	9,3	11,8	11,8	11,3	14,1
Álfavani í Álfavani	14	10,2	9,3	12,8	11,4	11,3	14,1

Linurit, er sýnir meðalhita á Mógilsá og Vöglum, ásamt fjölda daga yfir 7,5°C meðalhita, þ. e. lengd vaxtartímans.

Leiðrétting á mynd I. Grímsstaðir : 7,4° í stað 8,4°.

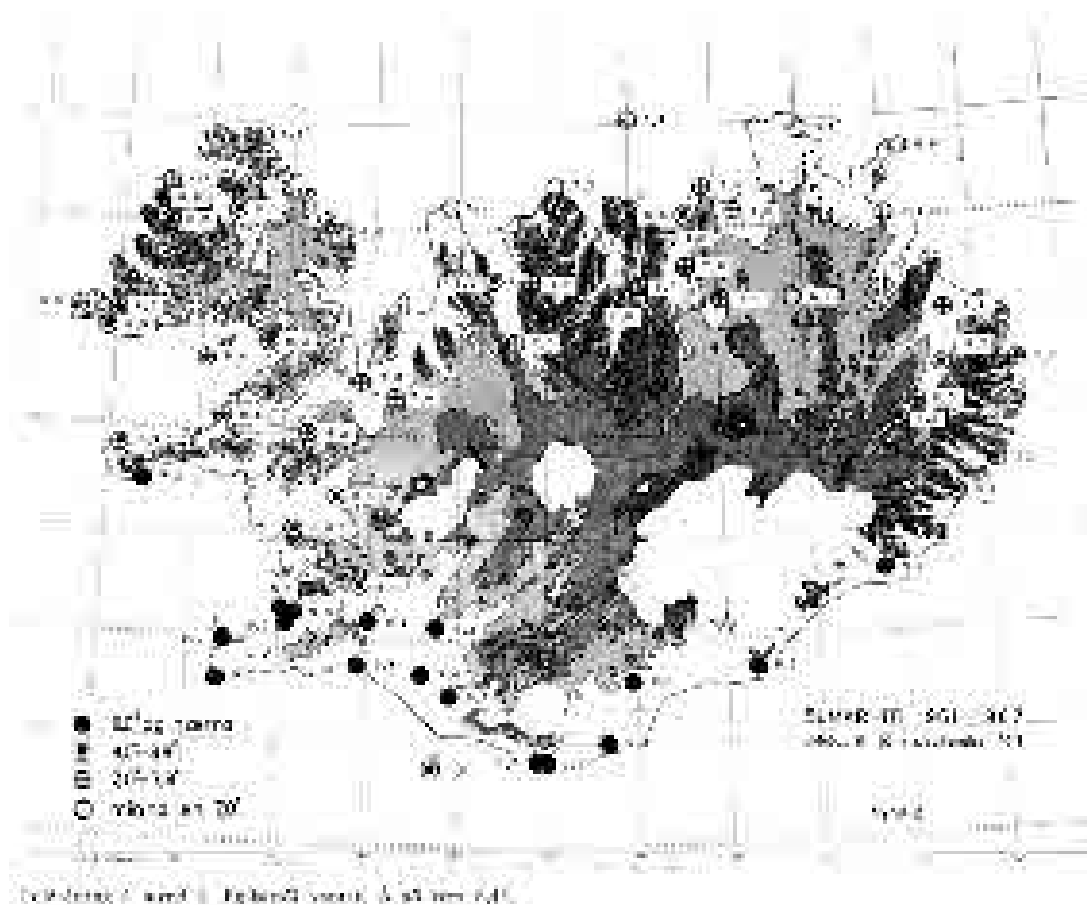
mörk birkis sé hann 8.4°. Þessar tölur eru hærri en tölur Hellands. En Mörk bendir á það, að meðalhiti tímabilsins 1932-1961 hafi verið um 0.7° hærri en á því tímabili, sem Helland miðaði við. Verði því að lækka hans tölur, svo að þær verði sambærilegar. Telur hann að útreikningar Hellands séu furðanlega vel gerðir. Til samanburðar við ofangreindar tölur hef ég reiknað út vaxtannörk þriggja tegunda í vestanverðri Norður-Ameríku, samkvæmt þeim upplýsingum, sem ég hef undir höndum. Niðurstöður eru þessar:

Sitkagreni við ströndina	8.8° e
" inni í landi	8.4°"
Blágreni og fjallaþinur	7.6°"

Það ber að hafa í huga, eins og áður, að tölur þessar eru meðaltöl fleiri staða, en gefa þó vísbendingu um hitakröfur þessara tegunda.

HITASKILYRÐI Á ÍSLANDI

Af framansögu má sjá, að vilji maður styðjast við útreikninga Hellands og Hagemis við athuganir á vaxtarskilyrðum trjáa á Íslandi, er ekki hægt að styðjast við meðalhita frá tímabilinu 1931-1960, sem verður að teljast hlýviðristímabil. Til eru útreikningar frá kaldari tímabilum, svo sem tímabilinu 1873-1922 og 1901-1930, en stöðvarnar voru á þeim tímum láar og mælingar tæplega nógu sambærilegar. Ég hef því valið þann kost, að reikna út meðalhita sumarsins fyrir tímabilið 1931-1960 annars vegar og árin 1961-1967 hins vegar. Síðara tímabífið verður að teljast kalt tímabil. Það hefur þann kost, að veðurstöðvar eru fleiri en nokkru sinni fyrr, en þann ókost, að árin eru fá, sem meðaltölin byggjast á. Niðurstöður þessara útreikninga eru í Töflu IV. Þessir þættir eru birtir: Meðalhiti júní til september á tíma-

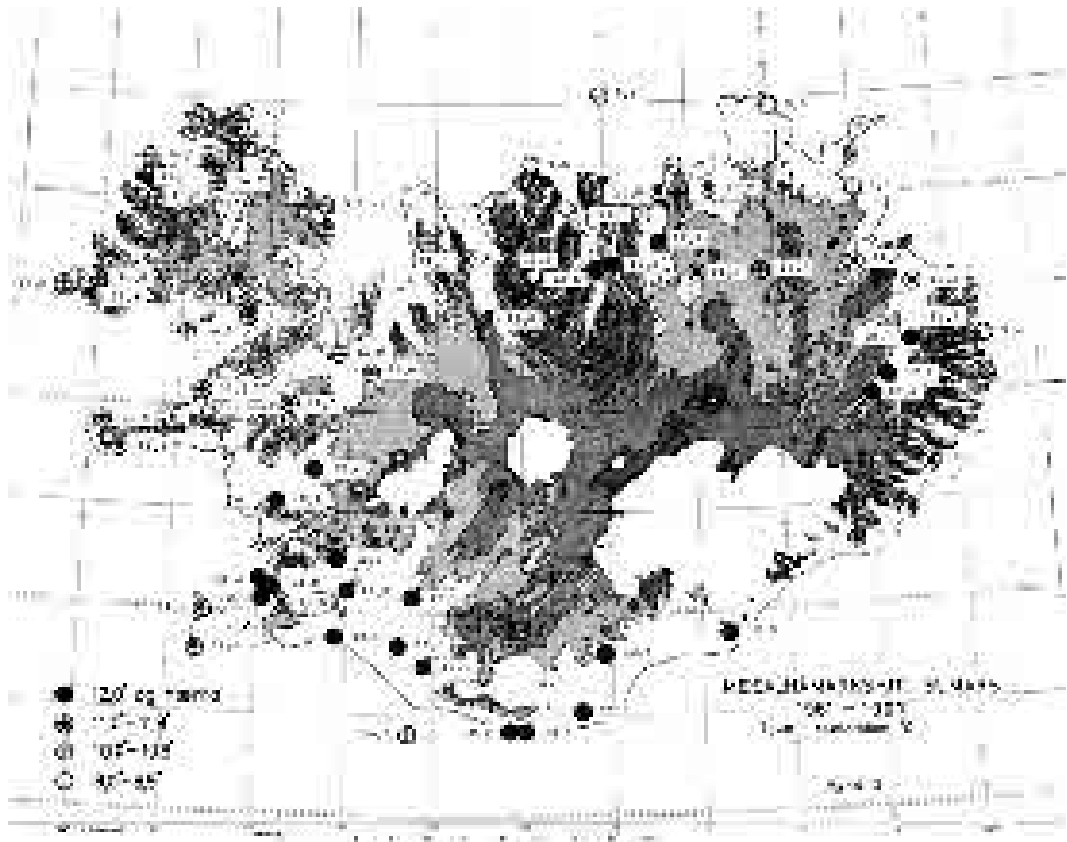
bilinu 1931-1960 og 1961-1967. Lengd vaxtartímans á sömu tímabilum, meðalhámarkshiti á tímabilinu 1961-1967 og úrkoma 1931-1960. Verða nú þessir þættir ræddir nokkuð hver fyrir sig. Til þess að auðvelda lesendum að glöggva sig á hitaskilyrðum landsins, er sumarhitinn á hinum ýmsu stöðum merktur inn á Íslandskort á mynd 1 og 2. Við samanburð á milli staða verður svo að hafa í huga, að hæð veðurstöðvanna yfir sjávarmáli er mjög mismunandi, en hún er tilgreind í töflu IV.

Þegar mynd 1 og 2 eru bornar saman, sést glögg, að þeirrar kólnunar, sem átt hefur sér stað á síðustu árum, gætir meira á norðan- og austanverðu landinu en á sunnan- og vestanverðu. Kólnunin á Suður- og Vesturlandi er að meðaltali 0.5° C, en á Norður- og Austurlandi $0.8-0.9^{\circ}$ C. Virðist þetta eðlilegt vegna aukinnar hafístiðni og sjávarkúlða úti fyrir þessum

landshlutum. Einnig virðist kólnunin vera meiri ft Suðurlandi á þeim stöðum, sem eru hátt yfir sjó, en hinum, sem lægri eru.

Ef við berum saman hita kröfur hinna ýmsu trjategunda og sumarhitann á Norður- og Austurlandi, þá sjáum við, að trjategundir með meiri hitakröfur en skógarfura og rauðgreni munu á fæstum stöðum hafa mikla möguleika til þroska.

Skógarfura verður að teljast meginlandstré og nær bestum þroska í þurru veðurlagi. Rauðgreni þolir mikinn loftraka, en er ekki vindþolið. Það er reynsla í Noregi, að þegar rauðgreni er plantað úti við ströndina, verður að velja því skýlda staði. Oft vex það vel fyrstu árin, þótt nokkuð sé áveðurs, en þegar það hefur náð nokkurri hæð, oft 5-6 m, hætta hæðarvöxturinn algerlega, enda þótt hitaskilyrði séu barzód. Á þessum stöðum er venju-

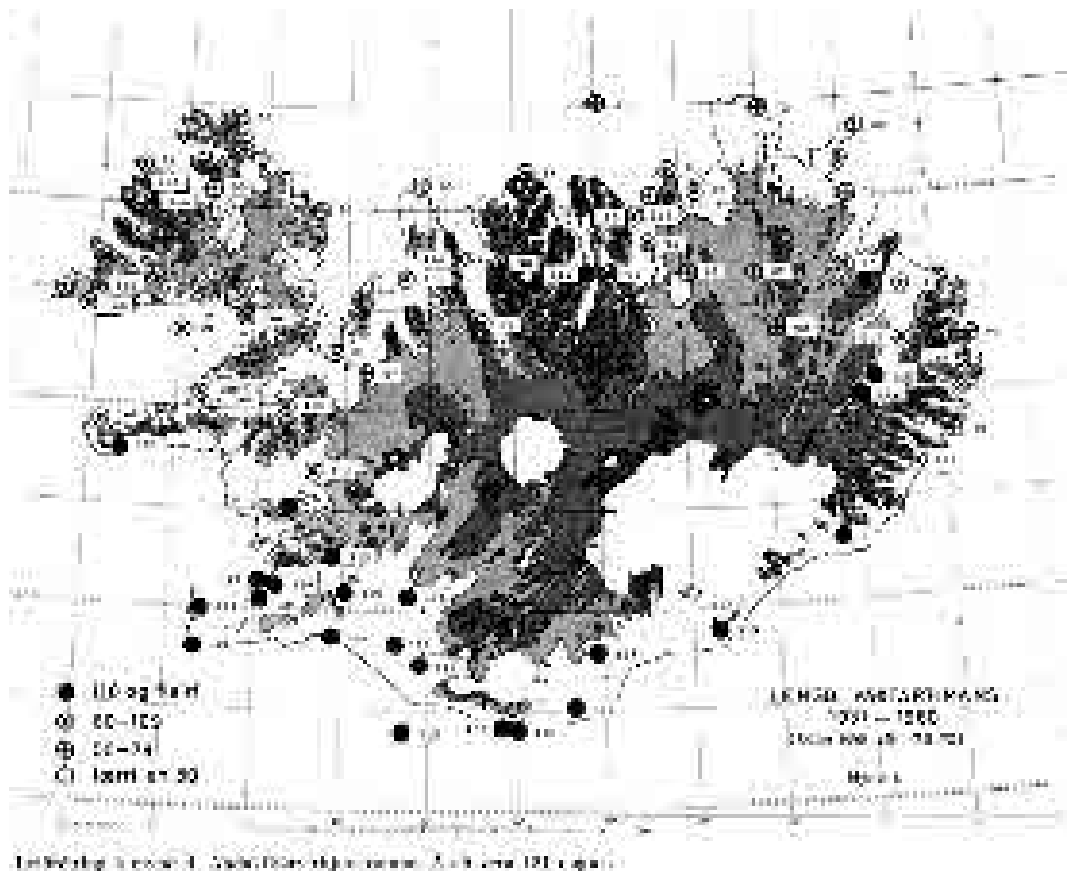
lega plantað sitkagreni, sem er miklu vindþolnara, og getur náð ágætum þroska, þótt vindasamt sé. Rauðgreni og skógarfura hafa einkum vaxtarmöguleika í innanverðu Fljótsdalshéraði og í Eyjafirði, svo og á einstaka stöðum í Suður-Þingeyjarsýslu. Er greinilegt, að vanda verður mjög vel til staðarvals þessara tegunda, og velja þeim aðeins bestu staðina. Af öðrum bartrjátegundum koma hér einkum til greina sitkagreni á betri stöðunum og blágreni og fjallaþinur á skýldum stöðum fjarri ströndinni. Svo sem séð verður af töflu Hellands. koma hér ýmsar lauftrjátegundir til greina, þar sem jarðvegsskilyrði eru fyrir hendi.

Ein trjátegund á sér góða vaxtarmöguleika á þessu svæði, en það er siberískt lerkí, sem náð hefur ágætum þroska á Hallormsstað. Ætí sú trjátegund að geta vaxið ágætlega á innariverðu Fljótsdalshéraði, innanverðum Eyjafirði

og sennilega á völdum stöðum í Suður-Þingeyjarsýslu.

Annars vekur það sérstaklega athygli, hve lágur sumarhitinn er í Norður-Þingeyjarsýslu, innanverðum Skagafirði og Vestur-Húnavatnssýslu og á Ströndum. Kann þetta að vera orsök þess, hve birki er fágætt á þessum slóðum. Hins vegar vekur það athygli, hve hár sumarhitinn er í Mývatnssveit, sem þó er í tæplega 300 metra hæð. Einnig má teljast merkilegt, að birkiskógur skuli ná þeim þroska, sem raun ber vitni um í Fnjóskadal, og bendir það heldur í þá átt, að hitakröfur íslenska birkisins séu lægri en hins norska.

Þegar litið er á Suður- og Vesturland, verður að hafa í huga, að hitakröfur trjáa verða hærri, þegar nær dregur ströndinni. Þetta kemur greinilega fram af töflu III. Sennilegt þykir mér, að mörkin fyrir skógarfuru og rauðgreni

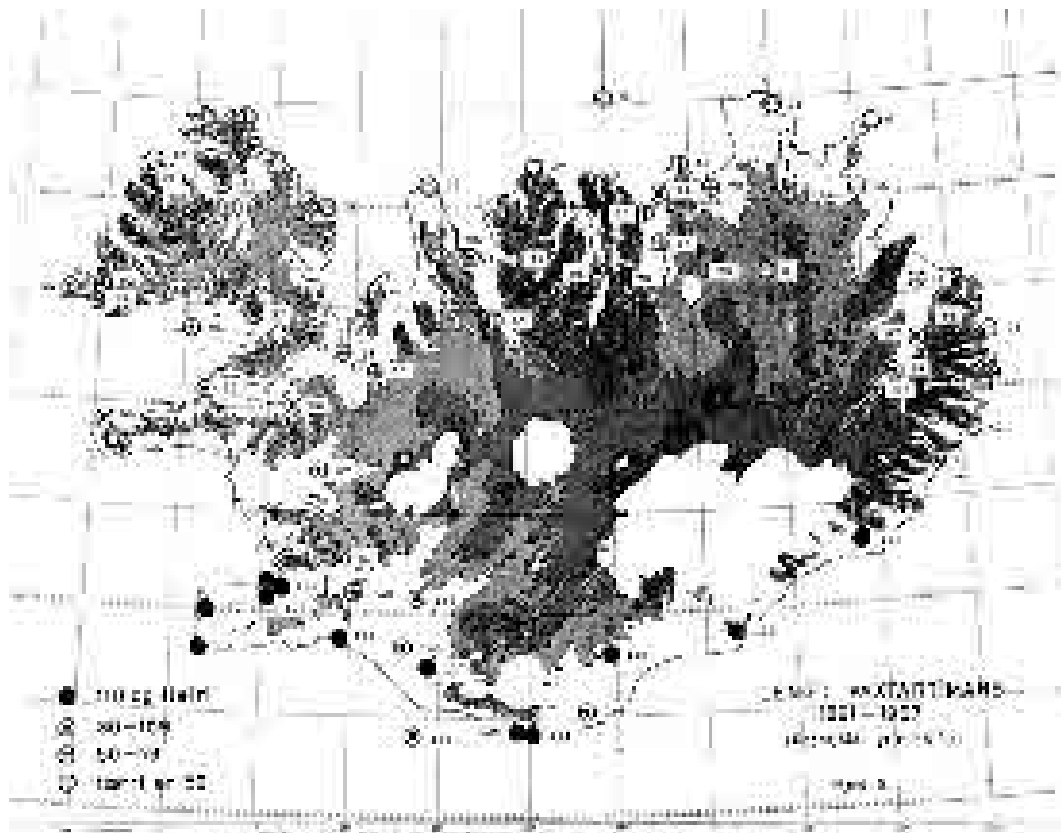

megi ekki setja lægra en við 9.2^o C. Við þetta bætist, að við ströndina er æði vindasamt, og er tæplega hægt að mæla með ræktun þessara tegunda nema inni við hálendisbrúnina, á sérstaklega skýldurn stöðum og í dalbotnum. Á þessu svæði ætti sitkagreni að vera sú tegund, sem best hentaði, en á því eru þeir annmarkar, sem kunnugt er, að því hættir til að byrja vöxt of snemma, og skaðast síðan mikið af vorfrostum. Vonir standa þó til þess, að þau afbrigði finnist, sem þola milda vetur án þess að lifna.

Um blágreni, fjallapín og lerki er það að segja, að þessar tegundir eru allar upprunnar í meginlandsloftslagi. Koma þær því tæplega til greina á þessu svæði, nema inn til dala á vestanverðu landinu, en þar mætti finna trjátegundum þessum staði, þar sem loftslag líkist meir meginlandsloftslagi en strandloftslagi.

ÆDRIR ÞÆTTIR VEÐURFARSINS

Eins og áður hefur verið bent á, segir meðalhiti sólarhringsins ekki alla söguna um hitaskilyrðin. Hlýir dagar hafa miklu meira að segja en hlýjar nætur. Meðalhámarkshiti getur því veitt okkur talsverðar upplýsingar um þetta. Veðurstofan hefur reiknað út meðalhámarkshita fyrir 7 veðurstöðvar fyrir tímabilið 1931-1960. Og eru niðurstöðurnar birtar í ársyfirliti Veðráttunnar 1967. Þar sem hér er um svo fáar stöðvar að ræða, tók ég þann kost að reikna út meðalhámarkshita fyrir tímabilið 1961-1967. Það hefur þann kost, að á þessu tímabili eru miklu fleiri stöðvar. Ætti að minnsta kosti að fást sæmilegur samanburður á hinum ýmsu stöðvum. Þess ber þó að geta, að sumar stöðvarnar hófu ekki athuganir fyrr en 1962 eða 1963. Samanburðurinn ætti þó að vera polanlegur. Samanburðurinn verður hér

Leiðrétting á mynd 5.

Hólm (95 dagar) og Hvanneyri (90 dagar) vantar. Æðey: á að vera 85 d. í stað 81 d, Hraun á Skaga: 47 d. í stað 35 d.

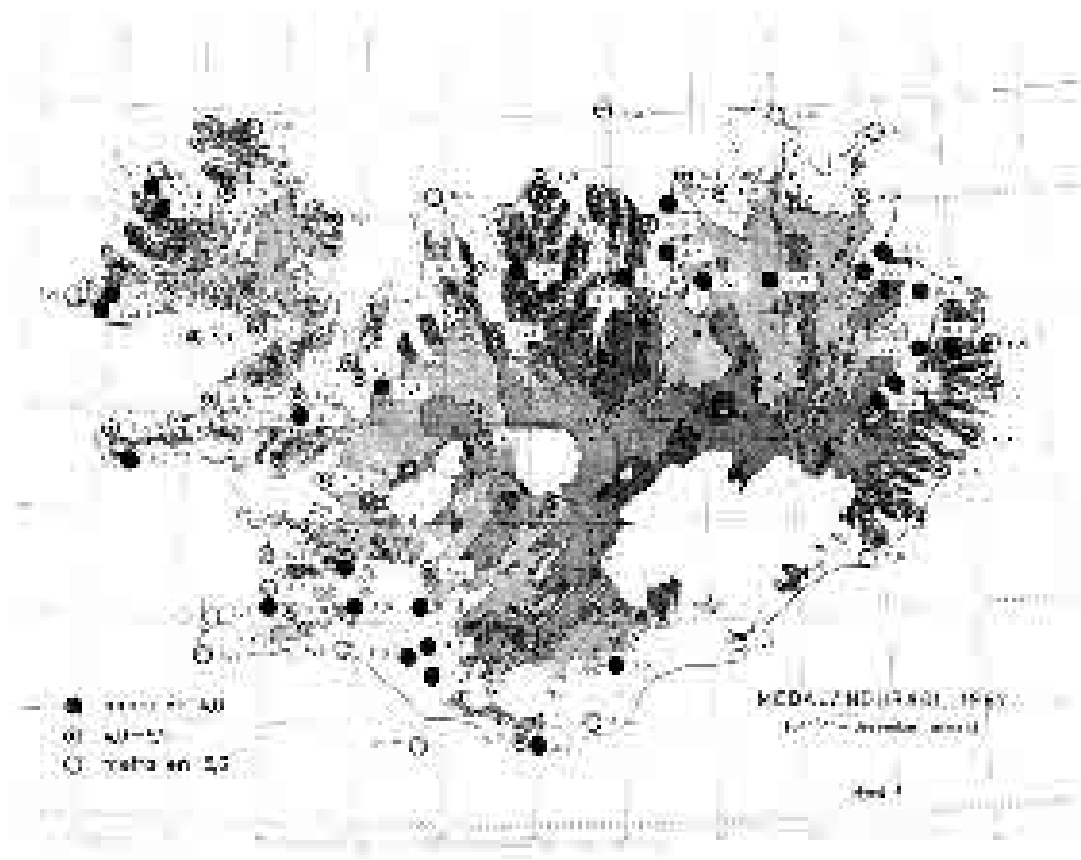
mun hagstæðari fyrir veðurstöðvarnar inni í landi en áður, og einkum þó fyrir innlandsstöðvarnar á Norður- og Austurlandi. Munurinn milli strandstöðva og stöðva inn til landsins verður hér miklu meiri en áður og snýst jafnvel við. Því miður hafa ekki verið gerðar athuganir erlendis á meðalhámarkshita við vaxtarmörk hinna ýmsu tegunda, nema á Hirkjölen í Noregi, eins og áður getur. Hins vegar er unnt að nota hann ásamt sumarhitanum, þegar vaxtarskilyrði staða eru borin saman.

Vaxtartíminn hefur mikla þýðingu fyrir útbreiðslu trjátegunda. Verði hann of skammur, nær tréð ekki að ljúka vexti sínum yfir sumarið. Kröfur trjátegunda til lengdar vaxtartímans eru misjafnar, og hafa mismunandi aðferðir verið notaðar til þess að ákvarða lengd hans. Hér hefur verið valið að miða vaxtartímann við dagafjölda yfir 7.5°C . Er þetta gert á þann

hátt, að sett er upp línurit yfir meðalhita mánaðanna, og síðan taldir þeir dagar, sem líða frá því að meðalhitinn fer yfir 7.5° , þar til hann fer niður fyrir mörkin.

Af þessu leiðir, að á stöðum, þar sem meðalhitinn fer aldrei upp fyrir 7.5°C , þar verður vaxtartíminn 0 dagar. Þetta kemur þó varla að sök, þegar rætt er um trjátegundir, en væri um að ræða vaxtartíma t. d. fyrir grastegundir, væri sjálfsagt rétt að velja lægra hitastig til viðmiðunar. Hefur þetta hitamark verið valið vegna þess, að byrjun vaxtartímans fellur vel saman við laufgun birkisins. Hins vegar lýkur vaxtartímanum nokkru fyrir lauffall birkisins.

Af myndum 4 og 5 sést, hve mikið vaxtartíminn breytist frá "hlýviðristímabili" til "kuldátímabils". Það vekur þó einkum athygli, þegar litið er á mynd 4 og 5, að á Norður- og Austurlandi lengist vaxtartíminn yfirleitt, þeg-

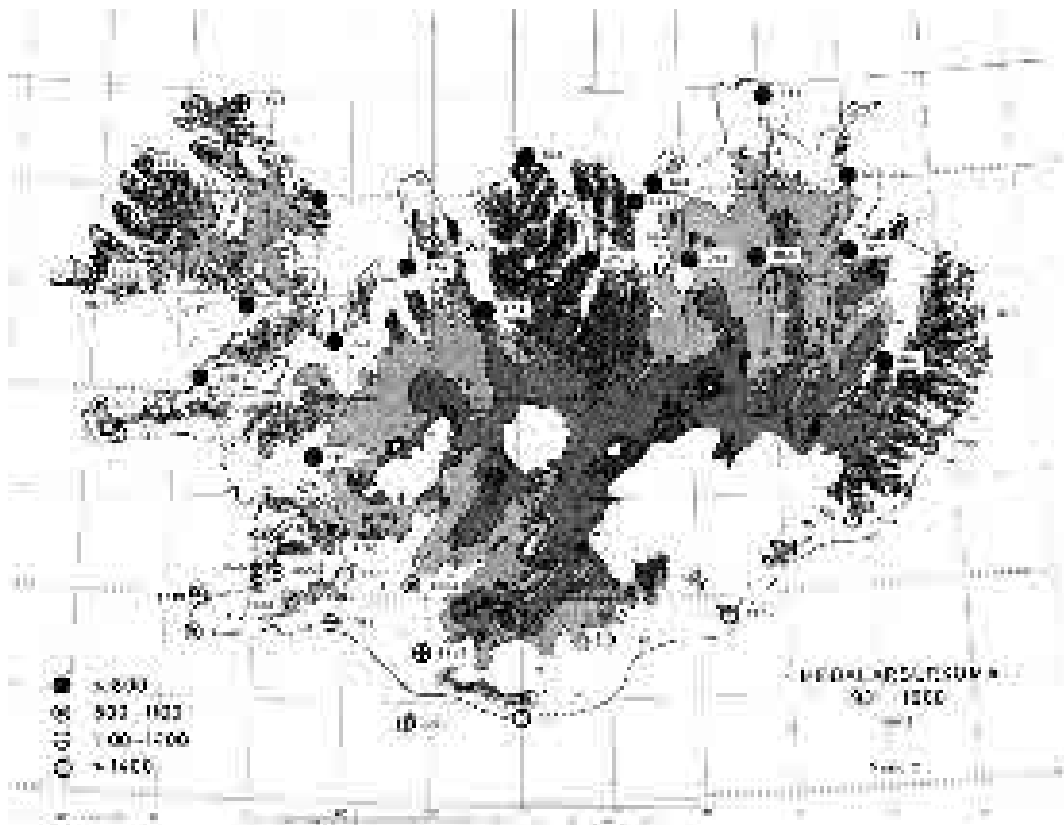

ar dregur frá ströndinni. Hins vegar er vaxtartíminn lengstur við ströndina á Suður- og Vesturlandi og styttest, þegar dregur inn í landið. ÞÓ ber hér, eins og áður segir, að hafa í huga hæð veðurstöðvanna yfir sjávarmáli.

Vindhraðinn er afar mikill þáttur í vaxtar-skilyrðum, og hefur því meiri áhrif, sem hita-skilyrðin eru lakari. Fyrst og fremst eykur vindurinn útgufun plantnanna, og verður því vatnspörf þeirra meiri en ella. Til þess að takmarka útgufunina verður plantan að loka varaopum blaða eða nála, og við það stöðvast koltvísýringsnámið og þar með vöxturinn. Einnig verður vindslit, blöð eða greinahlutar slitna og brotna, og á vetrum geta skaraveður valdið skemmdum á barri og greinum. Veðurstofan hefur reiknað út meðalvindhraða nokkurra staða fyrir tímabilið 1931-1960, en þeir staðir eru of fáir til þess að gefa heildarmynd af þessum þætti veðurfarsins. Á mynd 6 hef ég til

fróðleiks sett upp kort yfir meðalvindhraða fyrir árið 1967. Sá annmarki er þó á þessum mælingum, að sums staðar er vindhraðinn mældur með sérstökum mælum, en annars staðar ákvarðaður að mati athugunannans. Ber því að túlka kortið með nokkurri varúð. Hins vegar kemur hér glöggst í ljós munurinn á annesjum og innsveitum, og hygg ég, að kortið geti verið til nokkurs stuðnings, þegar vaxtar-skilyrði staða eru athuguð.

Úrkoman er veigamikill þáttur í vaxtar-skilyrðum hvers staðar. Tæplega mun þó þurfa að óttast, að of lítil úrkoma muni takmarka vaxtarmöguleika trjátegunda hér á landi. Úrkoman gefur þó ákveðna mynd af rakaskilyrðum. og sé t. d. mikil úrkoma samtímis lágu hita, verkar hún mjög kælandi og dregur úr vaxtarmöguleikunum. Það er þó skylt að taka fram, að kröfur trjátegunda tilloftraka eru afar misjafnar, en þeim þætti verða ekki gerð skil hér.

NÍÐURLAG

Tilgangur þessarar greinar er að varpa ljósi ávaxtarskilyrði trjátegunda á Íslandi með því að tengja saman norskar athuganir um hitakröfur trjátegunda og íslenskar veðurathuganir. Einnig hef ég tekið með ýmsa fleiri veðurfarsþætti, ef verða mætti til þess að auðvelda samanburð á vaxtarskilyrðum staða og landshluta hér á landi. Sé lesandinn nokkru fróðari á eftir, er tilgangi þessum náð.

HEIMILDARRIT:

- Bjarnason, H. 1946. Alaskaför haustið 1945. Ársrit Skógræktarfélags Íslands 1946.
- Ey thórsson, J. 1949. Temperature variations in Iceland. Geografiska Annaler 1949, H. 1-2.
- Hager, O. 1917. Furuens og granens frösætning i Norge. Meddelelse nr. 2 fra Vestlandets Forstlige Forsøksstation.

- 1931. Forsøk med vestamerikanske træslag. Meddelelse nr. 12 fra Vestlandets Forstlige Forsøksstation.

- Hallgrímsson, H. 1968. Um laufgun og lauffall birkis á Íslandi. Ársrit Skógræktarfélags Íslands 1968.
- Mork, E. 1968. Ökologiske undersøkelser i fjellskogen i Hirkjolen Iorsøksområde. Meddelelser fra Det Norske Skogforsøksvesen, nr. 93.
- Ording, A. 1944. Emner fra Skogforskningen. Gröndal & Söns Boktrykkeri, Oslo.
- Smitt, A. 1921. Beretning om en forstlig stud iereise til Nord-Amerikas Stillehavskyst. Meddelelse nr. 5 fra Vestlandets Forstlige Forsøksstation.
- Veðráttan 1961-1967. Mánaðaryfirlit. Veðurstofa Íslands, Reykjavík.
- Þorsteinsson, B. 1958. Ferð til Kanada haustið 1956. Ársrit Skógræktarfélags Íslands 1958.

Síbirískt lerki í Norður-Svíþjóð

Fyrir mörgum árum hafði ég spurnir af því, að síbirískt lerki hefði verið gróðursett allhált til fjalla í Vesturbotni í Svíþjóð rétt fyrir síðustu aldamót. Fylgdi það sögu, að þroski og vöxtur lerkisins væri góður, og að fræið hefði verið sótt til Arkangelsk í Rússlandi. Eftir því sem lerkid á Hallormsstað tók meiri þroska, lék mér æ meiri hugur á að sjá þetta lerki. Loks kom að því, að ég brá mér til Laplands um Jónsmessuleytið 1968.

Fyrir gestrisni og greiðvikni starfsbróður míns og fornvinar, Abels Olsons lénsskógstjóra í Vesturbotni, gafst mér kostur á að fara víða um og sjá nokkra lerkiteiga, auk margs annars, sem nú skal skýrt nokkuð frá. Til þess að gera frásögnina skýrari, fer hér fyrst stutt lýsing landshátta.

Norðurhluti Svíþjóðar og Noregs er landfræðileg heild, þó að löndin byggji tvær þjóðir. Norður allan Skandínávíuskaga gengur hár fjallgarður og sæbrattur til vesturs. Landamæri Svíþjóðar og Noregs fylgja nokkurn veginn hæstu fjöllum. Austur af fjallgarði þessum mikla lækkar landið hægt til austurs út að Eystrasalti, og er breidd þess víða um 400 kílómetrar. Að samanlögðu eru tvö nyrstu lén Svíþjóðar og þrjú nyrstu fylki Noregs meir en tvöföld stærð Íslands. Landið er allt myndað af forngrýti, graníti og gneis með innskotslögum af gabbrói og öðrum bergtegundum á ýmsum stöðum. Jarðvegur er yfirleitt grunnur og lítt frjór. Fram á miðja síðustu öld var mestur hluti þessara landa þakinn frumskógum.

Þótt norrænir menn hafi þekkt alla landaskipun frá Hvítahafi og suður til Miðjarðarhafs og allar vikur og voga Eystrasaltsins fyrir meir en 1000 árum, létu þeir þó þessi lönd ónumin fram undir 18. öld. Að vísu höfðu þeir verstöðvar eftir endilöngum ströndunum, en inni í landi voru aðeins Lappar með hreinahjarðir sínar. Lappar hétu Finnar í fornu máli, og lappaheitið kom löngu síðar úr finnsku, en

sjálfir nefna Lappar sig Sama. Að því að talið er, fóru Finnar að flytja sig vestur í þessi lönd um og eftir 1600, en þeir flutningar fóru hægt. Nokkru síðar fór athygli norrænna manna að beinast að þessum löndum, fyrst Svía, en svo Norðmanna og Dana, og á tímum hins upplýsta einveldis um miðja 18. öld hefjast fólksflutningar til þessara héraða. Þá eru menn hvattir til að nema þessi lönd, og fengu þeir ýms fríðindi í staðinn. Sumir voru fluttir nauðungarflutningi, ef svo bar undir, og sakamenn gátu jafnvel lifað þar óhultir. Þessi héruð hafa því ekki verið byggð norrænu fólki nema í röskar tvær aldir, eða álíka tíma og leið frá landnámi Íslands fram að dögum Gissurar biskups.

Sænski plöntufræðingurinn Carl von Linné ferðaðist um Lappland sumarið 1732 og skrifaði fróðlega og skemmtilega lýsingu af landi og lifnaðarháttum frumbyggjanna. Samkvæmt frásögn Linnés var landið allt, nema hæstu fjöll, vaxið þéttum frumskógum af greni, furu og birki. Landið var lítt fært yfirferðar nema með ferjum eftir ám og vötnum. Byggð var afar strjál, menn bjuggu aðeins á árbökkunum og lifðu mest á veiði skap og kaupskap við Lappa. Fáeinir stunduðu tjöruvinnslu úr furu, en að öðru leyti voru skógar ekki nytjaðir nema með ströndum fram. Af lýsingu Linnés er ljóst, að bæði Finnar og Svíar þrengdu víða kosti Lappa, svo að sums staðar kom til átaka. Hann varð að breyta ferðaáætlun sinni yfir til Noregs af ótta við Lappana efst í Vesturbotni og fara lengri og norðlægari leið en hann ætlaði í fyrstu.

Þegar gufuaflíð og vélar koma til sögunnar um og eftir miðja 19. öld, hefst nýtt tímabil í sögu þessara héraða. Þá hefst gullöld, meðan verið er að ryðja frumskógana og selja viðinn úr landi. Töldu menn í fyrstu, að hér væri óþrotleg gullnáma, og með sívaxandi tækni gekk svo á skógana, að til auðn ar horfði. Að vísu uxu þeir víðast upp aftur sakir strjálbýlisins, og með skynsamlegri löggjöf var komið í veg fyrir stórkostlega skógaeyðingu, enda þótt

Fjallabirki rétt við Tarna, Minnir mjög á íslenska kjarrskóga, en beit virðist miklu minni.

löggjöfin kæmi svo seint, að nærri öllum frumskógum landsins hafði verið eytt. Samtímis skógarhögginu og timburframleiðslunni fjölgaði fólki í Norður-Svíþjóð og stórir bæir risu upp, fyrst og fremst við alla árósa, en einnig við alfaraleiðir um landið.

Landslagi er svo háttað í Norður-Svíþjóð, að landið rís með litlum en jöfnum halla frá ströndum Eystrasalts um þrjú til fjögur hundruð kílómetra leið að landamærafjöllunum. Eft-

ir því falla margar stórar í suðaustur til sjávar. Sakir lítils landshalla eru árnar skipgengar á löngum köflum og lítið um háa fossa. Að auki er fjöldi stöðuvatna um allt landið, sem létu mönnum samgöngur milli bústaða áður en bílarnir héldu innreið sína.

Umeelfan er eitt af stórfljótunum. Fyrrum hefur áin sennilega heitið Ýma eða Úrna, sem dregið var af niði hennar. Hún er um 400 kílómetrar að lengd, en á 3QO kílómetra leið hækkar landið ekki nema um röska 400 metra, eða um einn og hálfan metra á hvern kílómetra.

Lerkistofn og nýgræðingur út við Tarna. Á myndinni er Abel Olson.

Síbirískt lerhi við Tarna. Kvæmi: Arkangelsk. Sád 1896.

Í ánni eru hvergi fossar, aðeins hávaðar og lygnur á milli. Í sænsku er gerður greinarmunur á hávöðum, sem kallast fors, og fossum, er hafa sama nafn á sænsku og íslensku. Lygnur eða uppistöður í ánum heita "selc", og má vera að það sé samstofna við íslenska orðið seyla, þótt merkingarmunur sé nú orðinn á þeim.

Sakir landshallans frá landamærafjöllunum að Eystrasalti renna allar árnar í Vesturbotni frá norðvestri til suðausturs án mikilla vatnsfalla. Fyrir því reyndist auðvelt að nota þær til að fleyta trjánnum að sögunarmyllunum, og létti þetta mjög undir nýtingu skóganna.

Talið er, að ísöld ljúki á þessum slóðum fyrir um 10.000 árum. Birki og skógarfura fylgdu jökuljöðrunum fast eftir ásamt ýmsum lágvaxnari gróðri. Þessi tré urðu því aðalskógartrén, er fram liðu stundir, og hélst svo um

ARSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS /969

ein 7.000 ár. Að vísu fíkrðu blæðspin og hvítelrið sig meðfram ám og lækjum og festu rætur, þar sem jarðraki hentaði þeim, sem samfellda skóga mynduðu þau hvergi. Norðurmörk hinna suðrænni trjategunda, eikar, álms og asks, lágu sunnan þessa landshluta á hlýviðrisskeiðunum eftir ísöldina.

Fyrir um það bil 2.700 árum varð sú breyting á veðurfari. að loftraki óx og sumarhiti mun hafa minnkað nokkuð um stundarsakir. Þá kom rauðgrenið austan úr Finnlandi og ryður sér til rúms á furðu skömmum tíma. Varð þá furan og björkin að láta undan síga hvarvetna, þar sem jarðvegur var við hæfi grenisins, en það er einkum í hliðum og daladrögum, þar sem jarðraki er ferskur. Furan heldur samt alls staðar velli á ásum og holtum, þar sem þurrleint er og jarðgrunnt. en hitt dylst ekki neinum, sem fer um fjöllin efst og vestast, nálægt landamærunum, að stríðinu milli birkisins og grenisins er ekki lokið enn. Grenið

Sibirískt lerki á Valaberget, Minnir mjög á Gutormslundar-lerhið,

*Sibirisk lerkir á Valaberg.
Kvæmi: Arkangelsk:
Plantað 1932.*

er sýnilega að sigrast á björkinni og leitar enn upp eftir hlíðunum. Í 400 til 1100 metra hæð yfir sjó eru víðlendir birkiskógar, sem mannshöndin hefur tæpast snert. Þar teygja grenitoppar sig víða upp úr birkiskóginum, og á ýmsum stöðum eru komnir víðlendir flákar af greni, þar sem birkið var einrátt fyrir einni öld eða svo.

Austanvert við Hvítahaf eru tvær trjátegundir á vesturleið á sama hátt og rauðgrenið í Sví-

þjóð. Þær eru síbiriska lerkir og lindifuran. Ef ísöldinni hefði lokið nokkrum þúsundum ára fyrir en raun varð á, og loftslag verið með svipuðum hætti og undanfarin 10.000 ár, er sennilegt að báðar þessar tegundir hefðu komist vestur til Svíþjóðar og Noregs og vaxið þar ásamt þeim trjátegundum, sem komnar eru, því að kröfur þeirra til veðurfars og jarðvegs eru mjög áþekkar og hinna tegundanna. Síbiriska lerkir er jafnvel nægjusamara að því er jarðveg snertir en nokkur hinna.

Þegar menn fóru að fást við ræktun skóga

Stofnar af Tarna-lerki.

fyrir meir en tveim öldum, tóku þeir að flytja þessar trjategundir vestur á bóginn. Fyrst fluttu menn fáein eða einstök tré, en brátt var farið að gróðursetja þau í stærri teiga. Frægur er orðinn flutningur sibiriska lerkisins frá Arkangelsk til Raivola, en þar var plantað lerkí í eina 20 hektara lands árið 1738. Voru það ráðunautar Péturs keisara mikla, sem stóðu fyrir þessu, og var tilgangurinn sá, að sjá rússnesku herskipunum fyrir stórum masturstrjám, er tímar liðu. En þegar trén voru hæfilega vaxin, voru komin stálmöstur í stað trjámastra. Nú standa ein fegurstu og viðamestu lerkitré í heimi á þessum stað, og frá þessum trjám er mjög eftirsótt.

Árið 1896 sáði læknir einn í Tarnaby til lerkis í litla gróðrastöð rétt utan við þorpið. Gerði hann sér vonir um, að lerkíð gæti náð betri þroska hátt til fjalla en þær trjategundir, sem þar voru fyrir. Nokkur hluti þeirra plantna, sem hann fékk upp, voru gróðursettar beggja megin við stöðina, en sumt af þeim sunnar og neðar við stað, sem heitir Áskilje. Áður en vikið er nánar að þessum teigum koma fáeinar upplýsingar um veðurfarið á þessum slóðum.

Vesturbotnslén er um 60.000 ferkílómetrar að flatarmáli, eða um % Íslands að stærð. Það nær frá 63° 30' að 66° 30' n. breiddar, og er lega þess nærri hin sama og Íslands. Veðráttan er þó nokkuð á annan veg en hér á landi. Þar eru sumur allhlý, en vetur fremur kaldir, staðviðri eru meiri, og þar er ekki eins stormasamt, enda er landið mestallt skógi vaxið, og dregur það mjög úr vindum. En veðráttan er auðvitað með ýmsu móti á svo stóru landssvæði sem þessu, en hér skal vikið nánar að því, hvernig hún er þar, sem lerkilundirnir standa.

Tarnaby er í 450 metra hæð yfir sjó í austurhlíðum landamærafjallanna, en Áskilje er miðja vegu milli strandar og Tarna. Fjöllin umhverfis Tarnaby eru allt frá 900 metrum og upp í 1.400 til 1.600 metra, en djúpir dalir skerast hvarvetna á milli þeirra. Tarnaby liggur í regnvari af fjallgarðinum, en samt er töluverð úrkoma þar, enda ekki nema um 100 kílómetrar til stranda í Noregi. Við Áskilje er því minni úrkoma, en sumur eru hlýrri og vetur

4 5 6 7 8

11 12 13 14 15

16 17 18 19 20

21 22 23 24 25

26 27 28 29 30

31 32 33 34 35

36 37 38 39 40

41 42 43 44 45

46 47 48 49 50

51 52 53 54 55

56 57 58 59 60

61 62 63 64 65

66 67 68 69 70

71 72 73 74 75

76 77 78 79 80

81 82 83 84 85

86 87 88 89 90

91 92 93 94 95

96 97 98 99 100

101 102 103 104 105

106 107 108 109 110

111 112 113 114 115

116 117 118 119 120

121 122 123 124 125

126 127 128 129 130

131 132 133 134 135

136 137 138 139 140

141 142 143 144 145

146 147 148 149 150

151 152 153 154 155

156 157 158 159 160

161 162 163 164 165

166 167 168 169 170

171 172 173 174 175

176 177 178 179 180

181 182 183 184 185

186 187 188 189 190

191 192 193 194 195

196 197 198 199 200

201 202 203 204 205

206 207 208 209 210

211 212 213 214 215

216 217 218 219 220

221 222 223 224 225

226 227 228 229 230

231 232 233 234 235

Meðalárlega meðelfærsla í C°

Reður
Tarnaby
Skarvå
Fjallgarðinn
Vesturbotn

Árshólfarkoma, vesturbotn í mm

Reður
Tarnaby
Skarvå
Fjallgarðinn
Vesturbotn

ívið kaldari, þótt staðurinn sé 150 metrum lægri yfir sjó en Tarnaby. Eftirfarandi tafla sýnir meðalhita og meðalúrkomu mánaðanna í Tarnaby og Stensele, sem er skammt frá Áskilje, og til samanburðar eru teknar samsvarandi mælingar á Hallormsstað og Akureyri.

Af töflunni sést, að um miðbik sumars er lofthitinn snöggt um meiri í Lapplandi en hér. Hins vegar er lengd vaxtartímans styttri þar. Ársúrkoman er svipuð þar og hér, en í Lapplandi er hún um tvisvar sinnum meiri yfir sumarmánuðina en á Norður- og Austurlandi. Svipar henni nokkuð til sumarúrkomunnar í uppsveitum Suðurlands. Hvort svo mikil úrkoma dragi úr verkun lofthitans á þessum slóðum skal ósagt látið, en slíkt er hugsanlegt. Í Lapplandi eru miklu skarpri og styttri skil milli sumars og vetrar en hér, en engu að síður mátti sjá skemmdir af völdum frosts á nokkrum stöðum.

Lerkiteigurinn við Tarnaby er í 540 metra hæð yfir sjó, eða um 90 metrum ofar en veðurstöðin í bænum. Meðalhitinn í júlí er því sennilega 12.1 stig og 10.3 í ágúst, eða 0.6 stigum lægri en niðri í bænum. Teigurinn er á sama breiddarstigi og Skjaldarvík norðan Akureyrar. Stendur hann í brattri hlíð gegnt vestsuðvestri, og er hann klofinn í miðju af gamla græðireitnum, þar sem sáð var til trjána 1896, og var ekki stærri en lítil húslóð. Trén voru gróðursett sem tveggja ára plöntur vorið 1898. Umhverfis teiginn er birkiskógur og grenitré á stangli innan um birkið. Reiturinn var mældur mjög nákvæmlega í desember 1961. Tölur frá þeirri mælingu eru í töflu 2, en við útreikning árlegs viðarvaxtar eru tvö ár dregin frá aldri trjána til samræmis við mælingarnar frá Hallormsstað.

Lerkiteigurinn við Áskilje er í 3ÚO metra hæð yfir sjó, og er hann á sama breiddarstigi og Hæðarsteinn á Holtavörðuheiði. Hann stendur á flatlendi og er umlukinn skógi á alla vegu. Plönturnar komu frá Tarna og voru víst gróðursettar sama vorið og hinar. Reiturinn var mældur í desember 1962. Hér hefur vöxturinn verið hraðari, eins og sjá má af töflu 2, enda eru sumur lengri og hlýrri.

Þessir teigar hafa vaxið upp af fræi, sem kom frá Arkangelsk, en aðrar upplýsingar eru

ekki til. Héðan af verður vart úr því skorið, hvaðan úr Arkangelskhéraði fræið hafi komið.

Á lágum en breiðum ási, sem Valaberg heitir og er skammt frá bænum Hoting í Ängermanlandi, eru nokkrir lerkiteigar, um eða yfir 6 hektarar að flatarmáli. Þeir eru í sömu hæð yfir sjó og Áskilje, og er veðrátta mjög lík og þar. Teigarnir voru gróðursettir haustið 1932. Plönturnar voru tveggja sumra, en fræið var fengið frá Arkangelsk. Þær voru gróðursettar á ýmsa vegu, með mismunandi aðferðum og millibilum, en nú er lítinn mun að sjá á þeim. Teigarnir hafa verið betur hirtir en hinir eldri, og eru trén því miklu jafnari að vexti og þrifum. Þeir voru mældir í október 1959, þegar 27 ár voru frá gróðursetningu, en 29 frá sáningu fræs, og eru tölur úr þeim í töflu 2. (Líkur eru til þess, að fræið að þessum trjám og trjánum í Guttormslundi séu af sama stofni, en engin vissa.)

Líðin eru 9 ár frá mælingu lerkisins á Valaberget, og hafa þau vaxið mikið síðan. Þau voru gróðursett 5 árum á undan lerkinu í Guttormslundi og eru því orðin allmiklu hærri. Ég gat mér þess til, að þau væru nú um 13- 14 metrar á hæð og einstöku allt að 16 metrum. En þvermál þeirra var lítið meira en trjána í Guttormslundi, en orsök þess mun vera of lítil grisjun. Á nokkru svæði var töluvert af tvístofna trjám, og greindust allir bolirnir í sömu hæð frá jörðu. Líklegt er að þetta sé af völdum frosts. Að öðru leyti voru trén heilbrigð að sjá.

Í töflu 2 eru mælingar af þeim 4 lerkiteigum, sem ég sá í Norður-Svíþjóð, og hef ég tekið þær úr riti Eriks Edlunds: Den sibiriska larken i Norrland och Dalarna som skogsträd och industrivärd, sem er ritað 1966. Eðund er með allra fróðustu mönnum um þessa trjátegund, og hefur farið víðs vegar um Rússland og Sibiríu ásamt T. Arnborg til að rannsaka lífsskilyrði lerkisins. Til samanburðar við sænsku mælingarnar eru mælingar úr Gurtormslundi og af lerkibeltinu í Mörkinni. Íslensku mælingarnar eru miðaðar við aldur frá gróðursetningu, og var því tilgreindur aldur sænsku mælinganna lækkaður um 2 ár við útreikning á árglegum viðarvexti. Þá skal og tekið fram,

TAFLA 2.

Vaxlarmælingar á sibirisku lerk í Norður-Svíðjóð og á Hallormsstað

Staður	Ár	Meðal- þvermál	Meðal- hæð	Trjá- fjöldi	Viðar- magn	Árlegur viðarvöxtur
<i>Svíþjóð</i>		cm vjl.3	m	á ha	á ha m ³	m ³ á ha
Tarnaby	64	20.1	17.1	1340	407	6.6
Áskilje	65	25.1	20.0	516	495	7.9
Valaberg I	29	12.3	11.2	1176	82	3.0
Valáberg 2	29	10.3	10.6	1924	105	1.3
<i>Ísland</i>						
Guttormslundur	30	15.7	10.6	1200	204	6.8
Mörkin I	46	26.3	12.1	lú00 ¹⁾	306	6.6

1) Trjáfjöldi á ha áætlaður, svo og [orm tala 0.45.

að gert er ráð fyrir 1000 trjám á hektara við 46 ára aldur og þar er reiknað með formtölu 0.45.

Af töflunni má ráða, að vöxtur lerkisins á Hallormsstað er alllíkur vexti þess í Lapplandi, enda þótt veðráttan sé með nokkuð öðrum hætti. Frjósemi jarðvegs ræður og nokkru um vaxtarhraðann, en hún er á ýmsan veg í Lapplandi, alveg eins og hér á landi. En hvað sem öllum bollaleggingum líður, þá er ljóst af þessari töflu, að ræktun sibiríks lerkis er engin frágangssök í Fljótsdal fremur en í Lapplandi í Svíþjóð, þar sem það tekur innlendu trjánum fram um vaxtarhraða fram á miðjan aldur og ef til vill lengur.

og lofaði hann því, að því tilskildu, að hann fengi leyfi eiganda, sem hann taldi líklegt. Um mörg ár hefur oft verið erfitt að afla fræs af sibirísku lerk frá þeim stöðum, sem við höfum óskað, og því væri það ekki lítils virði, ef unnt reyndist að fá slíkt fræ úr fræræktarstöðvum eða af góðum stofnum í Svíþjóð eða Finnlandi. Þetta kostar auðvitað leit að slíkum stöðum til að byrja með, en mun léttla alla fræútvegum, er fram líða stundir, því enn mun verða nokkur bið á því, að lerkid hér beri nægilegt fræ til allra þarfa okkar. Letkið í Guttormslundi bar að vísu lítið eitt af þroskuðu fræi árið 1958, þegar trén stóðu á tvítugu. Eitthvað kann að hafa þroskast síðan, því að undanförmu hafa fundist sjálfsanar plöntur í nánd við lundinn.

Áður en þessari frásögn lýkur er rétt að geta þess, að á leiðinni frá Valaberget til Umeá kom ég við í fræræktarstöð fyrirtækisins Maach Domsjö AB við Örnköldsvík. Stöðinni er stjórnað af ágætum skógræktarmanni, Fritz Bergman, og sýndi hann mér lerkíagræðslur, er mér þóttu með ágætum. Fyrir um tuttugu árum eða meir höfðu greinar af lerkinu á Valaberget verið græddar á rætur eldra lerkis í þessari stöð. Nú stóð hér fjöldi slíkra ágræddra trjáa, og voru flest þeirra hlaðin stórum og fallegum könglum. Bað ég Fritz Bergman að selja okkur fræ frá þessari stöð,

Ég dvaldist í viku í Vesturbotni og fór mjög víða um. Abel Olson tók svo vel á móti mér og greiddi götu mína á þann veg, að á betra varð ekki kosið. Svo var einnig um alla þá skógræktarmenn, sem ég hitti. Á ferð minni staðfestist ég í þeirri trú, er ég lengi hef haft, að greiðvikni manna og gestrisni er yfirleitt meiri og almennari því norðar á hnettinum sem þeir búa.

Allar ljósmyndirnar með greininni tók höfundurinn, Hákon Bjarnason.

Þáttur skógræktarfélaga í landgræðslu og gróðurvernd

*Erindi flutt á ráðstefnu. um landgræðslu og gróðurvernd, sem haldin
val í Reykjavík 12.-13. apríl 1969*

Með stofnun Skógræktarfélags Íslands á Þingvöllum árið 1930 er brotið blað í sögu skógræktar og landgræðslu á Íslandi, en með tilkomu félagsins hefjast veruleg afskipti almennings af þessum málum.

Það er kunnara en frá þurfi að segja, að nýting gróðurlenda hefur lengi verið það mál, sem menn hefir greint á um. Þessi ágreiningur olli því að um landgræðslumálin mynduðust snemma mjög andstæðar skoðanir, sem síðar mótuðu afstöðu almennings til gróðurverndar- og landgræðslumála. Hér kom margt til s. s. eigin hagsmunir, og ekki síst sú stefna í landbúnaðarmálum, sem reyndar er með líku sniði enn í dag og þegar hún var mótuð, á árunum fyrir og eftir 1930.

Að vísu var mörgum augljós sú staðreynd, að með eyðingu gróins lands voru verðmæti að ganga landsmönnum úr greipum; verðmæti sem seint eða aldrei yrðu að fullu bætt. Hinir voru færri, sem gerðu sér grein fyrir því samhengi, sem er á milli eyðingar íslensku birkiskóganna og gróður- og jarðvegseyðingarinnar, svo og að með aukinni ræktun stækkuðu áhafnir bújarða svo mjög, að víða var gengið nær gróðri út jarðar en áður. Ennfremur að framfarir í búskap, sem átt höfðu sér stað, lægju að mestu leyti innan takmarka hins ræktaða lands, jafnframt því sem órtröð fór vaxandi á óræktuðu landi.

Sá skoðanamunur um landgræðslumálin, sem upp kom, um og eftir fjórða tug þessarar aldar, varð því m. a. til þess að um þau mynduðust samtök áhugamanna, þ. e. a. s. skógræktarfélögin. En þessara samtaka fer fyrst verulega að gæta eftir að Skógræktarfélag Íslands er gert að sambandsfélagi skógræktarfélaga árið 1946. Að vísu áttu landgræðslumálin hljómgrunn meðal ungmennafélagshreyfingarinnar

framan af, en hvernig svo sem því var varið, þá beindist áhugi hennar fremur að öðrum málum, s. s. sjálfstæðismálinu. Og það er ekki fyrr en að skógræktarfélagunum fer að vaxa fiskur um hrygg að verulegar þátttöku ungmennafélaga í skógrækt fer að gæta, en þá gerast mörg þeirra deildir innan skógræktarfélaga, ásamt ýmsum öðrum félögum. Annars ræðir næsti framsögumaður þau mál nánar og ég sé því ekki ástæðu til að fjalla um þetta atriði frekar.

Þess má geta hér, að um og eftir 1940 voru stofnuð skógræktarfélög í flestum sýslum landsins og nú er svo komið að þau starfa í öllum sýslum og bæjarfélögum, að tveimur undanskildum. Skógræktarfélögin eru nú 30 að tölu og í þeim eru rösklega 7500 félagar.

Eins og að líkum lætur, hvílir það á stjórn og aðalfundum svo fjölmennra samtaka að finna leiðir, sem stuðlað gætu að framgangi þeirra mála, sem varða skógrækt og önnur skyld mál, svo sem landgræðslu og gróðurvernd.

Landgræðslu- og gróðurverndarmál hafa lengi verið til umræðu innan raða skógræktarmanna. Einnig hefur mikið verið um þau ritað og rætt, ekki hvað minnst í Ársriti Skógræktarfélags Íslands og aðalfundir félagsins hafa látið sig mál þessi miklu skipta.

Fyrir nærri þrem tugum ára kemur fram tillaga á aðalfundi félagsins, þar sem eindregið er hvatt til þess að framkvæmdar verði rannsóknir á beitarpóli landsins. Máli þessu var síðan haldið vakandi og tillaga sama efnis samþykkt á aðalfundi 1947, þar sem skorað er á hið opinbera að það geri ráðstafanir til þess, að hafnar verði rannsóknir á beitarpóli gróðurlenda. Síðar voru á aðalfundum gerðar margar tillögur og ályktanir, sem hnigu í sömu átt.

Mörkuðust þær af tvennu: að framfylgt væri þeim lögum, sem þá höfðu verið sett um verndun gróðurs og að stefnt yrði að aukinni verndun gróðurs og jarðvegs með nýrri löggjöf.

Mönnum var þá orðið í jóst, að ættu lagafyrirmæli um gróður- og jarðvegsvernd að ná tilgangi, yrði að standa á bak við þau stofnun, sem sinni því hlutverki að fylgjast með ástandi gróðurs, jafnframt því að hún gerði ráðstafanir, sem að gagni kæmu. Hér var hreyft máli, sem er beinn undanfari og aðdragandi að lögum þeim um landgræðslu, sem nú gilda. Gekk á ýmsu við laga smíð þessa, sem ekki er ástæða til að rekja hér. En frumvarp að hinum nýju landgræðslulögum var lagt fyrir Alþingi árið 1964 og fengu þau staðfestingu þar árið eftir. Í þessu sambandi má geta þess, að skógræktarmenn áttu ekki hvað minnstan þátt í samningu kafla þess í landgræðslulögunum, sem fjallar um gróðurvernd.

Af öðrum gróðurverndarmálum, sem Skógræktarfélag Íslands og aðalfundir félagsins hafa látið til sín taka, má nefna takmörkun á búfjárhaldi í þéttbýli, gróðurspjöll í sambandi við mannvirkjagerð, sinubruna og gálausa meðferð elds á víðavangi. Tímans vegna er ekki unnt að gera málum þessum nánari skil, en þau hafa þókast í rétta átt. Þannig hefur Reykjavíkurborg og nokkrir kaupstaðir gert ráðstafanir til að takmarka búfjárhald í landi sínu. Þótt seint sé, er nú forráðamönnum kaupstaða og kaupsýna að verða það ljóst, að óvída eru gróðurskemmdir meiri en í nánd við þéttbýli. Í vegalögin eru nú komin ákvæði, sem kveða á um að bæta skuli þau spjöll, sem vegagerð óhjákvæmilega veldur víða á gróðri. Að auki eru víðtækari ákvæði um þetta í gróðurverndarkafla landgræðslulaganna. Árið 1965 voru samþykkt á Alþingi lög, sem ákveða um meðferð elds við sinubruna og aðrar þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar þykja í sambandi við hann.

Ég hefi nú í fáum orðum sagt frá þeim málum, sem beint eða óbeint snerta gróðurvernd og Skógræktarfélag Íslands hefur átt frumkvæði að og stutt til framgangs. Til gamans má geta þess, að á síðustu tuttugu árum hafa verið samþykktar 25 tillögur á aðalfundum félagsins, sem að meira eða minna leyti hafa fjallað um landgræðslu- og gróðurvernd.

Fullyrða má, að hefðu aðalfundir og stjórn Skógræktarfélags Íslands ekki vakið athygli almennings og löggjafans á þeim málum, sem

ég hefi dregið hér á, þá væru þau ekki komin á þann rekspöl sem raun ber vitni. Og ég vil bæta því við, að þrátt fyrir hin nýju lög um landgræðslu, þá mun eflaust reynast erfitt að framfylgja ákvæðum þeirra, þegar til kastanna kemur. Því veltur á miklu um afstöðu almennings til þeirra og ekki síst á samstöðu þeirra aðila, sem að landgræðslu vinna. Afstaða Skógræktarfélags Íslands hefur ávallt verið jákvæð í þessum efnum og framvegis mun það að sjálfsögðu styðja allar þær aðgerðir, sem stuðla að bættri meðferð gróðurs í landinu.

Snúum okkur þá að störfum félaganna að gróðurvernd og endurgæðslu lands, samtímis skógrækt.

Hér á ráðstefnunni hefur áður komið fram, að störf skógræktarinnar beindust í upphafi að friðun skóglenda. Hlutur skógræktarfélaganna í þessu er minni en Skógræktar ríkisins, bæði sakir fjárhagsörðugleika og þess, að í fyrstu unnu félögin nær eingöngu að því að styrkja einstaklinga í að koma upp smáreitum og glæða áhuga manna í skógrækt.

Lönd þau, sem félögin friðuðu, voru því yfirleitt lítil, oft betur fallin til trjáráktar en skóggæðslu. Og það er ekki fyrr en eftir 1950, eftir að unnt var að auka verulega uppeldi trjáplantna, að skógræktarfélögin fara að útvega sér stærri og samfelldari svæði til skóggæðslu. Þessi breyting á starfsemi félaganna kom m. a. fram í stóraukinni gróðursetningu á þeirra vegum. Til marks um þetta höfðu þau gróðursett í um 470 ha. lands fram til ársins 1955, en síðan hafa afköstin nær fjórfaldast. Nú er búið að planta í um 1800 ha. lands, af þeim 5300 ha, sem félögin hafa girt. Þá skal þess getið, að um 70% þeirra plantna, sem gróðursett hafa verið að undanfögnu hafa farið á aðeins 30 staði. Af þessu má ráða, að gróðursetningarstarfið er nú markvissara en áður.

Þess skal getið, að tæpur þriðjungur þess lands, sem félögin hafa friðað, eru gamlar slitróttar skógar- og kjarrleifar. Mestur hluti þess lands, sem þau gróðursetja í, er því berangur. jafnvel örfoka land. Unnið hefur verið að því að græða þessi lönd að nýju t. d. með því að sá í þau grasfræi og lúpínu, áður en í þau er gróðursett.

Þegar hafin er skóggæðsla á berangri og skjóllitlu landi, kemur trjágróður sá er upp vex, í mörgum tilvikum aðeins að gagni sem

skjólgróður fyrir næstu kynslóð trjáa. Á þetta einkum við, ef rækta ;í nýttjaviði í framtíðinni. Þetta gera sér læstir ljóst, enda reynist oft erfitt að draga skýr mörk á milli græðslu lands og ræktun skógar, þegar hafin er gróðursetning á hinum ýmsu stöðum. Reynslan ein fær úr því skorið á hverjum stað.

Í þessum efnum höfum við skógræktarmen n sannarlega orðið reynslunni ríkari. Sums staðar hefur árangur af starfi félaganna verið góður, en annars staðar lakari, sem oft má rekja til óheppilegs tegunda- og kvæmavals og skorts á umhirðu plantna fyrstu vaxtarárin. En þegar betur er að gáð, þá eru vanhöld á plöntum oft afar eðlileg. Hafa verður í huga, að ekki er liðinn nema rúmur áratugur h;t því, að skriður kemst ;í útplöntun félaganna. Af þeim sökum hefur sumt farið úrskeiðis við gróðursetningarstarfið vegna skorts á kunnáttu og æfingu í meðhöndlun trjágróðurs. Þá er reynsla okkar af sumum trjátegundum skammt á veg komin.

Hér vinnst ekki tími til að gera grein fyrir þeim trjátegundum, sem í ræktun eru, enda hefur skógræktarstjóri gert því efni skil áður.

En þótt við séum reynslunni ríkari og getum nú komist hjá mörgum mistökum, þá er augljóst að auka þarf tilraunastarfsemi í skóggræðslu- og skógrækt og umfram allt þarf að auka hvers konar leiðbeiningarstarfsemi.

Þegar rætt er um skógræktarfélögin verður ekki hjá því komist að gera grein fyrir þátttöku almennings í störfum þeirra. Í upphafi og lengi framan af byggðust störf félaganna nær eingöngu á sjálfbóðaliðsvinnu. Smám saman varð hér breyting á og nú er svo komið að félögin greiða að mestu leyti fyrir þau störf, sem unnin eru á vegum þeirra. Á síðustu 5 árum hafa sjálfbóðaliðar t. d. lagt fram 1 dagsverk á móti hverjum 6, sem félögin hafa keypt. Orsakir

til þessa eru margar, en eflaust ræður fólksfæðin í sveitum hér mestu um, og skortur þar it yngra fólki til þátttöku. Er þetta eitt af stærstu vandamálum félaganna í dag. Aftur á móti hefur félögunum borist liðsauki úr þéttbýlinu. Þar hafa sum skógræktarfélaganna leitað samstarfs við bæjar- og sveitarstjórnir um vinnu unglinga við skóggræðslu. Þessi samvinna hefur aukist að undanförmu og mælst víða mjög vel fyrir, því að það er nú orðið eitt af þjóðfélagsvandamálum okkar að sjá æskufólki á skólaaldri fyrir viðfangsefnum yfir sumartímamann.

Eflaust leikur einhverjum, sem á mál mitt hlýða, forvitni it að vita um heildarframlög skógræktarfélaga til skóggræðslu og skyldra starfa. Frá árinu 1964 til síðastliðins árs námu framlög þeirra því er svarar 12.50:1 dagsverkum að meðaltali ár hvert og eru þá ekki tíunduð framlög félaganna til plöntuuppeldis, en gróðrarstöðvarnar í Reykjavík og á Akureyri hafa að undanförmu framleitt um 30-40% þeirra skógarplantna sem aldar eru upp í landinu. Til grundvallar fyrgreindri dagsverkatölu er reiknað með Dagsbrúnarkaupi og átta stunda vinnudegi.

Af þessu sést, að þáttur skógræktarfélaga í skóggræðslu og endurgræðslu lands er mikilsverður, og meiri en margan grunar. Og ég hygg, að svo muni verða um ókomna framtíð að óbreyttum þjóðfélagsháttum. Freistandi væri að ræða um framtíðarstörf félaganna, en ekki vinnst tími til þess að þessu sinni. En ég vil ljúka máli mínu með því að undirstrika það, að nauðsynlegt er að gera landgræðslumálin að máli sem flestra landsmanna og að auka þarf samstarf þeirra aðila, sem að landgræðslunni vinna, ekki aðeins á vettvangi fræðslu- og leiðbeiningarstarfsemi heldur einnig í verki. Það mun ekki standa á skógræktarfélögunum að styðja að slíku samstarfi.

Skógarreitur tuttugu ára

Vorið 1948 gáfu Einar prestur Pálsson og Jóhanna Eggertsdóttir Briem og börn þeirra Landgræðslusjóði kr. 8.000,00, sem varið skyldi til skógræktar í Reykholti utan Snorragarðs; áttu kr. 4.000,00 að ganga til gróðursetningar, en kr. 4.000,00 til viðhalds reitnum.

Hefur sjóður þessi ávaxtast og verið aukinn með gjöfum og er nú nær kr. 30.000,00. Landgræðslusjóður lét þegar sama vor girða reit og var þá um leið byrjuð gróðursetning. Síðan hefur reiturinn verið stækkaður og er nú rúmlega 3 hektarar. Hefur Landgræðslusjóður séð um allar girðingar. Börn og barnabörn séra Einars og Jóhönnu hafa síðan á hverju vori fjölmennt til starfa við gróðursetningu og hafa allt að 14 þúsund trjáplöntur verið gróðursettar í reitnum. Talsverður húsdýraáburður hefur verið notaður við gróðursetninguna, enda er jarðvegur þarna fremur rýr. Tilbúinn áburður hefur einnig verið notaður síðar.

Þessi reitur lætur ekki mikið yfir sér, enda eru 20 ár ekki hár aldur á skógi, en þrif virðast allgóð á plöntunum, einkum birkinu, og eru elstu trén meira en mannhæðarhá. Gróðurreit þessum var að ósk gefenda valinn staður í hlíðinni ofan við Reykholt. Þótti best fara á að byrja við svonefnda Eggertsflöt, en þar

hafði Þorgils Guðmundsson, kennari í Reykholti, ásamt nokkrum nemendum sínum girt og gróðursett nokkurn trjáreit.

Í gjafabréfinu segja gefendur svo. að þau ali þá von í brjósti, að viðleitni þessi til skógræktar verði, er tímar líða, til fegurðarauka og ánægju, og fela reitinn velvild, vernd og umhyggju Reykholtsbúa og annarra, er um hann fjalla. Sú var og ósk og von séra Einars og barna hans, að síðar kæmu fleiri til starfa, svo að öll hlíðin yrði klædd skógi.

Séra Einar Pálsson þjónaði Hálsprestakalli í Fnjóskadal fyrstu II prestsskaparár sín. Þar kynntist hann skóglendi, þar sem voru Háls- og Vaglaskógar og Þórðarstaðaskógur sunnar í dalnum. Elstu börn hans mundu skógana vel og ánægjulegustu bernskuminningar þeirra voru bundnar við þá, enda mun flestum svo fara, er alast upp með ilmandi birkiskógi.

Allflestir niðjar séra Einars og Jóhönnu hafa komið og starfað við gróðursetningu í þessum reit. Viðstaðan hefur stundum verið 1 dagur, en aðra tíma 2-3 dagar og þá búið þar í tjöldum. Börn og fullorðnir, þrír ættliðir, hafa haft mikla ánægju af þeim samverustundurri, litlu börnin hafa sýnst alsæl að leik í skóginum. Næstum má virðast furðulegt, hvað veður hef-

*Nokkrir afkomendur og
venslafólk sr. Einars Pálssonar
og frú Jóhönnu Eggertsdóttur
Briem í skógarreitnum í
Reykholti.*

ur ætíð verið gott þessa daga, sem fjölskyldurnar
hafa dvalið þar.

Þess er að minnast og þakka, að vinsamlega aðstoð
og fyrirgreiðslu hafa allir þeir sveitungar veitt, sem til
hefur verið leitað.

Séra Einar var prestur á Hálsi í Fnjóskadal, þegar
C. E. Flensborg hóf störf hér á landi um aldamótin.
Dvaldi hann á Hálsi við athuganir á Vagla- og
Hálsskógum. Tókst vinátta með honum og séra
Einari, og þegar Flensborg var hér á ferð sumarið
1936, heimsótti hann séra Einar.

Til gamans má geta þess, að Matthías Þor-
steinsson, sem Hákon Bjarnason skógræktarstjóri
skrifar um í Skógræktarritinu árið 1950, og séra Einar
voru systkinasynir. Þorsteinn Einarsson, faðir
Matthíasar, og Hróðný, móðir séra Einars, voru
alsystkin frá Brú á Jökuldal.

Síðastliðið sumar hefði afi minn, séra Einar
Pálsson, sem andaðist árið 1951, orðið 100 ára, og í
minningu þess er þetta greinarkorn skrifað.

Í febrúar 1969.

Einar Eyfells.

Enn um myndun lyngheiðanna

Í fyrri skrifaði ég stutta grein í Ársritið um myndun lyngheiðanna í norðvesturhluta Evrópu. Ástæðan var sú, að ekki eru liðin nema fá ár frá því að mönnum varð ljóst, á hvern hátt þær urðu til. Í bók eftir frægan sænskan plöntufélagsfræðing, dr. Henrik Lundegårdh, sem kom út árið 1930 og nefndist Klima und Bodn, er frá því skýrt, að færustu plöntufélagsfræðingar séu mjög ósammála um myndun heiðanna. Segir höfundur, að enn sem komið sé viti menn ekkert með vissu um þetta merkilega atriði. Allt, sem þá hafði fram komið, voru tilgátur einar.

Nú liggur myndunarsaga heiðanna ljós fyrir, eins og frá var skýrt í grein minni, en eftir að ég skrifaði hana hafa mér borist tvær mjög merkilegar ritgerðir í hendur um sama efni. Önnur er eftir Þjóðverjann Reinhold Túxen og heitir Die Luneburger Heide, gefin út 1967,

en hin er eftir Svía nn Nils Malmer, og er hún í Sveriges Natur Ársbók 1968.

Báðar ritgerðirnar eru stuttar en skýrar og svo vel rökstuddar, að unun er að lesa. Túxen skýrir frá því, hvernig menn hafi stuðst við skógasögu, forsögu mannkynsins, frjógreiningu og aldursákvarðanir af kolefni til þess að komast að nákvæmri niðurstöðu. En þær eru meðal annars, að elstu heiðamyndanir í Norður-Þýskalandi eru um 5000 ára gamlar, eða frá steinöld hinni yngri. Svo aukast þær mikið á bronsöldinni og enn meir á járnöld, en hraðast vaxa þær um og eftir miðaldirnar og fram á 18. öld, er þær ná mestri útbreiðslu. Orsökina er, segir Tuxen, skógaeyðing, sauðfjárbait og ill landmeðferð.

Malmer segir, að nokkur heiðamyndun hafi að líkindum verið byrjuð í Bleking fyrir 3500 árum, en á járnöld hinni yngri hafi heiðarnar fyrst farið að stækka svo nokkru nemi. Hámarki sínu náðu heiðamar í Svíþjóð um miðbik 19. aldar, eða fyrir um einni öld, er farið var að rækta þær. Sænsku heiðarnar eru yngri en Jótlandsheiðar, sem aftur eru nokkru yngri en heiðalöndin þar suður af. Aldurinn fer eftir búsetunni og þéttbýlinu. Greinilegra getur það ekki verið.

Þetta var allt sagt í fyrri grein minni, og því ekki þörf á að endurtaka það. Annað mál er, að þeir, sem vaxið hafa upp við heiðalönd, sakna þeirra og víðsýnisins, þegar þau hverfa undir ræktun, og náttúruverndarmenn af gamla skólanum telja óbætanlegt, ef þau hverfa undir annan gróður. Er því reynt að halda dauðahaldi í sumar heiðanna, en Malmer segir í því sambandi, að ekki sé unnt að halda í heiðaflákana nema með stöðugri fjárbeit, en bætir því við, að slíkt verði ekki gert nema með ærnum kostnaði. Þótt þetta hljómi undarlega í eyrum, er þetta engu að síður satt. Ég veit dæmi þess í Jótlandi, að þetta er gert með sauðfjárhaldi, en fáir fást til að sinna slíku, af því að það gefur of lítið í aðra hönd. Af þessu mættu Íslendingar draga lærdóma.

Í bók sinni segir Tuxen á einum stað:

"Vitneskjan um að lyngheiðarnar eru lokaþátturinn í rányrkju mannsins, að þær hafa myndast sakir skógaeyðinga, elds og beitar, kann að falla mörgum aðdáendum heiðanna þungt fyrir brjóst."

Með þessu á hann við, að hinar háværur kröfur gömlu náttúruverndarmannanna um friðun heiðanna, vegna þess að þær væru frumnáttúra landanna, ættu ekki við rök að styðjast.

Malmer bendir á svipað í sinni grein og nefnir lauslega ýmsar aðrar gróðurfarsbreytingar, sem leiða af breyttum búskaparháttum. En í sama riti, Sveriges Natur, skrifar Arnold Samuelsson um gömlu beitivellina og sláttuvellina, sem lágu utan akra og garða. Þeir þykja setja miklu meiri svip á landslagið en heiðarnar. Almennungi þykir miklu meiri eftirsjón að þeim en heiðalöndunum. En framtíð þeirra er jafnvel í enn meiri hættu en heiðanna, því að hér er gróðurbreytingin miklu örrari.

Hér er þess enginn kostur að lýsa nákvæmlega þeim breytingum, sem verða á gróðri, þegar búskaparhættir breytast. En í aðalatriðum er sagan á þessa leið:

Um allt og eigi síst um norðanverða Evrópu hafa mennirnir breytt svo umhverfi sínu með búsetu sinni og búskaparháttum um nokkur þúsund ár, að það er allt annað en var, nema þar sem frumskógar finnast enn. Löndin eru óþekkjanleg frá því, sem áður var. Breytingin er öll á þann veg, að landgæðin, jarðvegsgæðin. hafa minnkað.

Með notkun tilbúins áburðar fyrir röskri hálfri öld breytast búskaparhættir svo mjög, að einsdæmi er. Þá eykst uppskera á ökrum og beitt er á ræktað land, en úthagarnir hverfa úr notkun. Þar, sem þeir eru ekki teknir undir ný býli, fær náttúran frið til þess að hverfa til hins fyrra ástands. En slíkt fer ekki ávallt

á þann veg, sem menn hafa vænst. Laufskógar fyrir tíma láta oft bíða lengi eftir sér. Þeir geta ekki þrífist í jarðvegi, sem menn hafa nýtt um aldir og rænt frjóseminni. Fyrst koma alls konar runnar og jurtagróður, ásamt birki, ösp, elri og furu. Fer þetta oft fram á svipaðan hátt, en þó ekki á sama hátt og landnám gróðursins við lok ísaldar. Er það ekki fyrr en eftir eina eða tvær kynslóðir birkisins, að eik og beyki, askur og hlynur og allur sá gróður, er þeim fylgir, getur numið land á ný. Svo langan tíma tekur það náttúruna að endurheimta forna frjósemi.

Enn hafa menn tæpast séð nema fyrsta stig þessarar endurgræðslu. og allur almenningur skilur lítið í henni. Fyrir því er þetta fyrsta stig mörgum náttúru unnanda þyrnir í augum, ekki síst af því, að oft er fyrsti gróðurinn mjög óhrjálegur og ólíkur því, sem menn hafa vanist og þykir fagurt. Tilfinningar manna fyrir fegurð í náttúrunni mótafst fyrst og fremst af barnsvana og síðar nokkuð af tíðaranda, án þess að menn geri sér það ljóst. Fæstir reyna að hugsa sjálfstætt í þessum efnum.

Á síðari árum er æ fleirum að verða ljóst, að eigi að vera nokkurt vit í verndun náttúrunnar, verður slíkt að byggjast á mjög alhliða þekkingu á hinni lifandi náttúru, á lífi og lífsskilyrðum gróðurs og dýra. Allt fram á síðari ár hafa þeir menn verið fáir, sem höfðu nógu yfirgripsmikla þekkingu til þess að gera sér ljóst, í hverju "vernd" náttúrunnar ætti að vera fólgin. Nú er samt svo komið, að gamla leikmannsstefnan í náttúruverndarmálum er að hverfa úr sögunni. Í stað þess byggist þetta nú á rétttri meðferð hins náttúrlega umhverfis mannsins. Norðmenn standa allframarlega á þessu sviði, og er stefnu þeirra best lýst með því, er þeir sjálfir segja, að í stað "naturvern" er komin "naturpleje".

Störf Skógræktar ríkisins 1968

Árið 1968 var meðálar að því er tekur til vaxtartímans. Veturinn var umhleyppingasamur og kaldur á köflum, en trjágróður hafðist mjög vel við, og hvergi bar á haust- né vorkali, svo teljandi væri. Fjárhagur var mjög þröngur, enda sama og engin hækkan á fjárveitingum hins opinbera, en tekjur af merktum vindlingum hins vegar minni en undanfarin ár. Því var lítið sem ekkert unnið að nývirkjum og enginn kostur á að friða skóglendi, sem þó er orðin brýn nauðsyn. Gróðursetning varð minni en árið áður, og ef svona heldur áfram, með því að fjárveitingar til skógræktar standa í stað í krónutölu, en allt hækkar hröðum skrefum, hlýtur að reka að því, að starfið verður minna en skyldi.

FJÁRFRAMLÖG

Fjárveiting Alþingis til skógræktarstarfa var kr. 440.000 hærri árið 1968 en árið áður. Tekjur Landgræðslusjóðs af merktum vindlingum urðu kr. 310.000 minni á þessu ári en næsta ár á undan. Það var því úr svipaðri fjárhæð að spila og árið áður, en dýrtíðin lætur ekki á sér standa, svo að störfum öllum var enn þrengri stakkur skorinn en áður.

Tekjur af merktum vindlingum urðu kr. 3.250.617, og var þeim skipt sem hér segir:

a. Lagt við höfuðstól	kr.	70.617
b. Til skógræktarfélaga	-	620.00C
c. Til gróðrarstöðva Skógræktar ríkisins	-	1.850.00C
d. Til gróðursetningar	-	350.00C
e. Til frækaupa	-	360.00C

Stærstu útgjaldaliðir voru skógræðsla kr. 5.794.000, gróðrarstöðvar kr. 2.747.000, girðingar kr. 598.000, byggingar kr. 575.000, viðhald bygginga kr. 528.000, leiðbeiningar og eftirlit kr. 410.000, skrifstofukostnaður kr. 445.000, landbúnaðarsýning kr. 326.000. Tekjur voru kr.

1.457.600. Sakir þess, að landbúnaðarsýningin varð svona dýr og einnig af því að vindlingafé varð minna en ætlað var, varð nokkur halli á rekstrinum, um kr. 500.000.

VEDURFAR OG VÖXTUR

Veturinn var með eindæmum umhleyppingasamur. Frost voru mikil á köflum og meðalhiti undir meðallagi fyrstu þrjá mánuði ársins, en á milli voru þíður með rigningum og flóðum. Áfreðar voru víða miklir. Vorið var kalt og þurrt og stóðu kuldarnir allan júnímánuð fyrir norðan og austan, en syðra var nokkru mildara. Klaki fór ekki úr jörðu sunnanlands fyrr en komið var fram í júní. Engu að síður kom trjágróður vel undan vetri um allt land, en laufgun varð alls staðar með seinna móti og fór hægt fram sakir þurrkanna.

Viku af júlí eða svo fór að hlýna, og upp úr miðjum mánuðinum var hiti yfir meðallag um nokkurt skeið, og eftir það var hið besta sumar um allt land, og stóð það fram undir lok september. Sumarið kom seint, en varð sæmilega langt og hitinn yfir vaxtartímann var nálægt meðallagi um allt land, enda varð þetta besta vaxtarsumar, sem komið hefur nú um mörg ár.

Október var kaldur og þurr, en í nóvember brá til umhleyppinga og votviðra og desember var nálægt meðallagi.

Laufgun og lauffall birkis var á þessa leið:

	Laufgun	Lauffall
Reykjavík, Fossvogur	4/6	8/10
- Heiðmörk....	8/6	2/10
Stálpasraðir	12/6	
Hreðavatn	12/6	5/10
Laugabrekka	20/6	30/9
Vagfir	17/6	5/10
Hallormsstaður	18/6	3/10
Tumastaðir	3/6	9/10
Haukadalur	14/6	2/10

Lerki varð grænt á Hallormsstað um 10/6 og barrfall er talið um 20. október. Á Stálpastöðum varð lerkíð grænt um mánaðamótið maí og júní.

Skógarvörðurinn á Hallormsstað getur þess, að mikill munur sé á haustguldun hinna ýmsu lerkikvæma, sem þar vaxa. Þann 9. október voru sum þeirra orðin gul, meðan önnur héldu græna litnum, og voru ýms stig þar á milli. Af þessum mismun má ef til vill ráða nokkuð um kosti kvæmanna, þegar athuganirnar taka yfir nokkur ár.

Vöxtur á lerki var með mesta móti um land allt og sæmilegur á birki. Vöxtur annarra tegunda varð svipaður og undanfarin ár, nema þar sem borið hafði verið að plöntum. Er þetta svo sem vænta mátti og kemur heim við reynslu fyrri ára. Lerkíð og birkið teygja vöxt sinn lengur fram eftir sumri en aðrar tegundir, en svo má gera ráð fyrir að hinar tegundirnar taki meiri vöxt á næsta sumri.

Fræfall á birki varð mjög lítið um land allt. Helst var það á smáblettum, þar sem jarðvegur er góður, svo og í gördum og í skjólbeltum. Víða var fræið skemmt og étið af flugnalirfu, sem leggst á fræið í sumum árum. Var því mjög erfitt að safna fræi, og alls náðist ekki nema í um 20 kg, og er grómagnt þess mjög lágt. Skortur á birki fræi hefur verið mjög tilfinnanlegur undanfarin ár. Nokkur von er til að úr rætist á þessu ári af því, hve fyrra sumar var gott.

Broddfuran bar fræ að vanda, en með minna móti. Víða voru könglar á sitkagreni í gördum, og var svolitlu safnað af þeim fyrir stöðina á Mógilsá.

Skaðar á trjám voru hvergi miklir. Í Reykjavík og nágrenni bar nokkuð á því, að toppbrum á ungum sitkagrenitrjám sprakk ekki út, og eins var reynir víða kalinn í toppinn. Orsök þessa getur vart verið önnur en sú, að á þessu svæði varð allmikið næturfrost síðla í ágúst 1967, og hefur það valdið dauða brumanna. Á veðurnæmum stöðum varð nokkur sviðnun á barri á rauðgreni, einkum norðanlands og í uppsveitum Borgarfjarðar. Lítið bar á maðki og lús.

Sinubrunar valda árlega nokkru tjóni í skógræktargirðingum, og í Sandvík í Flóa urðu töluverðar brunaskemmdir fyrir handvömm eina.

FRÍÐUN OG GIRÐINGAR

Engar nýjar girðingar voru reistar á árinu.

Endurbætur og viðhald voru með minna móti. Vatnavextir og flóð höfðu samt skemmt girðingar á nokkrum stöðum, bæði á Mógilsá og Hallormsstað. Í Þjórsárdal var 3 km löng girðing endurnýjuð frá Hvarnmsá í Blakksdal. Þórsmerkurgirðingu var lokað 1. júlí og landið smalað, svo það var fjárlaust. En um miðjan júlí fylltist landið af fé. Smalað var 19. júlí og voru 300 fjár rekið út. Kom í ljós að hlið höfðu verið skilin eftir opin. Um verslunarmannahelgina var svo fátt fé innan girðingar, að ekki þótti taka því að smala, en 25. ágúst var landið orðið fullt af fé á ný. Ástæðan var hin sama og áður. Ef slíkt sem þetta endurtekur sig, verður að loka Þórsmörk fyrir mannaferðum, því að þær eru orsök þess, að friðunin kemur fyrir lítið.

SKÓGARHÖGG

Á Hallormsstað voru felld um 56 tonn af víði. Þar af fóru 5 tonn lerkiviðar á landbúnaðarsýninguna. Á Vöglum voru felld 163 tonn.

Viðurinn fór til þessara nota:

Efniviður	1.9 tonn
Eldiviður	193.0 -
Staurar, 3324 stk.	18.0-
Renglur 500 stk.	1.2-

Þá komu jólatré og furugreinar frá Hallormsstað, Þingvöllum og Stálpastöðum.

Hallormsstaður	
202 jólatré, 130 kg greinar.	
Stálpastaðir	
90 jólatré, 40 kg greinar.	
Þingvellir	
500 kg greinar.	

GRÓÐRARSTÖÐVAR

Störfin í gróðrarstöðvunum voru alveg á sömu lund og árið áður. Uppeldi trjáplantna hefur dregist nokkuð saman undanfarin ár, því að getan til gróðursetningar hefur minnkað. Ennfremur er verklag í gróðrarstöðvum mjög að breytast með tilkomu plasthúsa, en slík breyting þarf nokkurn aðlögunartíma, svo að tæpast er vert að knýja mjög á með aukið uppeldi fyrir en víst er að trjáplönturnar komist

Athens, Greece, Jan. 1968.

Original or Section	Roll Amount	Yards	Trans- action	Long- Leads	Short- Leads	Shipments of Fuel	Pass- enger	Mail rate	Amount
Shipments:									
Ball, Mrs. Benj.	15.75		5.50			5.75	55.00		54.10
" Mrs. Benj.		5.50		1.00		5.00	55.00	8.00	43.00
" " " " " " " "								2.00	2.00
Ball, Mrs. J. L.		5.00				1.00			.00
" " " " " " " "		15.00				5.00		1.50	1.00
Baker, Mrs. M. F.			7.00		1.00	8.00			8.25
" " " " " " " "		4.00				1.00			1.00
Baker, Mrs. N. A.		55.00				55.00			55.00
" " " " " " " "		4.00				1.00			1.00
" " " " " " " "		15.00				15.00			15.00
" " " " " " " "	6.00					6.00			6.00
" " " " " " " "	15.00					15.00			15.00
" " " " " " " "			1.00		5.00	5.00			5.00
" " " " " " " "			5.00			5.00			5.00
" " " " " " " "				1.00		1.00	55.00		55.00
" " " " " " " "	5.00				1.00	4.00		1.00	4.00
Baker, Mrs. H. A.	55.00		15.00	1.00	7.00	58.00	55.00	1.00	12.00
" " " " " " " "			5.00			5.00			5.00
Baker, M. F.	15.75		5.00			54.10			54.10
Baker, Mrs. M. F.	4.25		11.50			12.75	15.00		51.75
" " " " " " " "							15.00		15.00
" " " " " " " "							55.00		55.00
" " " " " " " "		15.00			1.00	11.00			14.00
Baker, Mrs. H. A.	1.00					1.00	5.00		1.00
Baker, Mrs. J. L.			5.00			5.00	1.00		5.00
Baker, Mrs. J. L.						5.00			5.00
Baker, Mrs. J. L.	5.00		55.00			52.00			52.00
" Mrs. Baker				1.00		1.00	15.00		15.00
" Mrs. Baker							1.00		1.00
" Mrs. Baker		17.00			5.00	14.00			14.00
Baker, Mrs. J. L.	11.25				4.00	15.25	1.00	5.00	15.25
" Mrs. Baker		5.00				5.00			5.00
" Mrs. Baker							5.00		5.00
Baker, Mrs. J. L.								5.00	5.00
All	157.75	157.00	65.00	8.00	25.00	157.25	251.00	25.00	115.00
Shipments	4.00		5.00		5.00	15.00	15.00	1.00	45.00
Sum	161.75	157.00	70.00	8.00	30.00	172.25	266.00	26.00	159.00

sem er mikils metinn breskur skógræktarmaður og sér nú um útgáfu Forestry Abstracts í Englandi. Ferðaðist hann nokkuð um hér á landi og leist mjög vel á sig, bæði á Hallormsstað og víðar. Þá kom hér og norsk í skordýrafræðingurinn dr. Alf Bakke og ferðaðist hann um með Hauki Ragnarssvni.

Þeir Einar G. E. Sæmundsen, Baldur Þorsteinsson og Sigurður Blöndal unnu að áætlun um skógrækt í Fljótsdal, og höfðu þeir nokkra fundi um þetta mál, bæði í Reykjavík og eins

austanlands. Málið komst á góðan rekspöl í höndum þeirra, og tóku þeir saman tvær fjölrítaðar greinargerðir um þetta efni. Af þeim má ráða, að ræktun lerkis í Fljótsdal getur ekki verið neitt vafamál lengur.

Einar G. E. Sæmundsen leiðbeindi nemendum Kennaraskólans í svokallaðri vettvangsfræðslu, sýndi þeim gróðrarstöðina í Fossvogi og kenndi gróðursetningu í Heiðmörk dagana 22.-25. maí. Var þetta í sama fari og árið áður og tókst mjög vel, þótt tími væri naumur.

Skýrsla um tilraunir í skógrækt 1968

INNGANGUR

Haustið 1967 skipaði landbúnaðarráðherra 5 manna stjórn Rannsóknarstöðvar Skógræktar ríkisins. Í henni eiga sæti Hákon Guðmundsson, yfirborgardómari, sem er formaður, Gunnlaugur E. Briem, ráðuneytisstjóri, Hákon Bjarnason, skógræktarstjóri, Ingvi Þorsteinsson, gróðurverndarfulltrúi og Sigurður Blöndal, skógarvörður. Fyrsta verk stjórnarinnar var að semja reglugerð fyrir stöðina, og móta þannig starfshætti hennar í framtíðinni. Þá ræddi stjórnin einnig á fundum sínum um áætlun fyrir stöðina til langs tíma og einnig áætlun fyrir árið 1968.

Gunnar Finnbogason, sem verið hafði fastur starfsmaður stöðvarinnar frá upphafi, var skipaður skógarvörður í Eyjafirði frá 1. júní. Vil ég nota þetta tækifæri til þess að færa Gunnari þakkir fyrir ágæt störf í þágu stöðvarinnar og þann þátt, sem hann á í ágætu fyrirkomulagi margra hluta hér á staðnum.

Í stað Gunnars var ráðinn Þórarinn Benedikz, en hann brautskráðist frá skógræktardeild háskólans í Oxford í júní s.l. Hann tók hér til starfa um mánaðamótin júlí-ágúst.

Á Mógilsá störfuðu í sumar 2 stúlkur og 1 unglingspiltur á tímabilinu 1. maí til 1S. ágúst. Einnig starfaði hér Evert Ingólfsson garðyrkjumaður frá 1. júní til 31. ágúst og var mér mikil stoð að honum.

FJÁRFESTING

Nú má svo heita, að lokið sé fyrirhuguðum fjárfestingum í byggingum og tækjum á Mógilsá. Í apríllok var tekinn í notkun kæli klefi fyrir plöntur, og kom þegar í ljós hvílikt hagræði er að honum. Þá var í ágúst sett upp sjálfvirk vökvunarkerfi í gróðurhúsinu, og mun það mjög auðvelda stiklingaræktina. Fyrir á árinu var gengið endanlega frá raf tengingu sjálfvirku opunarinnar og hitastillingar á gróðurhúsinu. Gróðurhúsið hefur reynst mjög vel hingað til, og hefur það staðið af sér hin verstu veður. Eitt er þó eftir, sem bæta mundi mjög

ræktunarskilyrðin að vetrarlagi, en það er lýsing þess, en hún er raunar alveg nauðsynleg, ef nota á gróðurhúsið á vetrum.

TILRAUNIR Á MÓGILSÁ

Stiklingaræktun, Haustið 1967 var sett niður í gróðurhúsinu allmikið af stiklingum af nokkrum tegundum, einkum sitkagreni, en einnig af fjallaþin og þöll. Var einkum lögð áhersla á að taka stiklinga af trjám, sem reynst hafa mjög harðgerð. Aðeins lítill hluti stiklinganna rætti sig, enda ekki við öðru að búast, þar sem illmögulegt reyndist að halda nógu háu rakastigi og sömuleiðis var engin lýsing í húsinu. Þá var einnig sett niður nokkurt magn vorið 1968 af sömu tegundum og einnig lerki. Sama er að segja um þetta, að erfitt reyndist að halda rakastigi nógu háu, og náðu aðeins fáir stiklingar að ræta sig.

Eftir að sjálfvirka vökvunarkerfið komst í gang í ágústlok, var hafist handa á ný, enda þótt lýsingu vantaði. Voru settir eftirfarandi stiklingar: Sitkagreni 600, lerki 450, fjallaþinur 100, blágreni 20, svartgreni 20, marþöll 20 og birki 30. Alls 1240 stiklingar. Þegar er sýnt að útkoman verður ekki nógu góð. Þess ber að geta að lerkistiklingarnir voru teknir í seinna lagi. Eftir skamman tíma höfðu 10 birkistiklingar rætt sig, og gefur það góðar vonir um það að fjölga megi góðum trjám á þennan hátt, enda þótt einstaklingsmunur kunni að vera á því. Verður væntanlega hafist handa um það á árinu 1969 að leita uppi og merkja góð birkitré, taka stiklinga af þeim og ala síðan upp til fræræktunar, í sérstökum reitum.

Þá voru allmargir stiklingar teknir og settir í kæligeymslu í haust, og verða þeir væntanlega settir í mars, ásamt stiklingum, sem þá verða teknir. Ein af ástæðunum til þess, að við reynum þetta er sú, að í fyrravetur gerðum við tilraun með að geyma fjallaþin í plastpoka í kæli og kom þá í ljós, að eftir 6 mánaða geymslu hafði myndast kallur á allflestum þeirra. Þetta ætti að geta flýtt fyrir því að þeir rættu sig.

Fræfjölgun selju og víðis. Í mars var allmikið af greinum af selju, gulvíði og viðju tekið og sett niður í vatn í gróðurhúsinu. Þegar greinarnar blómguðust voru reklar kvengreinanna frjóvgaðir og látnir þroskast, og var fræinu síðan sáð jafnóðum og það þroskaðist. Reyndist auðvelt að fjölga þessum tegundum á þennan hátt. Einnig reyndist auðvelt að víxlfrjóvga gulvíði og viðju. Þessi aðferð gefur mikla möguleika á því að framleiða ný og góð afbrigði, og verður væntanlega reynt meira á þessu sviði árið 1969.

Sáning í gróðurhúsi. Sáð var í plastbakka 35 tegundum og afbrigðum. Meðal afbrigða, sem sáð var, var sitkagreni safnað í 6 gördum, Hrefnugötu 2, Snorrabraut 65, Grenimel 32, Ártúnsbrekku v Elliðaár, Gróðrarstöðinni í Fossvogi og í garði Magnúsar Ágústssonar, héraðslæknis í Hveragerði. Öll þessi afbrigði spíruðu nokkuð, og verður fróðlegt að fylgjast með viðgangi þeirra. Einnig var sáð nokkrum frækornum úr könglum af stafafuru á Stálpastöðum og spíruðu þær furðuvel. Væntanlega verður hægt að nýta betur litlar fræprufur með því að sá þeim í gróðurhúsi, einkum eftir að reynsla fæst á því, hvernig best er að haga ræktuninni. Gerð var í marz athugun á því hvort betra væri að sá í hreinan svarðmosa en venjulegan græðireitsjarðveg. Varð útkoman sú, að svarðmosinn gaf margfalt betri útkomu. Hinsvegar er svarðmosinn næringarlaus, og verður því að vökva plöntunum með áburðarupplausn, og verður þá að viðhafa sérstaka aðgæslu.

Dreifsetning. Rúmlega 15.000 plöntur voru settar í potta. Voru þetta 15 afbrigði af sitkagreni, sem ég safnaði í Alaska árið 1963. Til dreifsetningar eru næsta vor um 30.000 plöntur af 12 afbrigðum af sitkagreni.

Þá bárust okkur 10 afbrigði af Alaskaösp. Komu þau sem stiklingar og rættist mestallt. Einnig sendi Hákon Bjarnason plöntur af tveimur lerkiafbrigðum frá Svíþjóð.

Veðurathuganir. Í ársbyrjun hófust veðurathuganir á Mógilsá. Eru athuganir gerðar þrisvar á sólarhring, kl. 9, 15 og 21. Ekki er enn búið að vinna úr gögnunum, en ljóst er, að meðalhitinn á Mógilsá hefur fyrri hluta ársins verið hærri en í Reykjavík. Í júnílok voru hér sett upp tæki til mikroklimatískra athugana eða búveðurfræðiathugana, og verða þessar athuganir liður í þeim athugunum, sem Veðurstofan lætur framkvæma á tilraunastöðvum um allt

land. Hér er um að ræða hámarks- og lágmarks-mælingar í 20 cm. hæð yfir jörð, lágmarks-mælingar í 5 cm. hæð. Einnig eru gerðar mælingar í mismunandi jarðvegsdýpt, 5, 10, 20 og 50 cm.

Þá voru í sumar settar upp hámarks- og lágmarks-mælar í 20 cm hæð á 10 stöðum á Mógils-ártúnunum. Var þetta einkum gert til þess að rannsaka, hvar frosthætta væri mest. Kom í ljós, að talsverður munur er milli staða, en mest er frosthættan fyrir neðan stöðina. Má geta þess, að nokkrar frostnætur voru hér við jörð í júlí.

Frærannsóknir. Veturinn 1967-68 voru gerðar spírunarathuganir á um 70 tegundum og afbrigðum, sem voru í fræbirgðum Skógræktar ríkisins. En auk þeirra voru gerðar spírunarathuganir á 35 smásýnum af ýmsum afbrigðum í eigu stöðvarinnar. Stöðin sá síðan um útsendingu fræs til gróðrarstöðvanna. Fræathuganir hófust svo á ný í nóvember 1968, og var þá byrjað að taka 1000 korn a vigt af öllum stærri fræsýnum.

Að ósk skógræktarstjóra mun stöðin framvegis sjá um innflutning trjáfræs í samráði við hann. Stöðin mun einnig sjá um geymslu fræsins, rannsóknir á því og útsendingu til gróðrarstöðva.

Í ár tók stöðin einnig að sér að þreskja lúpínufra. Varð fræmagnið ca. 55 kg., þar af 8 kg. safnað hér á staðnum, hitt komið hingað að úr skógræktarstöðinni í Fossvogi.

TILRAUNIR ÚTI Á LANDI

Eins og áður er getið, var ég bundinn á Mógilsá allt sumarið vegna mannaskipta. og varð því minna en skyldi úr tilraunastarfsemi úti á landi.

Í maí voru vaxtarmælingaflétirnir í Guttormslundi grisjaðir og mældir, en þeir eru tveir að tölu. Þá var sömuleiðis mældur vaxtarmælingaflötur í stafafuru frá Smithers í British Columbia.

Vegna Fljótsdalsáætlunar var útreikningum mælinganna í Guttormslundi flýtt og framkvæmdar í ágúst, og eru niðurstöðurnar birtar þar. Í haust var svo unnið að úrvinnslu allra seksjonsmælinga, sem gerðar hafa verið á felldum trjám í Guttormslundi. Ætlunin er að endurreikna öll gögn frá Guttormslundi og birta niðurstöðurnar í Ársriti Skógræktarfélags Íslands. Á þessu stigi er ekki unnt að segja um hvort um verulegar breytingar verði að ræða,

Úr dagbók skógarvarðar

Flestir þeir, sem nokkuð hafa kynnt sér sögu skógræktar hér á landi, hafa heyrt Einars E. Sæmundsens skógarvarðar getið, en hann starfaði sem skógarvörður á Suðurlandi um 34 ára skeið, eða frá árinu 1910 til ársins 1944.

Gaman er og fróðlegt að lesa skýrslur skógarvarða frá fyrstu árum skógræktarinnar, ekki síst skýrslur Einars, en hann var eins og kunnugt er ágætlega Titfær.

Hér á eftir fer kaflir úr skýrslu Einars árið 1918, þar sem hann skýrir frá eftirliti skógarvarðar með viðartekju.

VII. ferð. Eftirlit með viðurtekju,

Fimmtudagur 10. október.

Ég hélt upp á Land til þess að vera við skógarhögg í Hraunteigi samkv. beiðni Guðmundar á Hofi. Fékk ég afspyrnu norðanrok

en ljóst er að formtala felldra trjáa í fyrstu grisjunum hefur verið of lágt reiknuð.

Dr. Alf Bakke, skordýrasérfræðingur Skógrannsóknastofnunarinnar norsku, kom hingað viku af júní, og ferðaðist ég með honum um Suðurland og að Hallormsstað. Svo sem kunnugt er voraði mjög seint í ár, og kom hann hingað í fyrra lagi, en hann hafði því miður ekki tök á því að koma á öðrum tíma. Dr. Bakke mun skrifa um ferð sína hingað.

Eitt vakti sérstaka athygli hans, en það var, hve ótrúlega mikið var um blaðlús hvar sem hann fór. Taldi hann að þetta gæti bent til þess, að lúsin þyrfti lægri hita til þess að komast á kreik en hinir náttúrlegu óvinir hennar, en einnig gæti þetta bent til þess að jafnvægi væri ekki fyrir hendi í skordýrafauninni. Vakti það mikla undrun hans að sjá, að um þessar mundir var verið að úða trjágarða í Reykjavík. Sagði hann að úðun tíðkaðist ekki í trjágörðum í Noregi, og virtist raunar aldrei nein nauðsyn á því. Taldi hann, eins og áður er getið, þetta merki þess, að um jafnvægisleysi væri að ræða, og jafnframt að úðunin mundi ekki stuðla að því að jafnvægi kæmist á, hún mundi ekki síður bitna á náttúrlegum óvinum skaðvaldanna.

með grimmdarfrosti. Komst ég í Múla og gisti þar.

Föstudagur 11. október.

Var ég árla á fótum og hélt að Galtalæk.

Hélt svo inn um allar torfur og snerist þar fram og aftur, eftir því sem mennirnir komu. Þennan dag var höggvið sem hér segir:

Í Hraunteigi 4 menn með 8 hesta. -

Hellisdal 4 menn með II hesta.

- Hofstorfu 2 menn með 4 hesta (Með tvo vagna).

- Vatnsdalstorfu 4 menn með 4 hesta (Með tvo vagna).
Samtals höggvið og flutt burtu 27 hestburðir.

Misjafnlega var höggvið; sumir búnir, er ég kom á vettvang, höfðu höggvið daginn áður. En hvergi var rjóðurfellt, þó mennirnir væru sjálfráðir, en víða seilst eftir vænni hríslum og er þeim slíkt vorkunn í því efni. Flestir gerðu sér far um að fara eftir leiðbeiningum mínum og grisjuðu sæmilega, þegar ég var nærri og sumir jafnvel þó ég viki mér frá, enda voru sumir, sem sóttu eingöngu eldivið og fengust lítt um að velja viðinn. En þeir, sem húsavið voru að sækja, vildu fremur ná í vænni hríslurnar svo hjá þeim var grisjunin ekki svo góð.

Laugardagur 12. október.

Ég var bæði í Hraunteig og inni í torfum að líta eftir. Var höggvið sem hér segir:

Í Hraunteigi 5 menn með 12 hesta

- Lambatanga 3 - - 6 -

- Myrkviði 2 - - 4 -

- Heimaskógi I maður - 2 -

Alls höggvið og flutt burtu 24 hestburðir.

Auk þess hafði Guðmundur 3 menn í Hraunteigi og grisjuðu þeir áfram sambandi við það, er grisjað var í vor; unglingur hirti saman og bar í kesti. Áætluðum við þetta 15 hestburði. Líkaði mér vel við flesta menn þessa, enda höfðu sumir þeirra verið við grisjun í vor og áður. Seinni hluta dagsins voru allir búnir, hélt ég þá að Galtalæk. Þá sást mökkurinn úr Kötlu og var það stórfengleg sjón. Haldið heim og var það óskemmtileg ferð í þreifandi öskubyl svo varla var ratljóst um hádegi.

Störf skógræktarfélaganna 1968

Hér verður greint frá störfum skógræktarfélaganna á árinu 1968. Skýrt verður frá framkvæmdum félaganna í stórum dráttum, en jafnframt vikið að ýmsu því, sem efst er á baugi innan félagsskapparins. Yfirlit þetta um félagsstörfin er, eins og að undanfögnu, aðallega tekið saman eftir starfsskýrslum hinna einstöku félaga. Brögð hafa orðið að því, að sum félaganna hafi ekki skilað yfirliti um störf sín á tilskildum tíma. Þetta kemur sér afar illa, bæði hvað snertir almennar upplýsingar um félagsstörfin og einnig þegar skipta skal því fé, sem hið opinbera veitir árlega til starfseminnar. Því er æskilegt, að viðkomandi félög ráði hér bót á og skili starfsskýrslum og reikningsyfirliti framvegis á tilskildum tíma.

GIRÐINGAR.

Settar voru upp þrjár nýjar girðingar á árinu 1968, tvær í Skagafirði, á Brekku og Grófargili og sú þriðja við Suðureyri í Súgandafirði. Þessar girðingar eru alls 8,6 ha. að stærð. Girðingin í Súgandafirði var sett upp af hinu nýstofnaða skógræktarfélagi á Suðureyri. Er í ráði að félagið komi upp skrúðgarði og útivistarsvæði fyrir Súgafirðinga. Land það, sem girt var, er rétt innan við kaupþúnið. Landið er algróið vaIllendisgróðri. Hallar því til norðvesturs, og er þarna skýlt. Um landið, sem er 3,1 ha. að stærð, var komið upp vandaðri girðingu, enda er þarna snjópungt að jafnaði.

Á Gvendarstöðum í S-Þingeyjarsýslu, Deildartungu í Borgarfirði og í Staðarfjalli í A-Skaftafellssýslu voru girðingar stækkaðar um 3 ha. Þá voru gerðar miklar endurbætur á nokkrum girðingum t. d. Grímsstaðagirðingu á Mýrum og Botnsgirðingu í Dýrafirði. Vinnuflokkur á vegum Skógræktarfélags Íslands vann að endurbótum á girðingum hjá þrem félögum, Skógræktarfélagi Árnesinga, Skógræktarfélagi Dalasýslu og Skógræktarfélagi A-Skaftfellinga. Gert var við 15 girðingar hjá þessum félögum.

Alls var varið kr. 145.000 til nýrra girðinga á árinu og til viðhalds og endurbóta álíka

hárrí upphæð, ef vinna sjálfbóðaliða er með talin, en þeir lögðu fram 108 dagsverk.

Það er eftirtektarvert hve félögin hafa girt lítið af nýjum löndum að undanfögnu. Orsakir til þessa eru margar, en mestu veldur, að erfitt er að fá heppileg lönd til skógræktar, jafnvel þótt ekki sé um stór svæði að ræða. Þá leggst sívaxandi girðingarkostnaður á sömu sveif. Landþrengsla er því sumsstaðar farið að gæta og það svo mjög að það háir starfsemi sumra félaganna. Að sjálfsögðu á þetta einkum við þau félög, sem mest hafa gróðursett á síðustu árum. Mál þetta hefur verið reifað á aðalfundum Skógræktarfélags Íslands og gerðar um það tillögur, þar sem stjórnir skógræktarfélaganna hafa m. a. verið hvattar til að svipast um eftir löndum, sem kynnu að liggja á lausu. Þetta er gott svo langt sem það nær, en ég hygg að ekki komist skriður á þessi mál fyrr en gert) verði í öllum landshlutum ýtarleg könnun á því hvar lönd eru fól og hvar ákjósanlegast er að hefja skóggræðslu. Ætti slík könnun að fara fram á vegum Skógræktar ríkisins, en með henni væri lagður grundvöllur að frekari aðgerðum í þessu máli.

GRÓÐURSETNING.

Á árinu 1968 gróðursettu félögin rösklega 405.000 trjáplöntur, sem er heldur minna plöntumagn en árið áður. Köld veðrátta og mikill klak í jörðu tafði fyrir plöntunarstarfinu víðast hvar á landinu, enda var vorið yfirleitt mjög kalt. Til marks um þetta var t. d. ekki hægt að hefja gróðursetningu sunnanlands fyrr en í byrjun júnímánaðar. Norðanlands og vestan dróst gróðursetning af sömu ástæðum enn meir á langinn. Sérstaklega var mikill klaki í jörðu í Skagafirði og Húnavatnssýslum, en vetur þar nyrðra var óvenju snjóléttur. Að öðru leyti gekk gróðursetningarstarfið snurðulaust. Að vísu var ekki unnt að halda þá áætlun í gróðursetningu, sem gerð var fyrir þetta starfsár, bæði sakir fyrrgreindra ástæðna og þess, að þegar til kastanna kom, var ekki til

Gróðursetning skógræktarfélaganna 1968.

Skógræktarfélag	Birki	Stafafura	Bergfura	Raugreni	Sirkagreni	Sitkabast	Blágreni	Hvítgreni	Lerki	Aðrar teg.	Alls
Austurlands	200				100				2.300	50	2.650
Arnesinga	3.400	300	2.020	8.750	1.400						15.870
A.-Húnavetninga ...	1.390	2.000	2.000						2.000		7.390
A.-Skaftfellinga					2.000						2.000
Borgfirðinga	6.500	4.500	2.100	10.800	3.500	4.100		9.000			40.500
Bolungarvíkur	500		300		700					1.000	2.500
Björk				1.000	1.000						2.000
Dalasyflu			2.000	1.000	2.000						5.000
Eyfirðinga	9.740		15.000	90	1.325				7.930	1.950	36.035
Hafnarfjarðar	3.250	3.000	5.000		2.000				200	4.900	18.350
Heiðsynninga			2.000		2.000						4.000
Ísafjarðar		1.000	3.000	4.525	4.000						12.525
Kjósarsýslu	1.000		3.000	1.000	3.000						8.000
N.-Þingeyinga		1.000	1.000								2.000
Rangæinga	5.500		500		250						6.250
Reykjavíkur	31.700	10.300	41.950	18.550	38.000				2.000		153.130
Siglufjarðar					3.000						3.000
Skagfirðinga	200	1.000	2.000	5.700	7.700			1.000	4.800		22.400
Stykkishólms	500		3.000	500	2.000						6.000
Strandasýslu					1.000						1.000
Suðurnesja	1.650		850		3.300						5.800
S.-Þingeyinga	1.650	4.420	6.970	5.502	1.000		4.095	3.285	14.052		40.954
V.-Ísfirðinga			500		1.000						1.500
V.-Barðstrendinga .			1.500	1.000	4.000						6.500
Alls	67.160	27.520	94.690	58.417	84.275	4.100	4.095	13.285	33.282	7.900	405.354

nægilegt magn þeirra trjátegunda, sem félögin báðu um. Sérstaklega var nokkur skortur á birki, blágreni og lerki. Annars var skipting milli trjátegunda í stórum dráttum svipuð og undanfarin ár. Gróðursetning á birki fer heldur vaxandi, einnig á bergfuru og stafafuru. Aftur á móti hefur gróðursetning grenis heldur dregist saman af orsökum, sem drepjið hefur verið á hér áður í ritinu. Þá hefur einnig verið hér á það bent, að nauðsynlegt væri að stórauka gróðursetningu birkis frá því sem verið hefur. Stefnt hefur verið að því, að gróðrarstöðvarnar framleiðdu nóg af birki, en því miður hefur uppeldi þess ekki gengið eins vel og á varð kosið, bæði sakir þess að veðráttu hefur verið rýsjótt og vegna hins, að hörgull hefur verið á góðu birkifræi. Þá væri æskilegt að auka nokkuð framleiðslu á lerki og blágreni. Komið hefur í ljós, að blágrenið er sú grenitegundin, sem einna best hefur staðið af sér hina köldu veðráttu undanfarinna ára. Einna skýrast hefur þetta komið fram á Norðurlandi, og sumum

stöðum austanlands en þar hafa fjögur síðustu sumur verið með eindæmum köld.

Útgjöld skógræktarfélaganna til gróðursetningar á árinu 1968 voru þessi: Til plöntukaupa kr. 724.000 kr., til gróðursetningar kr. 464.000. Við gróðursetningu voru alls unnin 1.718 dagsverk og þar af lögðu sjálfboðaliðar fram 548 dagsverk, sem er heldur minni dagsverk afjöldi en árið áður.

Áður en horfið er frá því að fjalla um gróðursetningu félaganna vil ég minna á að á undanförunum árum hefur verið unnið að því að safna upplýsingum um gróðursetningu á hinum ýmsu stöðum á landinu. Tilgangurinn með þessu er margþættur t. d. hvaða tegundir eru gróðursettar og hvaða kvæmi þeirra. Skógrækt hér á landi er ung að árum og víðast hvar er hún enn á algjöru tilraunastigi. Það liggur í augum uppi, að fyrir seinni tíma er hverskonar upplýsingasöfnun um skógræktarstarfið nauðsynleg. Á henni mun framtíðarstarfið að miklu leyti byggjast. Ég vil því enn einu sinni

Gróðursetning á einstökum svæðum 1968

Skógræluarjélag	Staður	Fjöldi plantna
Skógræktarfélag Árnesinga	Snæfoksstaðir	11.000
– Austur-Húnavetninga	Gunnfríðarstaðir	3.840
– Borgfirðinga	Hamarsgirðing	15.000
– –	Snagagirðing	4.000
– –	Hvítárakki	5.000
– –	Grímsstaðir	7.000
– Eyfirðinga	Kjarnaskógur	31.820
– –	Vaðlaskógur	3.625
– Hafnarfjarðar	Gráhelluhraun	4.700
– –	Hvaleyrarvatn	4.150
– –	Undirhlíðar I og II	5.000
– Heiðsynninga	Bjarnarfossgirðing	4.000
– Ísafjarðar	Tunguskógur	12.525
– Rangæinga	Seljaland	3.500
– –	Hamragarðar	2.750
– Reykjavíkur	Heiðmörk	143.500
– –	Öskjuhlíð	8.150
– Skagfirðinga	Hólar	8.000
– –	Sauðárkrókur	4.000
– Stykkishólms	Sauraskógur	4.900
– Suður-Pingeyinga	Fossselsskógur	21.105

Alls 307.565

hvetja félagsstjórnirnar til þess að slá ekki af þeim kröfum, sem gerðar hafa verið til þeirra um söfnun á upplýsingum um hin ýmsu störf.

ÖNNUR STÖRF.

Á árinu 1968 vörðu félögin kr. 659.000 til grisjunar, illgresiseyðingar og áburðargjafar. Alls voru unnin 1648 dagsverk, þar af um þriðjungur við grisjun. Þessi dagsverkafjöldi er svipaður og árið 1967, en að þessu sinni lögðu sjálfboðaliðar fram færri dagsverk en árið áður, eða 270 dagsverk.

Mörg félaganna leggja nú meiri áherslu á umhirðu plantna en áður, enda hefur hún víðast hvar gefið góða raun, ekki hvað síst á stöðum, sem miður eru heppilegir til skóggæðslu. En þrátt fyrir verulega aukningu í hirðingu plantna mun líða nokkur tími, þar til hún helst í hendur við gróðursetningarstarfið.

Annar kostnaður í sambandi við skóggæðslu nam um 260.000 kr. Er hér aðallega um að ræða vegabætur, framræslu o. fl. Áður var þess getið að vinnuflokkur á vegum Skógræktarfélags Íslands aðstoðaði þrjú félaganna við endurbætur á girðingum. Einnig vann flokkurinn að grisjun og áburðargjöf. Aðallega var unnið að endurnýjun á girðingum, enda er óhætt að fullyrða, að þar kreppir skórinn mest. Að þessu sinni var unnið á 5 stöðum í Árnessýslu, 6 stöðum í Dalasýslu og 4 stöðum í A-Skaftafellssýslu. Allur kostnaður vegna vinnuflokksins nam kr. 150.000 og fékkst það fé úr landgræðslusjóði sem styrkur til félaganna. Mörg skógræktarfélaganna hafa áhuga á að fá aðstoð, en ekki er unnt að sinna mörgum á sama tíma. Verður því að skipta þessari aðstoð milli félaganna þannig, að unnið sé sem mest í hverri sýslu hverju sinni. Frá því að fyrst var byrjað á að aðstoða félögin, hefur vinnuflokkur unnið hjá félögum á Vestfjörðum, Vesturlandi, Suð-

urlandi og Suðausturlandi. Á árinu 1969 er röðin komin að Norðurlandi og mun vinnuflokkur vinna þar að endurbótum .1 girðingum í Eyjafirði og S-Þingeyjarsýslu.

LEIÐBEININGAR. OG FRÆÐSLA.

Leiðbeiningum og kynningu á skógrækt var hagað á svipaðan hátt og áður. Erindreki félagsins heimsótti 15 félög á árinu og leiðbeindi um störf hjá þeim. fargir fræðslufundir voru haldnir um skógrækt, í skólum, h ji ýmsum félögum og skógræktarfélögum, t. d. voru út-breiðslu- og fræðslufundir haldnir hjá félögum á Vestfjörðum og flestum deildum Skógræktarfélags Suður-Þingeyinga. Þá veittu skógarverðir félögum ýmsa fyrirgreiðslu eins og að undanfögnu.

Þann 25. ágúst hélt stjórn Skógræktarfélags Íslands fund með fulltrúum frá félögum á Austurlandi. Á fundinn komu fulltrúar allra félaganna þar eystra, auk nokkurra framámanna um ræktunarmál, s. s. stjórnarmenn úr Búnaðarsambandi Austurlands.

Á fundinum var rætt um skógræktarmál á Austfjörðum, en aðalmál fundarins var Fljótsdalsáætlunin. Var mikið um hana fjallað og kom í ljós eindregið álit fundarmanna um að nauðsyn bæri til að áætluninni yrði hrint í framkvæmd sem fyrst.

Þá skal þess getið, að Skógræktarfélag Íslands tók ásamt Skógrækt ríkisins þátt í Landbúnaðarsýningunni 1968, sem haldin var síðsumars í Reykjavík. Þátttaka skógræktarinnar í sýningunni þótti takast vel, enda var vel til alls vandað. Að sjálfsögðu varð kostnaður við sýninguna allmikill og má eflaust deila um gildi slíkra sýninga. En óhætt er að fullyrða að skógræktin hafi ekki áður verið kynnt á jafn myndarlegan og umfangsmikinn hátt og að þessu sinni. Þá skal þess getið að sýningin var mjög vel sótt. Mun láta nærri að um 80.000 gestir hafi skoðað hana, þá 10 daga, sem hún stóð yfir.

VINNUSKÓLAR

Á síðasta aðalfundi Skógræktarfélags Íslands var samþykkt tillaga þess efnis að þau skógræktarfélög, sem í þéttbýli starfa, leituðu samstarfs við bæjar- og sveitarfélög um vinnuskóla fyrir unglinga, og að í þessum skólum væri

æskufólki gefinn m. a. kostur ú að vinna að ýmsum skógræktarstörfum.

Slík samvinna um unglingavinnu hefur verið reynd um nokkurt skeið hjá sumum félaganna og hefur aðallega verið í því fólgin, að félögin hafa séð unglingum fyrir verkefnum, annast verkstjórn o. fl., en bæjarfélögin hafa hinsvegar greitt unglingunum einhverja þóknun fyrir unnin störf. Hér er aðallega um að ræða unglinga á aldrinum frá II til IS ára. Ekki eru fyrir hendi upplýsingar um fjölda þeirra unglinga, sem unnið hafa á vegum félaganna að undanfögnu, en láta mun nærri að þeir hafi verið á milli 350-400 ár hvert, síðustu þrjú árin.

Það er kunnara en frá þurfi að segja, að á síðari árum hefur reynst æ erfiðara að sjá unglingum fyrir verkefnum við hæfi í sumarleyfum þeirra. Og ég hygg, að ekki sé of djúpt tekið í árinni að segja, að um vandræðaástand sé að ræða í þessum efnunum. Bæjar- og sveitarfélög hafa gripið til þess ráðs að koma á vinnuskólum og fleiri hafa fylgt á eftir, eða hafa á þrjónunum áform um starfrækslu vinnuskóla. Það virðist eðlilegt og æskilegt, að skógræktarfélög í þéttbýli gangi til samstarfs við bæjar- og sveitarstjórnir um unglingavinnu í land- og skógræðslu. Verkefnin eru víðast hvar nærtæk og ómæld. En til þess að vinnuskólar komi að tilskildu gagni þurfa þeir frá upphafi að vera vel skipulagðir. T. d. veltur á miklu að verkstjórn öll sé í höndum manna, sem lag hafa á unglingum og kunnáttu hafa á hinum ýmsu verkefnum, sem vinna skal. Sé þessa ekki gætt er hætt á að starfið fari úr reipunum. Þá er betur heima setið en á stað farið, því það hlýtur að vera eitt af aðalmarkmiðum vinnuskóla, að þeir hafi uppeldislegt gildi fyrir þá, sem þá sækja. Starfssvið slíkra skóla þarf einnig að samræma t. d. að því er lýtur að vali verkefna, verkstjórn og kaupgreiðslu. svo að eitthvað sé nefnt. Það er því full ástæða til og tímabært að þessi mál séu sameiginlega rædd af skógræktarfélögum og fulltrúum viðkomandi bæjar- og sveitarfélaga.

FJÁRHAGUR FÉLAGANNA.

Helstu tekjur félaganna á árinu 1968 voru þessar: Ríkisstyrkur kr. 900.000 og er það sama upphæð og hið opinbera veitti í styrk á árinu 1967. Styrkir frá sýslufélögum námu kr.

ARSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

188.000. Hafa þeir staðið nokkurn veginn í stað frá árinu áður. Framlög bæjar- og sveitarfélaga hækkuðu allverulega úr kr. 325.000 í kr. 476.000, og munar þar mest um framlag Borgarneshrepps til unglingavinnu í Hamarlandi, en það nam kr. 147.000. Aðrir styrkir og gjafir námu kr. 395.000. Er þar með talið dánarbú Þorsteins Erlendssonar frá Snjallsteinshöfða í Holtum, en hann arfleiddi Skógræktarfélag Rangæinga að eignum sínum kr. 245.000. Seldar plöntur til einstaklinga og félagsdeilda námu kr. 67.000. Innheimt árgjöld kr. 117.000 og aðrar tekjur, s. s. seld ársrit, ágóði af skemmtunum o. fl. kr. 389.000. Þá teljast til tekna vinnuframlög sjálfboðaliða, sem námu nú kr. 380.000, en alls unnu sjálfboðaliðar 950 dagsverk að þessu sinni.

Helstu útgjöld voru þessi: Til nýrra girðinga, efni og vinna kr. 145.000, og til viðhalds girðinga kr. 128.000. Til plöntukaupa voru greiddar kr. 734.000 og til gróðursetningar kr. 687.000. Til grisjunar kr. 135.000 og til hirðingar plantna kr. 524.000. Annar kostnaður við skógræðslu nam kr. 142.000. Félagskostnaður ýmislegur varð kr. 444.000 og annar kostnaður s. s. afborganir af lánum, vextir o. fl. kr. 581.000. Þá skal þess getið að kostnaður við plöntuuppeldi gróðrarstöðvanna í Reykjavík, Akureyri og ísafirði var kr. 2.220.000, en tekjur af plöntuuppeldi kr. 1.908.000. Landgræðslusjóður styrkti að vanda plöntuuppeldi stöðvanna í Fossvogi og Akureyri með samtals kr. 540.000.

Hér eru ekki talin með útgjöld eða tekjur Skógræktarfélags Íslands, en láta mun nærri að útgjöld þess hafi verið um kr. 1,5 millj. á s. 1. ári. Þar sem venja er að birta reikninga félagsins í ársritinu er ekki ástæða til að fjölýrða um þá frekar.

Þegar lítið er yfir starfsemi félaganna á s. 1. ári kemur í ljós eins og reyndar mátti búast við, að fjárhagur þeirra hefur verið það þröngur, að þau gera lítið meira en að halda í horfinu.

Sakir vaxandi dýrtíðar hafa mörg aðkallandi verkefni því orðið að sitja á hakanum. Mætti þar m. 'a. nefna endurbætur á girðingum og umhirðu plantna. Þar á ofan blasa við hvarvetna ný viðfangsefni, sem ekki hefur verið

hægt að snúa sér að sakir fjárskorts. Auka þyrfti t. d. landrými sumra félaganna mikið og leiðbeiningarþjónustu og kynningarstarfsemi er alltof lítið sinnt. Síðast en ekki síst þyrfti að auka gróðursetningarstarfið mikið frá því sem er, því satt að segja hefur það dregist verulega saman að undanfögnu. Það er því fyrst og fremst skortur á fé, sem staðið hefur í vegi fyrir eðlilegri starfsemi félaganna.

RÍKISSTYRKUR TIL SKÓGRÆKTARFÉLAGA 1968

Skógræktarfélag Austurlands ..	kr. 18.000,00
- Árnesinga.	- 65.000,00
- A.-Húnavatnssýslu .., .	- 31.000,00
- A.-Skaftfellinga.	- 10.000,00
- Borgfirðinga.	- 58.000,00
- Bolungarvíkur.	- 17.000,00
- Björk.	- 6.000,00
- Dalasýslu.	- 10.000,00
- Eyfirðinga.	- 73.000,00
- Hafnarfjarðar.	- 28.000,00
- Heiðsynninga.....	- 17.000,00
- Ísafjarðar.	- 34.000,00
- Kjósarsýslu.	- 11.000,00
- Mýrdælinga.	- 11.000,00
- Neskaupstaðar.	- 16.000,00
- N.-Þingeyinga.	- 7.000,00
- Rangæinga.	- 31.000,00
- Reykjavíkur.	- 80.000,00
- Seyðisfjarðar.	- 4.000,00
- Siglufjarðar. ..	- 10.000,00
- Skagfirðinga.	- 51.000,00
- Strandasýslu.	- 6.000,00
- Stykkishólms.	- 25.000,00
- S.-Þingeyinga.	- 62.000,00
- Suðurnesja.	- 8.000,00
- V.-Barðstrendinga.	- 17.000,00
V.-Ísfirðinga	- 16.000,00
Íslands	- 175.000,00

Alls kr. 900.000,00

Skóggræðslutilraunir

Á þessu ári eru liðin 70 ár frá því að fyrst var plantað til skógar á Íslandi. Eftirfarandi grein birtist í Búnaðarritinu árið 1900. Einar Helgason, síðar garðyrkjustjóri, sá um þetta verk á vegum Carls Ryders, sem var upphafsmaður að því.

Hið konunglega danska Landbúnaðarfélag veitti á síðastliðnum vetri 700 kr. til að reyna gróðursetning á trjám hjer á landi; var það fyrir forgöngu sjóliðsforingja og póstskeipsformanns Ryders. Landið undir gróðursetninguna var fengið í þingvallalandi endurgjaldslaust á meðan það er notað til tilrauna með trjárækt.

Síðastliðið vor umgirta jeg 4½ dagsláttu austan undir eystri barminum á Almannagjá og gróðursetti trje í 1 ½ dagsláttu af því svæði.

Landið liggur móti suðaustri, í góðu skjóli fyrir vestanátt og nokkru skjóli fyrir norðanátt. Jarðvegur er nokkuð mismunandi, mikið er vallendisflatir, nokkuð eru leirníkil holt, en sumstaðar er jarðvegurinn mikið grýttur með rauðleitum leir milli. Á eina hlið ver Almannagjá, en hinar eru girtar með tveggja álna hárra girðingu af eikarstólpum, vírneti og gaddavír. Plönturnar voru fengnar frá Jótlandi og voru 1-3 ára gamlar og 2-4 þuml. á hæð.

Landið var ekki stungið allt upp, vegna þess að peningar hefðu þá ekki orðið nógir, og þess vegna var aðeins grafin hola fyrir hverja plöntu. Stærð holanna var 1 fet á hvern veg og bilið milli plantnanna 4 fet á aðra hlið, en 3 á hina.

Hjer á eftir eru nefndar þær plöntur, sem gróðursettar voru:

Fjallafura (<i>pinus montana</i>)	1100	plöntur
Hvítgreni (<i>picea alba</i>)	550	-
Hvít eiri (<i>alnus incana</i>)	500	-
Reynivíður (þrjár tegundir: s. <i>aucuparia</i> , s. <i>scandica</i> og s. <i>fennica</i>)	250	-
Pilvíður og ösp	1000	-
Birki (<i>betula odorata</i>)	1000	-

Samtals 4400 plöntur

Plönturnar voru búnar að vera um tvo mánuði í pökkum, þegar þær voru gróðursettar, og þess vegna dóu sumar þeirra strax án þess að ná að laufgast, en mestur hlutinn lifði og náði nokkrum þroska í sumar, hvernig sem svo fer.

Einnig var trjáfræi (mest birkifræi) sáð á nokkrum stöðum í reitnum og kom það vel upp.

Capt. Ryder hefur ennfremur safnað 1000 kr. til þess að gjöra samskonar tilraunir norður í Eyjafirði. Landið undir þær er þegar afmarkað. Það er 30.000 ferálnir að stærð og hefur kaupmaður Magnús Sigurðsson á Grund gefið það með sömu skilmálum og landið á Þingvöllum var gefið.

Grundarplássið hefur lengi verið álitíð með veðursælustu sveitum á Norðurlandi og meðfram þess vegna var landið valið þar; það liggur líka rjett við þjóðveginn ofan við bæinn í ágætu skjóli fyrir norðanátt og nokkru skjóli fyrir suðvestri, sem annars er vindasamasta áttin í því byggðarlagi. Landinu hallar lítið eitt móti suðaustri. Jarðvegurinn er leirníkill, blandaður fínun sandi.

Svæði þetta á að umgírða næsta vor og planta í það 20.000 plöntum samskonar og á Þingvöllum.

Ef nægilegt fje verður fyrir hendi, verður einnig næsta vor plantað í það, sem óplantað er enn af umgirta svæðinu á Þingvöllum.

Þótt svo fari, sem búast má við, að þessar tilraunir misheppnist, þá er það þó engin sönnun fyrir því, að trjárækt geti ekki heppnast hjer á landi. Það hefur í öllum löndum gefist illa að flytja plöntur langar leiðir að og gróðursetja í annað og kaldara loptslag. Vjer verðum að haga trjáræktartilraunum vorum þannig, að sá fræi og ala plönturnar hjer upp. Landbúnaðarfélagið danska hefur lagt mikla áherslu á, að það væri einmitt það, sem vjer ættum að gjöra, og til þess að eitthvað yrði gjört í þá átt, ákvarðaði það síðastliðinn vetur, að verja öllu því fje, sem vjer eigum tilkall til hjá því, til að koma upp litlum trjátímgunarreit hjer í Reykjavík.

Einar Helgason.

ÁRSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

Aðalfundur Skógræktar- félags Íslands 1968

Dagana 23.-25. ágúst var aðalfundur Skógræktarfélags Íslands haldinn á Hallormsstað. Formaður félagsins, Hákon Guðmundsson yfirborgardómari, setti fundinn og lagði fram dagskrá. Hann bauð fulltrúa og gesti velkomna til fundarins, og sérstaklega þá Wilhelm Elsrud, framkvæmdastjóra norska skógræktarfélagsins, Jón Magnússon, Hafnarfirði, og frú Matthildi Gottsveinsdóttur í Vík.

Fundinn sóttu þessir fulltrúar:

Frá Skógræktarfélagi Akraness: Hálfan Sveinsson.

- - Austurlands: Þorsteinn Sveinsson, Halldór Sigurðsson, Þorsteinn Sigurðsson, Sveinn Jónsson og Sveinn Einarsson.
- - Árnesinga: Sigurður 1. Sigurðsson, Garðar Jónsson og Ólafur Jónsson.
- - A.-Húnvetninga: jón Ísberg.
- - A.-Skaftfellinga: Gísli Björnsson og Þorsteinn Guðmundsson.
- - Borgfirðinga: Daniel Kristjánsson, Þórunn Eiríksdóttir og Hjörtur Helgason. - - Bolungarvíkur: Bernódus Halldórsson.
- - Eyfirðinga: Guðmundur Karl Pétursson, Ármann Dalmannsson, Tryggvi Þorsteinsson, Hallgrímur Indriðason og Gunnar Finnbogason.
- - Hafnarfjarðar: jón Gestur Vigfússon, Guðmundur Þórarinnsson og Ólafur Vilhjálmsson.
- - Kjósarsýslu: Ólafur Á. Ólafsson.
- - Mýrdælinga: Matthildur Gottsveinsdóttir.
- - Neskaupstaðar: Eyþór Þórðarson.
- - Rangæinga: Indriði Indriðason.
- - Reykjavíkur: Guðmundur Marteinnsson, Jón Birgir Jónsson, Vilhjálmur Sigtryggsson, Björn Ófeigsson, Kjartan Sveinsson, Guðrún Einarsdóttir, Ingólfur Davíðsson, Guðbrandur Magnússon, Kristinn Skæringsson, Magnús Finnbogason, Hafliði Jónsson og Ólafur Sæmundsen.

- - Seyðisfjarðar: Oddur Ragnarsson.
- - Skagfirðinga: Felix Jósafatsson og Sigurður Jónasson.
- - Suðurnesja: Guðleifur Sigurjónsson og Halldóra Thorlacius.
- - Súdandafjarðar: Gissur Guðmundsson.
- - S-Þingeyinga: Ísleifur Sumarliðason. Tryggvi Sigtryggsson og Ingólfur Sigurgeirsson.
- V.-Barðstrenginga: Helgi Hersveinsson.
- Íslands: Hákon Guðmundsson, Hákon Bjarnason, Haukur Jörundarson, Oddur Andrésson, Einar G. E. Sæmundsen og Snorri Sigurðsson.

Gestir fundarins:

Wilhelm Elsrud, H. J. Hólmjárn, Sigurður Blöndal, Ingvi Þorsteinsson, Jónas Pétursson, María Benedikz, Svava Halldórsdóttir, Ágúst Árnason, Baldur Þorsteinsson, Magnús Þorsteinsson, jón Magnússon, Elín Björnsdóttir, Guðrún Bjarnason, jón H. Bjarnason, Sigurlaug Sveinsdóttir, Bjargey Arngrímsdóttir, Kolbrún Ingimundardóttir, Guðríður Þorsteinsdóttir, Matthildur Kjartansdóttir, Bergþóra Gunnarsdóttir, Jensína Jónsdóttir, Herdís Guðmundsdóttir, Steinunn Norðberg, Theodór Guðmundsson, Valgerður Sæmundsdóttir, Ragnar jónsson, Helga Guðmundsdóttir, Hugborg Benediktsdóttir, Arnfríður jónsdóttir, Þorleifur Einarsson og Þórhildur Guðjónsdóttir Ísberg.

Í upphafi ræðu sinnar gat formaður þess, að Ármann Dalmannsson hefði látið af störfum sem skógarvörður í Eyjafirði. Þakkaði hann Ármanni fyrir vel unnin störf í þágu skógræktarinnar.

Þá vék formaður að störfum félaganna, og sagði, að þeim hefði tekist að halda í horfinu þrátt fyrir ýmsa erfiðleika. Hjá nokkrum félögum væri farið að bera á landþrengslum og úr því þyrfti að bæta sem fyrst. Meðal annarra aðkallandi verkefna væri bygging plöntugeymslna. Þá þyrftu skógræktarmenn að halda áfram vöku sinni varðandi verndun birkiskóganna og verndun gróðurs yfirleitt. Hann taldi það góðs vita, að gróðursetning hefði aukist,

en ekki mætti einblína á það, heldur yrði að leggja áherslu á umhirðu nýskóga.

Hið erfiða tíðarfarar að undanfögnu mætti ekki leiða til undanhaldssemi í skógræktarmálum. Að sjálfsögðu yrði að horfa til allra átta um úrræði, og að mikil stoð ætti að vera að Rannsóknarstöð Skógræktar ríkisins að Mógilsá.

Þá ræddi Hákon Guðmundsson nokkuð um samvinnu þá á milli skógræktarinnar og bænda í Fljótssdal. Að lokum sagði hann, að höfuðregla skógræktarmanna yrði að vera sú, að standa þéttingsfast í ístaðinu, og minnti í því sambandi á orð Jóns Sigurðssonar, að seiglan væri besta bjargvætturinn og að engu þyrfti að kvíða, væri hún óbilug.

Wilhelm Elsrud, framkvæmdastjóri norska skógræktarfélagins, þakkaði boð Skógræktarfélag Íslands. Hann taldi það góða samstarf, sem verið hefði milli Norðmanna og Íslendinga á undanfögnu árum á sviði skógræktarmála, bera vott um skyldleika og samstarfsvilja þessara frændþjóða. Í því sambandi benti hann á skiptiferðir skógræktarfólks. Skilaði hann kveðjum frá norska skógræktarfélaginu og ýmsum framámönnum skógræktar í Noregi.

Hákon Bjarnason ræddi um horfur í skógræktarmálum og gat þá einkum um hið slæma árferði að undanfögnu. Þrátt fyrir kalda veðráttu hefði trjágróður hvarvetna komið vel undan vetri, en vöxtur trjáa hefði að sjálfsögðu verið nokkuð misjafn. Þá kvað hann fjármagn til framkvæmda ekki hafa vaxið að undanfögnu í hlutfalli við þau verkefni, sem biðu óleyst. En fyrirsjáanlegum erfiðleikum yrði að mæta með þróttmeira félagsstarfi og óbilandi áhuga.

Snorri Sigurðsson skýrði frá störfum félaganna á s.l. ári. Unnið hefði verið nokkuð við að girða ný lönd, en endurbætur á girðingum hefðu verið svipaðar og að undanfögnu. Gróðursetning plantna hefði aukist nokkuð frá fyrra ári, en umhirða plantna og hirðing hefði heldur minnkað. Slæmt árferði hefði tafið fyrir störfum félaganna, en áætlun um gróðursetningu hefði að mestu leyti staðist. Þá skýrði hann frá því, að vinnuflokkur hefði aðstoðað sum félaganna, aðallega við endurbætur á girðingum og umhirðu plantna. Þessi aðstoð hefði gefist einkar vel, og þyrfti að auka slíka aðstoð. Leiðbeininga- og kynningarstarf Skógræktarfélag Íslands hefði verið með svipuðu sniði

og undanfarin ár og efnt hefði verið til skógræktarferðar til Noregs. Að lokum ræddi Snorri um fjárhag félaganna, sem hann kvað vera mjög þröngan. Þrátt fyrir lélegan fjárhag hefði félögunum nokkurn veginn tekist að halda í horfinu, og mættu þau una vel sínum hlut í skógræktarstarfinu.

Einar G. E. Sæmundsen, gjaldkeri félagsins, las upp reikninga Skógræktarfélag Íslands og Landgræðslu Jóðs.

Almennar umræður fundarins snerust aðallega um eftirfarandi mál: Áætlun um búskap og skógræðslu í Fljótssdal, um vinnuflokka, um vinnu unglinga í skógrækt, um vinnuskóla, um uppeldi trjáplantna o. fl.

Eftir hádegi á föstudag fóru fulltrúar og gestir í skógargöngu um Hallormsstaðaskóg undir leiðsögn Sigurðar Blöndals skógarvarðar. Voru aðallega skoðaðir yngri árgangar og ýmis kvæmi lerkis. Á föstudagskvöld hlýddu fundarmenn á erindi, sem Hákon Bjarnason hélt um för sína til Noregs og Svíþjóðar fl.s.l. vori. Í þeirri ferð sat hann landsfund norska skógræktarfélagins, en við það tækifæri var hann gerður að heiðursfélaga þess. Að loknu erindi Hákonar voru sýndar kvikmyndir frá Noregi.

Á laugardag hófst fundur með umræðum og afgreiðslu tillagna. Eftirfarandi tillögur voru samþykktar:

- L. Aðalfundur Skógræktarfélag Íslands, haldinn að Hallormsstað 23.-25. ágúst 1968, beinir eindregnum áskorunum til ríkisstjórnarinnar um að veita áætlun um skógrækt með búskap í Fljótssdal í Norður Múlasýslu brautargengi með því að taka upp í frumvarpi til fjárlaga fyrir árið 1969 það árlega framlag, sem áætlunin gerir ráð fyrir. Leggur fundurinn ríka áherslu á, að framkvæmdir við áætlunina hefjist árið 1969, en vísar að öðru leyti til þeirra upplýsinga, sem áætlunin sjálf hefur að geyma.
2. Aðalfundur Skógræktarfélag Íslands at') Hallormsstað 23.-25. ágúst 1968, beinir þeim tilmælum til stjórnar félagsins, að hún beiti áhrifum sínum við hlutaðeigandi ráðamenn gegn þeirri hættu, er gróðri í nálægð væntanlegrar álverksmiðju kann að stafa af skaðlegum gufum og ryki frá verksmiðjurekstrinum.

Lýsir fundurinn yfir stuðningi við tillögu Skógræktarfélags Hafnarfjarðar frá 16. maí 1968 og þau rök, sem þar eru fram borin, og felur stjórn Skógræktarfélags Íslands að vinna eftir megni með skógræktarfélagi og bæjarstjórn Hafnarfjarðar að farsælli lausn þessa máls.

3. a) Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands að Hallormsstað 23.-25. ágúst 1968, hvetur þau skógræktarfélög, sem hafa þéttbýli á félagssvæðum sínum, til að leita samstarfs við sveitar- og bæjarstjórnir viðkomandi staða um starfrækslu vinnuskóla unglinga við skógrækt og skyld störf yfir sumarmánuðina.
b) Ennfremur skorar fundurinn á þá aðila, er gangast fyrir samarbúðum barna og unglinga, að sjá svo um að þar fari fram munnleg og verkleg kennsla í skóggæðslu.
4. Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands, haldinn að Hallormsstað 23.-25. ágúst 1968, beinir þeim eindregnu tilmælum til ráðherra skógræktarmála, að hann beiti sér fyrir því, að ríkissjóður veiti framlag til fræsöfnunar í Alaska á hausti komanda, ef fræár reynist verða gott.
5. Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands, haldinn að Hallormsstað 23.-25. ágúst 1968, skorar á stjórn félagsins að hlutast til um að gera viðeigandi ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir hnignun Bæjarstaðaskógar, sem nú á sér stað og yfir honum vofir. Jafnframt verði séð fyrir eðlilegum vexti hans og viðgangi.
6. Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands, haldinn að Hallormsstað 23.-25. ágúst 1968, beinir því til Skógræktar ríkisins, að vinna að því að fá friðað allt land innan við Jökulsá og Jökullón til viðbótar við núverandi Þórsmerkurgirðingu. Jafnframt verði unnið að aukinni uppgræðslu og bættri umgengni í Þórsmörk.
7. Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands að Hallormsstað, 23.-25. ágúst 1968, skorar eindregið á öll skógræktarfélög í landinu að halda reglulega aðalfundi og gera árlega glögga grein fyrir starfsemi sinni. Beinir fundurinn því til stjórnar Skógræktarfélags Íslands, að hún setji ákvæði í lög sín, er kveði ótvírætt á um skyldur félaganna í þessum efnum.

8. Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands að Hallormsstað, 23.-25. ágúst 1968, þakkar stjórninni þann stuðning við skógræktarfélagin, sem felst í starfrækslu vinnuflokks, sem fer á milli félaganna og sinnir plöntun og ýmsum öðrum brýnum verkefnum. Væntir fundurinn þess, að áframhald verði á þessari starfsemi og treystir stjórninni til að meta réttilega þarfir félaganna og ástæður fyrir slíka aðstoð.

Að lokinni afgreiðslu tillagna hófst stjórnarkosning. Úr stjórn áttu að ganga þeir Hermann Jónasson og Haukur Jörundarson. Formaður skýrði frá því, að Hermann Jónasson bæðist undan endurkjöri. Formaður minnti á ágæt störf Hermanns í þágu skógræktar. Samþykkti fundurinn að senda Hermannni þakkar- og ánaðarkveðjur.

Í stjórn voru kosnir þeir Haukur Jörundarson og Oddur Andrésson og í varastjórn þeir Þórarinn Þórarinsson og Jóhann Hafstein.

Að lokinni stjórnarkosningu bar formaður upp þá tillögu fyrir hönd félagsstjórnar, að tveir Norðmenn yrðu kjörnir heiðursfélagar:

Niels Ringset bóndi í Liabygda á Mæri og Ludvig G. Braathen skipaiegandi í Osló.

Í lok fundar þakkaði Hákon Guðmundsson fundarmönnum fyrir góð störf og hvatti þá til aukinna starfa.

Eftir hádegi á laugardag héldu fundarmenn í ferðalag í Fljótsdal, undir leiðsögn þeirra Sigurðar Blöndals og Þórarins Þórarinssonar. Komið var við í Ranaskógi, á Valþjófsstað og í Geitagerði. Á heimleið var staldrað við í Guttormslundi, en þar rakti skógræktarstjóri sögu hans. Í Guttormslundi þágu fundarmenn ágætar veitingar í boði Skógræktarfélags Austurlands.

Á laugardagskvöld var haldin kvöldvaka. - Wilhelm Elsrud hélt þar fróðlegt erindi um starfsemi norska skógræktarfélagsins og sýndi kvikmynd frá Noregi. Einnig voru þar önnur atriði til skemmtunar. Á kvöldvökunni fór fram verðlaunaafhending fyrir vel unnin skógræktarstörf. Að þessu sinni hlutu þau Jón Magnússon, Hafnarfirði, Páll Tómasson og Matthildur Gottsveinsdóttir frá Vík í Mýrdal.

Fyrir hádegi á sunnudag skoðuðu fundarmenn græðireitinn og Mörkina á Hallormsstað.

Stjórnir héraðsskógræktarfélaganna og félagatal 1968

Skógræktarfélag Austurlands: Þorsteinn Sigurðsson, form., Guttormur Þormar, varaform., Halldór Sigurðsson, ritari, Sigurður Blöndal, gjaldkeri, og Sveinn Einarsson. Tala félaga 355.

Skógræktarfélag Árnesinga: Ólafur Jónsson, formaður, Snorri Árnason, ritari, Óskar Þór Sigurðsson, gjaldkeri, Sigurður I. Sigurðsson og Stefán Jasonarson. Tala félaga 612.

Skógræktarfélag A.-Húnavetninga: Jón Ísberg, form., Haraldur Jónsson, ritari, Holti Líndal, gjaldkeri, Pétur Ólafsson og Þormóður Sigurgeirsson. Tala félaga 140.

Skógræktarfélag A.-Skaftfellina: Þorsteinn Guðmundsson, form., Gísli Arason, Benedikt Bjarnason, Þorsteinn Geirsson, Jón Stefánsson og Gísli Björnsson. Tala félaga 100

Skógræktarfélag Borgfirðinga: Jón Guðmundsson, form., Þórður Pálmason, ritari, Daníel Kristjánsson, gjaldkeri, Benedikt Guðlaugsson og Hjörtur Helgason. Tala félaga 322.

Skógræktarfélag Bolungarvíkur: Bernódus Halldórsson, form., Ósk Guðmundsdóttir, ritari, og Guðmundur Sigmundsson, gjaldkeri. Tala félaga 38.

Skógræktarfélagið Björk: Jens Guðmundsson, form., Jón Þórðarson og Samúel Björnsson. Tala félaga 15.

Skógræktarfélag Dalasýslu: Magnús Rögnvaldsson, form., Einar Kristjánsson, Eggert Ólafsson, Guðmundur Kristjánsson og Einar Stefánsson. Tala félaga 29.

Skógræktarfélag Eyfirðinga: Guðmundur Karl Pétursson, form., Björn Þórðarson, ritari, Ámann Dalmannsson, gjaldkeri, Haraldur Þórarinnsson, Sigurður O. Björnsson, Steindór Steindórsson og Þorsteinn Davíðsson. Tala félaga 700.

Skógræktarfélag Hafnarfjarðar: Ólafur Vilhjálmsson, form., sr. Garðar Þorsteinsson, varaform., Ólafur Jónsson, ritari, Guðmundur Þórarinnsson, gjaldkeri, Haukur Helgason, Jón Magnússon og Helgi Jónasson. Tala félaga 280.

Skógræktarfélag Heiðsynninga: Þórður Gíslason, form., Páll Pálsson, ritari, Gunnar Guðbjartsson, gjaldkeri, og Kristján Guðbjartsson. Tala félaga 52.

Skógræktarfélag Ísafjarðar: M. Simson, form., Finnur Magnússon, ritari, og Samúel Jónsson, gjaldkeri. Tala félaga 195.

Skógræktarfélag Kjósarsýslu: Ólafur Á. Ólafsson, form., Freyja Norðdahl, ritari og Magnús Jónasson, gjaldkeri. Tala félaga 320.

Skógræktarfélag Mýrdælinga: Erlingur Sigurðsson, form., Einar H. Einarsson, ritari, Páll Tómasson, gjaldkeri, Gunnar Stefánsson, Gunnsteinn J. Ársælsson, Ástríður Stefánsdóttir og Matthildur Gottsveinsdóttir. Tala félaga 197.

Skógræktarfélagið Mörk: Siggeir Björnsson, formaður, Sumarliði Björnsson og Gísli Vigfússon. Tala félaga 80.

Skógræktarfélag Neskaupstaðar: Gunnar Ólafsson, form., Jón L. Baldursson, ritari, Eyþór Þórðarson, gjaldkeri, Hjörleifur Guttormsson og Sveinhildur Vilhjálmisdóttir. Tala félaga 107.

Skógræktarfélag N-Þingeyinga: Halldór Sigurðsson, form., Theodór Gunnlaugsson, ritari, og Sigurgeir Ísaksson, gjaldkeri. Tala félaga 20.

Skógræktarfélag Rangæinga: Klemenzt Kr. Kristjánsson, form., Daði Sigurðsson, ritari, Indriði Indriðason, gjaldkeri, Árni Sæmundsson og Ólafur Bergsveinsson. Tala félaga 547.

Skógræktarfélag Reykjavíkur: Guðmundur Marteinsson, form., Jón Birgir Jónsson, ritari, Björn Ófeigsson, gjaldkeri, Sveinbjörn Jónsson og Lárus Blöndal Guðmundsson. Tala félaga 1530.

Skógræktarfélag Seyðisfjarðar: Oddur Ragnarsson, form., Gunnþór Björnsson, ritari, Guðmundur Gíslason, gjaldkeri, Margrét Friðriksdóttir og Carl Nielsen. Tala félaga 42.

Skógræktarfélag Siglufjarðar: Jóhann Þorvaldsson, form., Hlöðver Sigurðsson, ritari, Kjartan Bjarnason, gjaldkeri, og Guðmundur Jónsson. Tala félaga 57.

Skógræktarfélag Skagfirðinga: Sr. Gunnar Gíslason, form., Haukur Hafstað, ritari, Sigurður Jónasson, gjaldkeri, Haukur Jörundarson og Jóhann Salberg. Tala félaga 351.

Skógræktarfélag Strandasýslu: Benedikt Grímsson, form., Stefán Pálsson og Ragnheiður Árnadóttir. Tala félaga 121.

SKÓGRÆKTARFÉLAG ÍSLANDS

Rekstrarreikningur

frá 1. janúar til 31. desember 1967.

Gjöld:
Prentun o. fl. v. ársrits 235.794,0¹
Girðingarefni og verkfæri:
Birgðir 1/1 1967 ... 524.258,25
Kaupverð og kostn. 1.461.010,22

1.985.268,47
-;- Birgðir 31/12 '67 273.557,00
1.71 1.7 II
,4 Húsaleiga, ljós, hiti
og ræsting 37.084,60
Prentun, pappír og
ritföng 9.450,49
Símakostnaður og
burðargjöld 12.484,20
Vinnulaun 35.220,19
Vátryggingar 2.453,44
Augl., akstur o. fl. . . 15.441,70
112.134,6

Fræðslu- og leiðbein-
ingastarfsemi:

Ráðunautur:
Ferðakostn. 45.137,75
Bifr.kostn. 50.442,74
Fræðslu-
ferðir 48.000,00

143.580,49
Endursk. og uppgjör 9.000,00
Aðalfundur. 38.310,39
Skógræktarfélag Stykkishólms: Guðmundur J.
Bjarnason, form., Lúðvík Halldórsson, ritari, og
Þórólfur Ágústsson, gjaldkeri. Tala félaga 45.
Skógræktarfélag Suðurnesja: Guðleifur Sigurjónsson,
form., Sigurður Sturluson, varaform., Ragnar
Guðleifsson, ritari, Skafti Friðfinnsson, gjaldkeri,
Svavar Árnason og Sveinn Sigurjónsson. Tala félaga
152.
Skógræktarfélag S.-Þingeyinga: Tryggvi Sigtryggsson,
form., Jóhannes Sigfinnsson, ritari, Ketill Indriðason,
gjaldkeri, Ísleifur Sumarliðason, Jóhann Skaftason,
Jón Sigurðsson og Þórir Friðgeirsson. Tala félaga 294.

Kostnaður við önnur
fundarhöld o. fl.. 13.921,25
Verðlaun f. ritg. .. 5.000,00
Silfurbikarar og áletr. 8.375,00
Blóm 2.150,00
Filmur og barm merki 2.287,00
Ýmislegt 7.870,30
230.494,43
Kostnaður við Noregsferð 70.499,20
Launaskattur 871,00
Fyrningar:
Bifreiðin R-17397
20% af kr. 155.470,00 31.094,00
Skrifstofu tæki
10% af kr. 3.247,52 324,75
Rafsuðuvél
10% af kr. 8.770,00 877,00
32.295,75
Tekjur umfram gjöld 20.849,32

Kr.

2.414.649,79 Tekjur:

Selt ársrit og auglýsingar 238.680,00
- girðingarefni og verkfæri .. 1.868.310,72
Árgjöld 14.416,00
- o. fl. frá Vestur-íslendingum 1.988,50
Styrkur úr ríkissjóði 156.000,00
Vextir 10.254,57
Þátttaka Landgræðslusjóðs í
fræðslu- og leiðbeiningarstarf-
semi 125.000,00

Kr. 2.414.649,79

Skógræktar- og fegrunarfélag Súgfirðinga: Halldór
Bernódusson, form., sr. Jóhannes Pálmason, ritari,
Gissur Guðmundsson, gjaldkeri, Þorbjörn Friðriksson
og Lovísa Ibsen. Tala félaga 50.
Skógræktarfélag V.-Barðstrendinga: Helgi Her-
sveinsson, form., Sjöfn Á. Ólafsson, gjaldkeri, Jón Þ.
Björnsson, ritari. Tala félaga 175.
Skógræktarfélag V.-Ísfirðinga: Sr. Stefán Eggertsson,
form., Arngrímur Jónsson, ritari, og Guðmundur Ingi
Kristjánsson, gjaldkeri. Tala félaga 108.

*Efnahagsreikningur hinn 31.
desember 1967.*

Eignir:

Bankainnstæður:

Sp.sj.bók nr. 41546 í	
Búnaðarb. Íslands . .	60.935,64
Viðsk.bók nr. 622 í	
Söfnunarsj. Ísl.	42.622,11
Sp.sj.áv.bók nr. 1106 í	
Búnaðarb. Íslands. .	39.116,77
	142.674,52
Útist. f. girð.efni o.fl. 1.101.024,86	
- - ársrit 1967.	60.000,00
- skuldir	48.950,60
	1.209.975,46
Birgðir af girðingarefni	273.557,00
Skógrækt ríkisins	989,50
Skrifstofutæki	3.247,52
+- Fyrn. '67	324,75
- áður 649,50	
	974,25
	2.273,27
Rafsuðuvél	8.770,00
+- Fyrn. '67	877,00
- áður 1.754,00	
	2.631,00
	6.139,00
Skodabifreiðin	
R-17397	155.470,00
+- Fyrn. '6731.094,00	
- áður 58.300,50	
	89.394,50
	66.075,50
Sjóðir í vörslu Skógræktarfélags Íslands skv. meðfylgjandi skrá	19.291,86
	<u>Kr. 1.720.976,11</u>

Skuldir:

Landgræðslusjóður	1.341.794,30
Skuldheimtumaður	589,32
Sjóðir í vörslu Skógræktarfélags Íslands skv. meðfylgjandi skrá	19.291,86
Eignir umfram skuld- ir 1/1 1967	338.451,31
Tekjur umfram gjöld	

skv. meðf. tekju-
og gjaldareikn. ..

20.849,32

359.300,63

Kr. 1.720.976,11

Framanskráðir reikningar eru samdir eftir bókhaldi
félagsins og fleiri gögnum, að aflokinni endurskoðun.
Tilgreindar bankainnstæður eru í samræmi við
sparisjóðsbækur félagsins.
Birgðir eru samkvæmt talningu gjaldkera.

Reykjavík, 19. ágúst 1968

Kolbeinn Jóhannsson (sign.)

Halldór Sigfússon (sign.)

*Sjóðir í vörslu Skógræktarfélags Íslands hinn
31. desember 1967.*

Eignir:

- I. Bæjarstaðaskógur:*
Sparisjóðsb. nr. 2258 við Spari-
sjóð Reykjavíkur og nágrennis 2.668,08
- Minningarsjóður Guðmundar
Sigurðssonar:*
Viðskiptabók nr. 645 við Söfn-
unarsjóð Íslands3.712,27
- Minningarsjóður Jóns Mýrdal:*
Viðskiptabók nr. 644 við Söfn-
unarsjóð Íslands 3.478,26
- Minningarsjóður
Elínborgar E. Jóhannesdóttur og
Jóhannesar Sveinssonar:*
Sparisjóðsbók nr. 15820 við
Búnaðarbanka Íslands 9.433,25

Kr.

19.291,86 Skuldir:

- Ógreitt vegna jólatrjáa 310.028,70
Innkaupastofnun rík-
isins 100.000,00
Ógreidd ir vextir .. 7.000,00
107.000,00
Ógr. smölun vegna Langa-Botns 4.000,00
Minningarsj. Hólm-
fríðar Kristjáns-
dóttur 7.013,00

ÁRSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

Minningarsj. Guð-
mundar Sigurðssonar
og Jóns Mýr-
dals 14.028,00

21.041,00

Sjóðir í vörslu Land græðslu sjóðs
samkv. meðfylgjandi skrá .. 112.427,73

Höfuðstóll 1/1 1967 7.164.757,46

Nettó ágóði samkv.
rekstrarreikningi. 897.931,37
8.062.688,83

Kr. 8.617.186,26

Framanskráðir reikningar eru samdir eftir bókhaldi
sjóðsins og fleiri gögnum að aflokinni endurskoðun.

Tilgreindar bankainnstæður eru í samræmi við
sparisjóðsbækur sjóðsins og tilfærð verðbréf eru fyrir
hendi.

Sérstakir reikningar fylgja um tekjur og gjöld af sölu
vindlingamerkja, ásamt eignayfirliti.

Reykjavík, 19. ágúst 1968.

Kolbeinn Jóhannsson (sign.)

Halldór Sigfússon (sign.)

Skuldir:

1. Bæjarstaðaskógur:

Hrein eign 1/1 1967 2.493,57
Vextir 1967 174,51
2.668,08

2. Minningarsjóður

Guðmundar Sveinssonar:
Hrein eign 1/1 1967 3.381,76
Vextir 1967 330,51
3.712,27

3. Minningarsjóður Jóns Mýrdal:

Hrein eign 1/1 1967 3.168,59
Vextir 1967 309,67
3.478,26

4. Minningarsjóður

Elínborgar E. Jóhannesdóttur og
Jóhannesar Sveinssonar:
Hrein eign 1/1 1967 8.816,13
Vextir 1967 617,12
9.433,25

Kr. 19.291,86

ÁRSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

LANDGRÆÐSLUSJÓÐUR

Rekstrarreikingur

frá 1. janúar til 31. desember 1967.

Gjöld:

Símakostnaður	11.050,40
Endursk. og uppgjör	18.500,00
Vátrygging	56,44
- v / Langa-Botns	500,00
Bækur til kynningar	3.096,00
Blöð	4.980,00
Ritföng	783,50
Frímerki	2.950,00
Gangstéttargjald v /	
Grettisgötu 8	1.434,00
Ferðakostnaður	20.677,00
Styrkur	55.000,00
Geymsluhólfsl. o. fl.	399,00
	119.426,34

Keypt jólatré (inn- kaupsverð)	2.578.205,65
Annar kostnaður. ..	955.317,23
	3.533.522,88

Rekstur húseignar:

Fasteignagjöld	9.904,00
Ræsting	7.157,80
Hiti og rafmagn ..	5.926,80
Kostnaður við lóð.	5.525,00
Viðhald o. fl.	11.432,30

39.945,90

Vextir	19.117,00
Smölun jarðarinnar Langa-Botns	4.000,00
Þátttaka í fræðslu- og leiðbeining- arstarfsemi Skógræktarfélag Ísl..	125.000,00
Styrkur til Skógræktar fél. á Suðurl.	74.970,27

Fyrningar:

Ránargata 18,	
4% af 166.000,00	6.640,00
Skrifstofuáhöld,	
12% af 27.812,00	3.337,44
	9.977,44

Nettó ágóði 897.931,37

Kr. 4.823.891,20

Tekjur:

Vaxtatekjur	211.619,25
Gjafir	13.974,00
Seld jólatré	3.635.547,15

Leiga fyrir malartöku í landi	
Straums	481.998,30
Húsaleiga	120.000,00
Ágóðahluti af vindlingamerkjum.	360.000,00
Arður	752,50

Kr. 4.823.891,20

Efnahagsreikningur

hinn 31. desember 1967.

Eignir:

Fasteign. Ránarg. 18	1.907.857,35	-
Fyrn. '67	6.640,00	
- áður	6.640,00	
	13.280,00	
	1.894.577,35	
Bílskúr við Ránargötu 18	203.831,36	
Jörðin Langi-Botn í Suðurfj.hr..	250.685,00	
Spilda í landi Straums við Hafn- arfjörð	10.000,00	
Gatnagerðargjald vegna lóðar við Miklubraut og Háaleitisbr. ...	320.000,00	
Skrifstofuáhöld	27.812,00	
- Fyrn. '67	3.337,44	
- áður	15.574,72	
	18.912,16	
	8.899,84	
Skógr.fél. Rvíkur, lán	10.000,00	
- -	197.000,00	
	207.000,00	
Skógr. ríkisins, sk.br.	30.000,00	
- - -	215.112,37	
	245.112,37	
Borgarsjóður Reykja- víkur, skuldabréf .	25.000,00	
áhafnir vextir	3.000,00	
	28.000,00	
Skógræktarfélag Rangæinga, sk.br.	25.000,00	
Veðdeild Landsb. ísl.	5.000,00	
+ áhafnir vextir ..	100,00	
	5.100,00	
Hlutabr. í Eimskipa- félagi Íslands	10.750,00	
+ óhafinn arður ..	752,50	
	11.502,50	
Náttúrulækningafélag Íslands, skuldabréf	14.000,00	
+ áhafnir vextir	540,00	
	14.540,00	

Skuldabréf Ferðafélags Íslands ..	1.500,00
Kaj Bruun, skuldabr.	180.000,00
+ Ógreiddir vextir .	4.300,00
	184.300,00

Skógræktarfélag Árneseinga, sk. br. .	250.000,00
Skógræktarfélag Íslands	1.341.794,30
Útistandandi fyrir jólatré	2.633.559,64
Peningar í sjóði	56.748,98
Búnaðarbanki Íslands:	
Sparisj.bók nr. 16584	64.893,52
Hl.reikn. nr. 1611 ..	187.986,34
Sparisj.bók nr. 29575	17.664,10
Sparisj.bók nr. 44775	140.092,13
Sparisj. Rvíkur og nágr.:	
Sparisj.bók nr. 8307	2.782,24
Landsbanki Íslands:	
Hl.reikn. nr. 21863 .	9.912,99
	423.331,32
Víxlar	116.365,00
Happdrættisvinn. (áætl. verðm.).	10.000,00
Útistandandi fyrir vindlingamerki skv. meðfylgj. efnahagsreikn. ..	180.473,50
Flekahús I	45.184,80
- II.	37.252,57
	82.437,3
7 Í vörslu Landgræðslusjóðs samkv. meðfylgjandi skrá	112.427,73

Kr. 8.617.186,26

Sjóðir í vörslu Landgræðslusjóðs hinn 31. desember 1967.

Eignir:

I. Minningarsjóður Önnu Jónsdóttur og Stefáns Jónssonar:	
Sparisjóðsbók nr. 19432 í Bún- aðarbanka Íslands	17.881,59
2. Reykholtssjóður:	
Sp.bók nr. 10348 í	
Sp.sj. Rvk. og nágr.	2.326,74
Viðsk.b. nr. 770 við	
Söfnunarsj. Íslands	14.138,75
Varið til plöntuk.	7.793,30
	24.258,79
3. Minningarsjóður Ólafar Sig- urðardóttur:	
Sparisjóðsbók nr. 22408 við	
Búnaðarbanka Íslands	14.042,82

ÁRSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

4. Minningarsjóður Guðmundar Helgasonar og Þóru Ásmundsdóttur: Sp.bók nr. 23504 í Búnaðarb. Ísl. .. 23.122,30 Varið til plöntuk. 2.125,83	25.248,13
5. Minningarsjóður. r Jóns Hermanns Jóhannssonar frá Skógarkoti: Sp.bók nr. 24276 í Búnaðarh. Ísl. .. 3.136,56 Varið til plöntuk. 6.818,84	9.955,40
6. Minningarsjóður Hólmfríðar Kristjánsdóttur: Innstæða hjá Landgræðslusjóði 7.013,00	
7. Minningarsjóður Guðmundar Sigurðssonar og Jóns Mýrdal: Innstæða hjá Landgræðslusjóði 14.028,00	
	<u>Kr. 112.427,73</u>

I. Minningarsjóður Önnu Jónsdóttur og Stefáns Jónssonar: Hrein eign 1/1 '67 16.711,82 Vextir 1967 1.169,77	17.881,59
2. Reykholtssjóður: Minningarsjóður Einarssonm og Jóhönnu Briem: Hrein eign 1/1 '67 22.847,83 Vextir 1967 1.410,96	24.258,79
3. Minningarsjóður Ólafar Sigurðardóttur: Hrein eign 1/1 '67 13.124,14 Vextir 1967 9.918,68	14.042,82
4. Minningarsjóður Guðmundar Helgasonar og Þóru Ásmuiddsdóttur: Hrein eign 1/1 '67 23.735,50 Vextir 1967 1.512,63	25.248,13
5. Minningarsjóður Jóns Hermanns Jóhannssonar frá Skágarhoti: Hrein eign 1/1 '67 9.750,23 Vextir 1967 205,17	9.955,40

ÁRSRIT SKÓGRÆKTARFÉLAGS ÍSLANDS 1969

6. Minningarsjóður Hólmfríðar Kristjánsdóttur: Hrein eign 1/1 '67 6.554,00 Vextir 1967 459,00	7.013,00
7. Minningarsjóður Guðmundar Sigurðssonar og Jóns Mýrdal: Hreineign 1/1 '67 13.11 0,00 Vextir 1967 918,00	14.028,00
	<u>Kr. 112.427,73</u>

LANDGRÆÐSLUSJÓÐUR

Vindlingamerki

Ágóðahluti af vindlingamerkjum árið 1967	3.560.873,10
Úthlutað til eftirgreindra aðila:	
Skógrækt ríkisins v. frækaupa	434.873,10
Skógrækt ríkisins v. tilrauna og gróður- setninga	356.000,00
Gróðrarstöðin	
- Norðtungu . . .	100.000,00
- Laugabrekku ..	100.000,00
- Akureyri.....	120.000,00
- Vöglum	550.000,00
- Hallormsstað..	575.000,00
- Tumastöðum . .	525.000,00
- Fossvogi	440.000,00
Landgræðslusjóður .	360.000,00
	3.560.873,10

Efnahagsyfirlit hinn 31. des. 1967.

EIGNIR: SKULDIR:

Áfengis- og tóbaks- einkasala ríkisins ..	239.046,00
Skógræktarfélag	
Eyfirðinga	120.000,00
Landgræðslusjóður .	180.000,00
Skógrækt ríkisins ..	61.427,50
	<u>Kr. 300.473,50</u>
	<u>300.473,50</u>

OSTAR

Mjólkurbú Flóamanna
framleiðir eftirtalðar
ostategundir:

Skorpulaus ostur 45%

Skorpulaus ostur 30%

Schweizer ostur 45%

Þekjuostur í 100 gr. dósum

Kjarnastur í tilbúnum

Steikur sururstur í 200 gr. dósum

Sveppastur í 200 gr. dósum

Kúmaostur í 200 gr. dósum

Mysingur í 200 gr. dósum

Þessi ostur eru allir fyllileggjast og þeir í flóamanna málavörðslunum

MJÓLKURBÚ FLÓAMANNA

Síldar- og fiskimjölsværksmiðjan h.f.

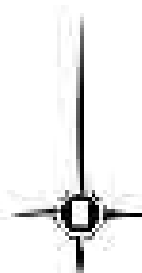
Hafnarhvoli — Sími 24450 (5 línur).

Gólfteppin
viðurkenndu

ÍSLENSK ULL
ÍSLENSK VINNA

Umboðsmenn
um allt land

Lönaðarbanki Íslands h.f.

Lönaðarbanki Íslands h.f., Lækjargata 10b, Reykjavík, Sími 20580

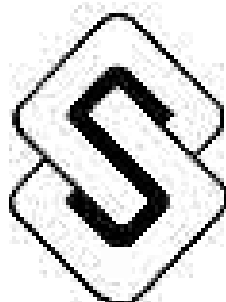
*Lönaðarbanki Íslands h.f., Garðsögúlinn, Flóðarísbraut 60, Reykjavík,
Sími 18755.*

Lönaðarbanki Íslands h.f., Gúlu, Strandgöta 34, Hafnarfjörður, Sími 50980

Lönaðarbanki Íslands h.f., Gúlu, Geislagöta 11, Akureyri, Sími 21200

**BANKINN annast hvert konar
bankastarfsemi innan lands.**

SAMVINNUBANKI ÍSLANDS H.F.

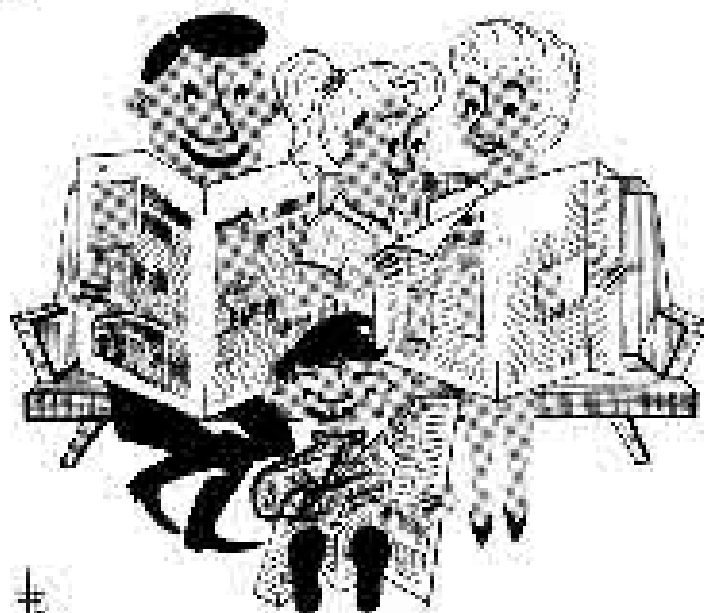
**BANKASTRÆTI 7
Sími 20700**

ALLT MÆÐ

EIMSKIP

Morgunblaðið

ER BLAÐ ALLRAR FJÖLSKYLDUNNAR

Framköllun
Kopiering

Fallegustu
myndirnar
eru búnar til á
Kodak pappir

Þér
getið treyst
Kodak
filmum
með söldu filminum
í heimi

Stórar myndir

HALMS PETERSEN
Bankastræti 4 Sími 20113

Fljót afgreiðsla

GARÐYRKJUFÉLAG ÍSLANDS

Félag áhugamanna

Allir þeir, sem druga hafa á gróð-
og ræktun, eða að
samfærni í Garðyrkjufélaginu,
sem getur til Garðyrkjufélags
og fylgt þessu Garðinu.

Hverfvegja er inniféllt í árganginu
kr. 100.00.

Önnur starfsemi áhugamanna
er ókeypis.

- Þærðingavæðing
- Myndrýningar
- Útþýðingarmáttar

Skjalir í þessum 200. Þekki

GARÐYRKJUFÉLAG ÍSLANDS

SKRUDGARÐABOKIN

Þetta, sem er garðingendur þetta
þetta aftr og allir áhugendur
þetta aftr.

Helmillsgarðurinn

Undirbúningur ræktunar og
áburður

Græðkötin

Tré og runnar

Ræktun íþléms jurtis

Steinþæðir og steinþæðingur

Blómblóm

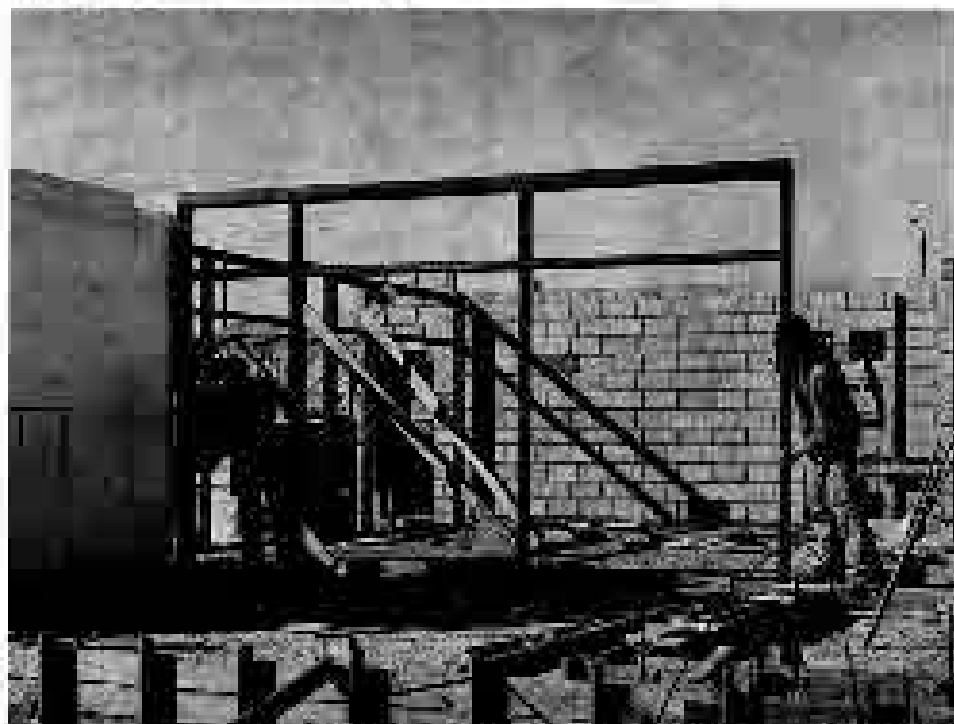
Sumarblóm

Útdráttur um 2000
„Besti þinn garðingendur“ (þa. Félagsið yðna
vörð).

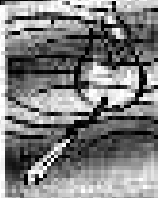
GARÐYRKJUFÉLAG
ÍSLANDS

MÁTSTEINN I ALLA OTVEGGI

JÓN LOFTSSON HF. - Hringbraut 121 - Sími 10600

HEIMILISTYGGING
FÖRAN LÖG OG TILGÁNG

VEIÐIRKILN OG
HÖFURKILN

HEIMILISTYGGING
OG TILGÁNG

HEIMILISTYGGING
OG TILGÁNG

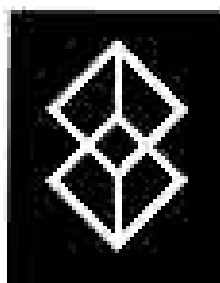
HEIMILISTYGGING
OG TILGÁNG

HEIMILISTYGGINGAR

BRUNABÓTAFÉLAG ÍSLANDS

LAUGAVEGI 105
SÍMI 24425

**Látið okkur
annast
umbúðavandamálin
yðar**

**KASSAGERÐ
REYKJAVÍKUR**

Kleppavogi 31 — Sími 189 83

Við framleiðum:

HELLU-olín

íslenska reynsla, hirtlandis

EIRAL-olín

verlega hringur fyrir langveiktur

VASKABÓRÐ

úr rýðrinu stáli — mikil úrval

KAFTUBUFOTTA

úr rýðrinu stáli — 75 og 90 litlar

GAFTUBÓRÐ-OLÍN

PERSTORP — HURDASTÁL

og þúla koma samsífti úr
rýðrinu stáli

TRUBÓRÐ úr bókunarskúfu

stáli fyrir geymslu, varðveisnu
og líffæra

DRAGSKÁPA

fyrir skjala- og bókasöfn

Séður einnig:

PERSTORP-harðplást og

skúffur,

LORAS-blöndunartæki,

SERPO-vörur

og margt fleira

%OFNASMÍÐJAN
Kassagerð og útbúnaður — H. Leoni

REYKJAVÍK

GARÐS APÓTEK
Múlastræti 24, Reykjavík.

BETT er betra

BETT er gott

í allan þvott

H.F. HREINN

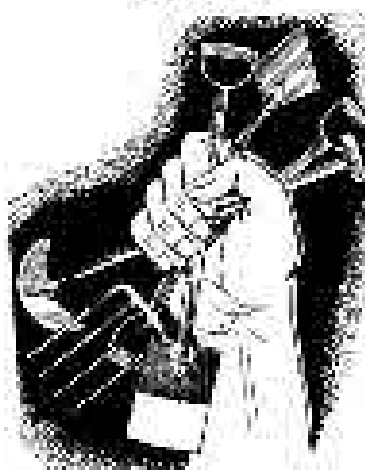
prentar
lyrur
yður

Prentsmiðjan ODDI hf.

BRÉÐRASÓNGARETÍG 7 — Sími 10160

Vorðin í VAÐNAST
VERSLUNIN VADNES

Caðrúðjuðhöld
alls kynar.

VERSLUN O. ELLINGSEN

BIEREIDASTÖÐ REYKJAVÍKUR
Sími 11720

Þjóðum þúur allar starfir hóphorfaðreifa
í ferðalagið.

GUDMUNDUR JÓNASSON
Sími 3545 og 31550

Byggingvöðnar — Gírféngarefni.

BYGGINGAÝÖRVERSLUN KÓFAVOGS
Aðraræðreut 2 — Sími 41010

BORGARNES

VÖRÐEFLUTNINGAR

BORGARNES – REYKJAVÍK

STEINAR OG JÓHANN

VERSLUNIN ÍSBJÖRNINN

BÓKABÚÐ GRÖNFELÐS

Borgarnes – Sími 7120

Mikið úrval barnafara

Alla konur glójanirar

Allar íðulegar bókar og

alla konur ritföng

og þarfaralitur

Ókeypis og vel að fá einn - fínd hagstam kaup.

ANNAST ALLAR BÍLAVIRGJERÐIR

en brenur all konar járnúðir

BÍLAVIRKSMÍÐI KJARTANS & RAGNARSS

Sími 7152 – Borgarnes

Aðersla þess á góða þjónustu.

HÓTEL BORGARNES

Borgarnes.

Önnunet hópféðir:

Önnunet hópféðir, smætti og smætti.

SÆMUNDUR OG VALDIMAR

Sími 7333 – Borgarnes.

NYBYGGINGAR

• BREYTINGAR

• VIÐGERÐIR

Annast alla slagsu byggingarstær.

ÞÓRIR ÖRMSSON

byggingameistari

BORGARNESI Sími 7141

Önnunet skilfrægingar og

leikur

REYKJAVÍK – BORGARNES

•

Afgreiðsla á

Væðfræðingasmíðastofnun á.f.

Borgarnesi St. Sími 10443.

•

Þaglegar ferðir eru frá okkur

á Vestri bæ

á Borgarþvæðingastofnun.

•

KAUPFÉLAG BORGFIÐINGA

BORGARNESI

Vélaverkstæði Jóns Helga

Brákarýr — Sími 7348 — Pósthólf 35
BORGNES

- Bæturvélir
- Túrsmótor
- Lagaðar
- Nýsmótor
- Vélavörðslur

RAFFIRKJAMEISTARAR

Bæta L. K. Kjögl

Rekubúðir, langar 2 og 4 stöð

Górniflöttingar

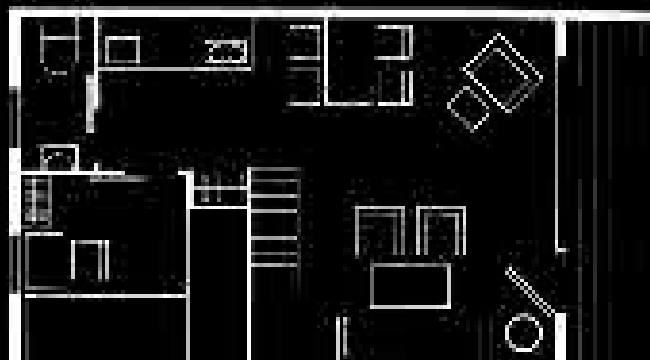
Plástverksmiðjan BRÁKAREY
BORGNES — Sími 7304

LOFTORKA RÖRSTEYPA VERKTAKAR VINNUVÉLALEIGA

- ★ Setjum allar þæfir úr vörðum, málhagglumvni og gangaflættum
- ★ Tökum öll öskunum og smám vör
- ★ Góðum gjöldum fljótt
- ★ Leigjum vinnuflak, þur á meðal kúppaflak, gólfur, slappur o.s.f.

LOFTORKA S.F.

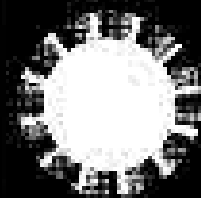
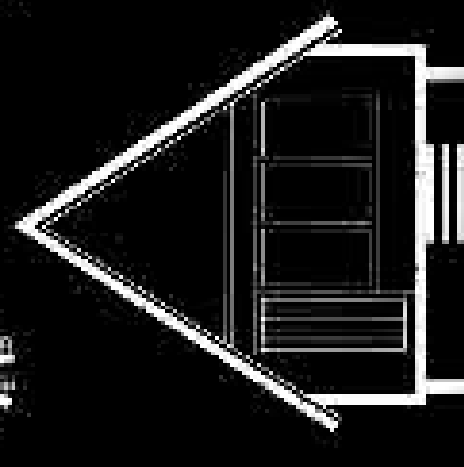
BORGNES — Sími 7355 og 7313

SUMARHÚS I MÖRGUM STÆRÐUM

Sumarið stendur á miðjum nóvember og er þess vegna meðal besta tíðin til ferðunar. Hættu á hita og óþægindum og þess vegna er ferðing á Sumarið með góðum veðri og góðum veitingum. Sumarið er með góðum veitingum og góðum veitingum. Sumarið er með góðum veitingum og góðum veitingum.

Sumarið er með góðum veitingum og góðum veitingum. Sumarið er með góðum veitingum og góðum veitingum. Sumarið er með góðum veitingum og góðum veitingum.

ÍS A F J Ö R Ð U R

STJÖRNUN-smjölíki
SÓLAR-lystaformi
SÓLAR-bakarasmjölíki
SÓLAR-ataikortelli

altu allt að tóttu

☆

smekkið og smekkið á bragið

☆

Senduð um allt land

☆

Umboð Jón Þorvaldsson
Sími 3 23 57

H.F. SMJÖRLÍKISGERÐ ÍSAFJARDAR
Sími 1 og 104 — ÍSAFJÖRÐ

*Kynnið ykkur hvern aðila
vor og haustfargjöld
FLUGFÉLAGSINS*

FLUGFÉLAG ÍSLANDS H.F.
Ísland

Ráðmagnsvörur, reiðhjól,
bússibíld og gjafavörur

NEISTI H.F., ÍSAFJÖRÐ

BÓKAYERSLUN
JÓNASAR TÓMASSONAR
Ísland - Sími 123

Sextis átt reynsla
í skóla

SKÓYERSLUN LEÓF H.F.
Ísland

PRENTSTOFAN ÍSRÚN H.F.
Ísland

Alltætt prentun — pappír

BOLUNGARVÍK

Allir konar heimilisfél,
hádeggi, fjölskyldustími og gjafastími.

VERSLUNIR YIRKINN H.F.

Stíll 10 — Bolungarvík.

Inn- og útförningaverðing.

Verðun BJARNA EIRIKSSONAR

Stíll 10 og 12 — Bolungarvík.

ISHÚSFÉLAG BOLUNGARYÍKUR H.F.

Stíll 11 — Bolungarvík.

Váðgerðuþjónustan og njónið.

YÉLSMIDJA BOLUNGARYÍKUR H.F.

Stíll 2 — Bolungarvík.

Byggingaframkvæmdir.

Framtíðir ávörð, flugga, smágræsingar og öð.

TRÉSMÍÐAVERST, JÓNS F. EINARSSONAR

Stíll 13 — Bolungarvík.

Lið- og smáflöttingarverðing.

Verðun E. GUÐFINNSSONAR H.F.

Stíll 4 — Bolungarvík.

SPÁRISJÓÐUR BOLUNGARYÍKUR

STOFNABUR 1988

Stíll 14 — Bolungarvík.

AKUREYRI

AMARO H.F.

**Stærsta
vörnhús
landsins**

*Ferðir
á þremur hæðum*

DAGUR

☐
*Íðbreiddasta
málgaði Norðlandinga
í sönn og sönn*

☐
NÚMÉR 11188 OG 11187

☐ **Bækur**
☐ **Ritföng**

BÓKAVERSLUNIN EDDA H.F.
AKUREYRI

☐ **Matur**
☐ **Gisting**

HÓTEL VARDHÖR
AKUREYRI

*Ávallt fyrirliggjandi vörur
í fjölbreyttu úrvali á hagstæðum
verði*

Þóttendum um land allt

KAUPFÉLAG EYFIRÐINGA
Akureyri — Sími 9601400

Flugkaffi I.O.G.T.

AKUREYRIARFLUGVÉLL

Éinn lídagstúðin í heimi þínu sem
I.O.G.T.
ennest sólu vottunga, ristlagra og
pórkarla

Draga kaffi

Santa kaffi

KAFFIBRENNSLA AKUREYRAR H.F.

Sími 11550

▼ *Þessar vörudæður*

▼ *Þannuæðingur*

▼ *Þannuæðingur*

DÚKAVERKSMÍÐJAN H.F.

AKUREYRI

**Hvers
konar
ferðisþjónusta**

Ferðaskrifstofa AKUREYRAR

Stundstofa 5, Akureyri
Sími 11425 og 11460

Dröflaþingmyndir

Þjóðskólamyndir

Barnamyndir

Ljósmyndastofa PALS

Skipagötu 1 - Sími 1 51 61 - AKUREYRI

Séðlaupmyndir

Þannuæðingur

Ferðingamyndir

Vörnflutningar

Akureyri - Reykjavík

PÉTUR OG VALDIMAR H.F.

AKUREYRI

Sími 11517 og 12017

Prentiwerk hinnna vandlátu.

*Raflagnir
Raftæklingagæðir
Ferskur*

RAFORKA H.F.

Sími 12367 — AKUREYRI

**Alf
í raflagnir**

RAFTÆKNI

Ingvi R. Jóhannsson

Sími 11223

*Gæðrykja- og
efnagæðaröðir*

SANA H.F.

AKUREYRI

DRÁTTARBRAUT

SKIPASMÍÐAR

HÚSASMÍÐAR

Slippstöðin h.f.

AKUREYRI

AKRA

*smjörliki
er smjörð
best*

Smjörliklagerð Akureyrar h.f.

*Komulíður gæði og stíllögurð
hlápagæmna þín*

VALBJÖRK H.F.

AKUREYRI

ZANUSSI

hæðislagar

VÉLA- OG RAFTÆKJASALAN

AKUREYRI

HANDSLÖKKVITÆKI

*Þvítt öndverks
veikufétt,
hæð n./f.*

GRÁNA H.F.

AKUREYRI Sími 12331

HÚSAVIK

FRAMTÍÐUM:

Freðfeli, saltfeli, skreð
og lýsi.

FISKIDJUSAMLAG HÚSAVIKUR H.F.
Húsvík.

Enginn matur er mjólkinná betri.

MJÓLKURSAMLAG
KAUFFÉLAGS HINGEYINGA
Húsvík.

Samganga í verðun og framleiðslu
er löng vandamálinna.

KAUFFÉLAG HINGEYINGA
Húsvík.

Vanti þúur vátta,
er vandinn lestur í ÖSK JÚ.

ASKJA H.F.
Gardabíot 18. Húsvík
Sími 4 14 14

BÆNDUR!

Brýnsluvélar frá
MERS-WERKE, Þýskalendi,
ollæst tyriloggjandi.

Pantið skæx — Hagslætt verð.

VÉLAYERKSTADID FÓSS H.F., HÚSAVIK.

SELFOSS

Það er hægkvæmt að renna
í Hófn.

KAUFFÉLAGID HÖFN
Sélfoss.

- Góður vinnur
- Góð þjónusta

SIGGABÚÐ, SELFOSS

[illegible]

OSTAR

Mjólkurbú Flóamanna
framleiðir eftirtaldar
ostategundir:

Skorpulauk ostur 45%

Skorpulauk ostur 30%

Schwebei ostur 15%

Rækjurostur í 100 gr. dösun

Kjarnastur í lúðum

Steikur smúrostur í 200 gr. dösun

Sveppastur í 200 gr. dösun

Kúmnastur í 200 gr. dösun

Mysingur í 200 gr. dösun

Þessi ostur er aðeins fyrirséður og seld í flóamanna matelögmessunum

MJÓLKURBÚ FLÓAMANNA

HAFNARFJÖRDUR

Nú er tilde launagan 100
mannu skammtur tilgengi.
Allir geta í bóðabót
hætt vinnuþeirri.

BODABÓT GAGNABERFI
hætt fjárfestunum.

BODABÓT
Hafnarfjörður — Sími 50300.

FORM

HAFNARFJÖRDUR

OLIVER'S
JEANS

BÍLALEIGAN H.F. RETURANIKURVEGI 1

SÍMI **51999**

Verslun **HALLA SIGURÞÓNS**
HAFNARTINDI — SÍMI 50045

Alltaf eitthvað gott
á hverjum degi

LITMYNDIR S.P.

Hafnarfjörðsvegi 30 — Hafnarfjörður
Sími 11234

SIÓVÁTRGÖGNUMFÉLAG ÍSLANDS H.F.
GÖGNUMFÉLAG

Uppveðunastofa Ána Gólfars Hrósvatns
Ástrandgata 20 — Hafnarfjörður — Sími 51950

Fiskibúðartekki

VÉLSMÍÐJAN KLETTUR H.F.
Hafnarfjörður — Sími 50330

BLÓMAÞÓÐIN BURKNI*Hafnarfærði.*

Ávalla til ársal af blómum.

Verðum.

Síma 11941

FISKYRIMHUTAFELAGIÐ VENUS*Hafnarfærði.*

Sæðislands.

Símar 50111 og 50112.

MAGNÚS GUÐLAUGSSON ÖRSMIDURSíma 50580. *Hafnarfærði.*Ör, klukkur og gíraförur
í miklu úrvali.**SKIPASMÍÐASTÖÐIN BRÖFN H.F.**

Símar 55701 og 55721.

Hafnarfærði.

Byggingafærðakvæmdir

Skipasmíðastöð - Skipasímar - Trésmíðja

Eiðis besta verður ávallt búið til.

STEBBABÚÐ

Línuröng 1 - Línuröng 25

*Hafnarfærði.***VERSLUN VALDIMARS LONG***Hafnarfærði* - Síma 50202.Verðisengur, Hýsl, Sjumúr,
allt til í úrvali.**VERSLUNIN YESTURBÚÐ***Hafnarfærði.*

Síma 50466.

H.F. DYERGURTrésmíðja og smíðaverkstaða *Hafnarfærði.*

Símar 55706 og 50209.

Höfum jafnan fyrirliggjandi flesta teg-
undir byggingavara. - Smíðum herðir,
línuréttingar o. fl. til bygginga.

Við bjóðum yður hagsældustu verslunarkjörin.

KAUPFELAG HAFNFIRÐINGA

VERGUN ÞÓÐAR ÞÓÐARSONAR

*Laðargötur — Hafnarhöfði
Sími 10505*

**SPARISJÓÐUR
HAFNAREJARÐAR**

SÍMI 5 15 15

Hvannbergsbræður

Trjáklippur
og
garðverkjuverkfæri

VERÐANDI H.F.

Tréggvgátun

Sterk

varanleg

steinsteypa

Steypustöðin h. f.

vöð Elliðaárveg - Sími 33600

**Velkomin í söluskála K. H. B., Egilsstöðum,
á leið ykkar í Hallormstaðaskóg**

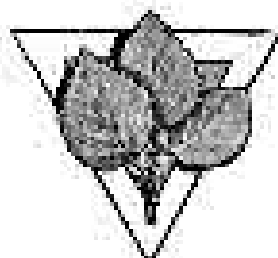
Kaupfélag Héraðsbúa

Egilsstöðum

MUNID MINNINGARSPJÖLD

LANDGRÆÐSLUSJÓÐS

LANDGRÆÐSLUSJÓÐUR

flytur árlega inn jólatré og greinar
Styrkið Landgræðslusjóð.

LANDGRÆÐSLUSJÓÐUR

Ráðargötu 18, Reykjavík — Sími 1-81-50.

Foreldrar — Kennarar — Bóhatalar!

Rúni —

ÆSKAN OG SKÓGURINN —

Leikbeingur í skógarvið hjótt og léngu

Ísli hjó Menningarsjóði og umboðsmönnum hans um hvern jól.

Menningarsjóður

Árshaganna 27, Reykjavík.

Sími 1-885.

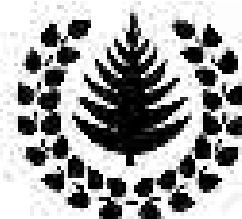

ROYAL
Ávaxtahlaup
Góður eftirmatur

Leyslð upp innihald pökkans í 1 bolle af sjóðandi vatni og brestlð í 1 bolle af kældu vatni. Hellið í mót.

ROYAL

- ★ Gjafir til skógræktarfélaganna má draga frá skattskyldum tekjum.
- ★ Eflirð starfssemi skógræktarfélaganna.
- ★ Gerist virkir félagar.

SKÓGRÆKTARFÉLAG ÍSLANDS

Ránnúta 15, Reykjavík — Sími 1-61-60

Garða og sumarbústaðaeigendur:

SELJUM:

*Trjáplöntur í skógræktarsvæði
og sumarbústaðalönd:*

Birki 3/0
— 2/2
Rauðgreni 2/2
— 2/0
Blágreni 2/2
Hálgreni 2/2
Síkkagreni 2/2
Stikkastarður 2/3
Lerki 2/0
— 2/2
Bergfura 3/0
— 2/2
Stofufura 3/0
— 2/2

Verð á skóganplöntum miðast við að keypt
seu minnst 250 stk.

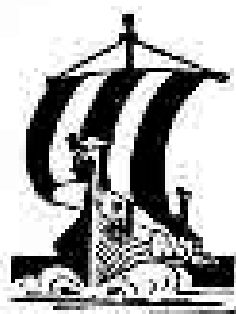
Fyrir 50—250 stk. er verðið 30% hærra.

Fyrir 1—50 stk. er verðið 100% hærra.

Trjáplöntur í garða:

Birki 100—120 cm
— 75—100 —
— 50—75 —
— língröð
Rauðir 100—125 cm
— 75—100 —
— undir 75 —
Álmur yfir 75 cm
— 50—75 —
Alaskaröpp yfir 100 cm
— 100—150 —
— undir 100 —
Eli 75—100 cm
— 50—75 —
Hlynur 75—100 cm
— 50—75 —
Viðja, klippt
Gillviðir
Læðviðir, klipptur
Gillviðir, klipptur
Gulviðir, klipptur
Ribe
Sölber
Síkkagreni 25—40 cm
Blágreni 25—40 —
Bergfura 25—40 —
Fjallafura 25—40 —
Bergfura 25—40 —
Fjallabinnur 25—40 —
Runnar, ýmsar tegundir

SVANUR H.F.

OG

Sælgætlisgerðin VIKINGUR

YATNÉSTÍG 11 · REYKJAVÍK · PÓSTHÓLF 516

Símar: 14928; Sölumaður.

11414. 9 línur: Skrifstofa og verkmiðja.

Framleiðum hinar viðurkennda VIKINGS-vöcur:

KONFEKT

KARAMELLUR

BRJÓSTSYKUR

SÚÐUSÖKKULÆÐI

ÁTÖKKULÆÐI

Þekktar um allt land

Allra lif og yndi

FLUGFAR STRAX- FAR GREITT SÍÐAR

50%

50%

Löfðleðir bjóða íslenskum viðskiptavinum sínum þriggja til tólf mánaða greiðslufrest á allt að helmingi þeirra gjalda, sem greidd eru fyrir flugför á áætlunarflugleiðum félagsins. Skrifstofur Löfðleða í Reykjavík, ferðaskrifstofurnar og umboðsmenn félagsins úti á landi veita allar nánari upplýsingar um þessi kostakjör.

LOFTLEIÐIR

